

Grey Scale #13

DANES PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~Do Czytelnika~~
~~siuzbowca~~
TAUNE
Egz. nr 1

Ppłk dypl. Zbigniew SKRZYPOZAK

**WPLYW ZMIAN
ORGANIZACYJNO-TECHNICZNYCH
NA PROWADZENIE POŚCIGU
PRZEZ DYWIZJĘ PANCERNĄ**

Rozprawa doktorska

12321

WARSZAWA STYCZEŃ 1984

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~Do użytku~~
~~biurowego~~
TAJNE

Egz. nr 1

Pptk dypl. Zbigniew SKRZYPCZAK

**WPLYW ZMIAN
ORGANIZACYJNO-TECHNICZNYCH
NA PROWADZENIE POŚCIGU
PRZEZ DYWIZJĘ PANCERNĄ**

Rozprawa doktorska

12321

WARSZAWA STYCZEŃ 1984

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

Przekł. Prot. 779 / 20.08.95

~~Do użytku
służbowego~~
~~T A J N E~~
Egz. nr .. 1

ppłk dypl. Zbigniew SKRZYPCZAK

" WPŁYW ZMIAN ORGANIZACYJNO-TECHNICZNYCH NA PROWADZENIE
POSCIGU PRZEZ DYWIZJĘ PANCERNĄ "

Rozprawa doktorska

Opracowano pod
kierownictwem naukowym
płk.doc. dr. Teofila WOJCIKA

WARSZAWA

STYCZEN

1 9 8 4 r.

111

111

111

111

SPIS TRESCI

	Strona
WSTĘP	3-7 .
1. ISTOTA I CHARAKTER POŚCIGU W PRZESZŁOŚCI I WSPÓŁCZESNIE	8 .
1.1. Prowadzenie pościgu w okresie międzywojennym i drugiej wojny światowej	8-16 .
1.2. Pojęcie i istota współczesnego pościgu	16-23 .
2. WPŁYW SPOSOBÓW PROWADZENIA DZIAŁAŃ OPOZNIAJĄCYCH PRZEZ NIEPRZYJACIELA ORAZ NOWYCH ŚRODKÓW WALKI I STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ DYWIZJI PANCERNEJ NA PROWADZENIE POŚCIGU	24 . .
2.1. Analiza działań odwrotowych nieprzyjaciela i ich wpływ na prowadzenie pościgu przez DPanc	24-34 .
2.2. Wpływ zmian organizacyjno-technicznych dywizji pancernej typu "85" na jej możliwości bojowe w pościgu	34-35 . .
2.2.1. Możliwości ogniowe	35-46 . .
2.2.2. Możliwości manewrowe i uderzeniowe	36-49 . .
3. MODEL PROWADZENIA POŚCIGU PRZEZ DYWIZJĘ PANCERNĄ	50 . .
3.1. Ocena wpływu możliwości bojowych na wskaźniki czasowo-przestrzenne prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną	50-55
3.2. Wpływ ugrupowania bojowego ^o dywizji pancерnej na efektywność pościgu	55-61 . .
3.3. Model prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną	61-69 . .
4. ZABEZPIECZENIE BOJOWE POŚCIGU GŁÓWNYM WARUNKIEM JEGO EFEKTYWNOŚCI	70 . .

4.1. Określenie podstawowych zadań rodzajów wojsk, tyłów i śmigłowców bojowych w zabezpieczeniu pościgu	70-71
4.1.1. Główne zadania rodzajów wojsk w pościgu . . .	71-90
4.1.2. Podstawowe zagadnienia pracy tyłów	90-93
4.1.3. Zagadnienia użycia śmigłowców w pościgu , . .	93-98
4.2. Cechy szczególne rozpoznania ogólnowojskowego i ubezpieczenia pościgu	98
4.2.1. Rozpoznanie	98-104
4.2.2. Ubezpieczenie	104-106
5. CECHY SZCZEGÓLNE WSPÓŁDZIAŁANIA I DOWODZENIA DYWIZJA PANCERNĄ W POŚCIGU	107
5.1. Cechy szczególne współdziałania w pościgu . . .	107-114
5.2. Cechy szczególne organizacji dowodzenia w pościgu	114-119
ZAKOŃCZENIE	119-121
BIBLIOGRAFIA	122-126
ZAAŁACZNIKI	127-155

WSTĘP.

Historia minionych wojen, a w szczególności rozwoju sił zbrojnych i sposób prowadzenia przez nie walki zbrojnej dowodzi, że u podstaw wszystkich zmian zachodzących zarówno w poglądach na charakter przyszłego pola walki, jak i na sposoby prowadzenia działań bojowych, zawsze leżały nowe osiągnięcia w dziedzinie techniki wojennej, a zwłaszcza w rozwoju podstawowych, o decydującym znaczeniu, środków walki.^{1/}

Zachodzące zmiany w dotychczasowym uzbrojeniu i jego możliwościach bojowych, a także w strukturze organizacyjnej będą niewątpliwie wywierały określony wpływ na dotychczasowe sposoby prowadzenia działań bojowych, w tym także pościgu.

Mając na uwadze wybitnie manewrowy charakter ewentualnej wojny oraz inne jej cechy charakterystyczne, a szczególnie szybkość zmian sytuacji należy przewidywać częste przechodzenie wojsk do pościgu, którego celem będzie ostateczne rozbicie zgrupowania nieprzyjaciela. Realizacja tego celu w dużej mierze uzależniona jest od skuteczności prowadzonych działań w pościgu. Od jego organizacji i prowadzenia zależy sukces działań zaczepnych w całości lub też niepowodzenie.

Jest to niezwykle skomplikowana i jeszcze niezbyt dogłębnie opracowana forma działań zaczepnych, a manewrowy jego charakter oraz stosowanie różnych sposobów walki w ścisłym współdziałaniu wszystkich rodzajów wojsk jeszcze bardziej podnosi jego rangę.

^{1/} W ostatnim dziesięcioleciu obserwujemy znacznie większą częstotliwość wprowadzenia na wyposażenie wojsk nowych środków walki coraz bardziej doskonalszych, o wysokich parametrach i możliwościach niszczenia. Jednocześnie modernizowane są środki walki dotychczas używane. Zmiany te ukierunkowane są przede wszystkim na wzrost możliwości ogniowych, manewrowych i precyzji rażenia celów.

Pościg należy do trudnych działań, a jednocześnie jest niezbyt "wziętym" tematem dociekań naukowców wojskowych, jak i publicystów. Stąd też wynika konieczność pełniejszego ich opracowania i dokładniejszej znajomości przez dowódców i sztaby.

Doceniając istotną rolę pościgu na przyszłym polu walki i widząc możliwości doskonalenia jego prowadzenia, podjęto ten problem jako przedmiot rozprawy doktorskiej. Opracowanie tego tematu wychodzi na przeciw problemom teorii i praktyki szkolenia wojsk, zwłaszcza w zakresie doskonalenia różnych sposobów walki w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Temat ten zawiera się w dyscyplinie naukowej - taktyki ogólnej, która bada problemy walki w ogniwie najniższym /od dywizji w dół/, wykrywa prawidłowości i formułuje zasady /twierdzenia teorie i hipotezy/. Opracowuje na tej podstawie reguły praktycznego postępowania, a w odniesieniu do tematu rozprawy - organizacji i prowadzenia pościgu. Miejsce pościgu w teorii taktyki ogólnej przedstawia załącznik nr 1.

Rozprawa jest też próbą spopularyzowania działań w pościgu prowadzonych głównie na szczeblach taktycznych /dywizji/, których zła organizacja może zakończyć się niepowodzeniem całego natarcia. Rozprawą na temat prowadzenia pościgu dywizji pancernej dążono do wzbogacenia literatury tego przedmiotu, która w tym temacie jest bardzo skąpa.

Celem rozprawy jest wykazanie aktualności tematu, wzbogaceni w nowe treści wynikające głównie z wprowadzonych zmian organizacyjno-technicznych i wypracowanie ogólnego modelu prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną o nowej strukturze organizacyjnej na przyszłym polu walki, a także stworzenie bazy teoretycznej do praktycznego szkolenia wojsk. Wychodząc z tak założonego celu rozprawy problem badawczy można ująć następująco: jak należy

prowadzić pościg, by zakończył on się sukcesem przy niewielkich stratach wojsk własnych i w krótkim czasie.

Przedstawiony problem badawczy dążono rozwiązać poprzez uzyskanie odpowiedzi na następujące zasadnicze pytania badawcze:

1. Jakie są charakterystyczne cechy współczesnego pościgu ?
2. Jak zmiany organizacyjno-techniczne dywizji pancernej i jej zwiększone możliwości bojowe wpłyną na efektywność /model/ prowadzenia pościgu na przyszłym polu walki ?
3. Jakie wynikają główne zadania dla poszczególnych rodzajów wojsk dywizji w pościgu w wyniku zmian organizacyjno-technicznych i zwiększonych możliwości DPanc ?
4. Jak organizować współdziałanie i jak zapewnić dowodzenie dywizją w pościgu ?

Po przestudiowaniu literatury przedmiotu, jej krytycznej ocenie i ustaleniu wstępnej koncepcji prowadzenia pościgu przyjętą następującą hipotezę roboczą: Rozwój ilościowy i jakościowy środków walki oraz zmiany organizacyjno-techniczne wprowadzane do wojsk w latach osiemdziesiątych zwiększą możliwości bojowe dywizji pancernej, a zwłaszcza ogniowe i manewrowe. Wzrost możliwości bojowych oraz określone zmiany w prowadzeniu działań opóźniających nieprzyjaciela spowodują zwiększanie możliwości czasowo-przestrzennych, a stąd zmian w prowadzeniu pościgu, głównie jego tempa, głębokości i czasu trwania. Spowoduje to także zwiększone potrzeby w zakresie zabezpieczenia pościgu prowadzonego przez dywizję pancerną.

Tak sformułowaną hipotezę dotyczącą możliwości prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną przeanalizowano w procesie szczegółowych badań i przedstawiono w pięciu rozdziałach, które uszeregowano w takiej kolejności, że każdy poprzedni stanowi podstawę do rozwinięcia następnego.

W rozdziale pierwszym na podstawie teoretycznej myśli wojskowej i doświadczeń wojennych wykazano rangę i aktualność pościgu na przyszłym polu walki. W rozdziale tym przedstawiono również niektóre pojęcia i charakter współczesnego pościgu.

W następnym rozdziale przedstawiono główne czynniki wpływające na sposób prowadzenia pościgu i jego skuteczność. Dokonano również oceny sposobów prowadzenia działań odwrotowych przez związki taktyczne nieprzyjaciela, aby wykazać wpływ tych działań na efektywność pościgu. Określono także możliwości bojowe dywizji w pościgu.

W rozdziale trzecim na podstawie możliwości bojowych i sposobów działania nieprzyjaciela przedstawiono możliwy wariant ugrupowania dywizji w pościgu. W kolejnym zagadnieniu opracowano w oparciu o dotychczasowe rozważania model prowadzenia pościgu na przyszłym polu walki.

W rozdziale czwartym rozpatrzono i szczegółowo określono zadania dla poszczególnych rodzajów wojsk i śmigłowców. Przedstawiono również cechy szczególne organizacji rozpoznania i ubezpieczenia dywizji w pościgu jako jeden z podstawowych czynników skuteczności jego prowadzenia.

W rozdziale piątym na podstawie wcześniej przeprowadzonych rozważań i analiz przedstawiono cechy szczególne organizacji i utrzymania współdziałania i dowodzenia w toku prowadzenia pościgu.

W zakończeniu rozprawy zawarte są wnioski i uogólnienia z przeprowadzonych badań oraz problemy wymagające dalszych badań naukowych nad powyższym tematem.

W wykazie literatury i przypisach wykazano te publikacje, które przedstawiają rozwój myśli wojskowej w zakresie opracowanego

tematu, a także te, które wywarły określony wpływ na rozważania zawarte w niniejszej rozprawie.

W procesie badawczym stosowano następujące metody badań: analizy i krytyki materiałów źródłowych; analizy logicznej i systemowej oraz modelowania teoretycznego. Ponadto autor zastosował takie metody badań, jak: wywiady i konsultacje z doświadczonymi oficerami ogólnowojskowymi i niektórymi rodzajów wojsk, a także obserwację ćwiczeń pododdziałów czołgów wyposażonych w czołgi T-72 i pododdziałów zmechanizowanych wyposażonych w BWP.

Jako literaturę przedmiotu wykorzystano opracowania, które poświęcone są wojnie wyzwolenczej Związku Radzieckiego oraz wojnom lokalnym po 1945 roku. Do pełnej analizy i oceny taktyki potencjalnego przeciwnika wykorzystano materiały z ćwiczeń wojsk NATO prowadzonych w ostatnim pięcioleciu. Przy rozpatrywaniu problematyki związanej z prowadzeniem przez nieprzyjaciela działań obronnych, a głównie odwrotowych, ich norm taktyczno-operacyjnych i struktury organizacyjnej bazowano na wydanym w 1982 roku kompendium sił zbrojnych państw NATO i innych materiałach /komunikatach itp./.

Praca nie wyczerpuje tematu, stanowi próbę uporządkowania i rozwiązania niektórych głównych problemów, aby na tej podstawie można było przedstawić niejako w sposób kompleksowy pogłębioną wiedzę z zakresu prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną o nowej strukturze organizacyjnej lat osiemdziesiątych. Ma ona charakter teoretyczny, ale można mieć nadzieję, że jej wyniki choć w części będą wykorzystane do praktycznego szkolenia dowódców sztabów i wojsk.

W czasie prowadzenia badań i pisania rozprawy korzystałem z wyników i pomocy wielu oficerów ASG WP, GZSzB, SOW, którym wyrażam serdeczne podziękowanie. Dziękuję tym wszystkim, którzy stworzyli właściwy klimat do pracy naukowej.

1. ISTOTA I CHARAKTER POŚCIGU W PRZESZŁOŚCI I WSPÓŁCZESNIE

Doświadczenia wojenne praktyka ćwiczebna dostarczają wiele pouczających przykładów, wniosków i przemyśleń również z zakresu pościgu. Znając zatem aktualne poglądy oraz zasady i sposoby prowadzenia pościgu w przeszłości można określić jego współczesne cechy. Stąd też bazując na dorobku teoretycznej myśli wojskowej oraz doświadczeniach wojennych, zwłaszcza drugiej wojny światowej opracowane zostały w rozprawie wymagania dotyczące głównie oceny efektywności sposobów prowadzenia pościgu w przyszłości. Celem badań w tym rozdziale jest więc uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jakie były poglądy oraz z jaką efektywnością prowadzono pościg w przeszłości ?
2. Jaka będzie rola pościgu na przyszłym polu walki ?
3. Jak doświadczenia historyczne rzutują na współczesny pościg ?
4. Jakie muszą być spełnione wymagania dla zwiększenia efektywności prowadzenia pościgu ?

W procesie badawczym tej problematyki zastosowano metody analizy i krytyki piśmiennictwa oraz analizy i syntezy logicznej dla wyciągnięcia wniosków z doświadczeń wojennych.

1.1. Prowadzenie pościgu w okresie międzywojennym i drugiej wojny światowej.

Geneza teorii pościgu sięga odległej przeszłości.

Poglądy znanych teoretyków i praktyków wojskowych XIX w. wskazują iż pościgowi nadawano zawsze wysoką rangę. Na przykład A. SUWOROW wyrażał opinię o pościgu w następujący sposób: "Cofającego wroga niszczy tylko nieustający pościg; pobiwszy nieprzyjaciela, ścigaj

go aż do całkowitego pogromu.^{1/}

Wysoko ocenił tę formę działań również M.KUTUZOW, który 29.04.1912 r. po zwycięstwie odniesionym nad armią Napoleona pod MAŁOJAROSŁAWCEM, oświadczył: "Po tak wspaniałych zwycięstwach nad nieprzyjacielem, które przynosi każdy dzień, nie pozostaje nam nic innego, jak tylko go ścigać, a wówczas kośćcami pokryje się rosyjska ziemia, na którą on tak zdradziecko napadł".^{2/}

Rosyjski teoretyk wojskowy gen.piech.G.LEER o pościgu stwierdza m.in.: "Rozbić nieprzyjaciela i nie ścigać go to znaczy tyle co wogóle go nie rozbić lub zadowolić się opanowaniem tylko samego pola bitwy. Oznacza to również, że dzieło całkowitego zniszczenia nieprzyjaciela świadomie rozkłada się niejako na dwie raty, a może nawet na dwie kampanie".^{3/}

Jednym z wielu przykładów praktyki Armii Czerwonej z okresu wojny domowej może być pościg Frontu Południowego za rozbitymi wojskami Denikina w listopadzie 1919r. prowadzony z rejonu ORŁA w kierunku morza AZOWSKIEGO. Na czele ścigających wojsk działała nowosformowana 1 Armia Konna. Wojska Frontu Południowego prowadziły pościg w warunkach niekorzystnej pogody i głębokiego śniegu. W ciągu dwu i pół miesiąca pokonały one odległość ponad 700 km w średnim tempie do 10 km na dobę.

Wysokie tempo osiągnięto również podczas pościgu prowadzonego przez Armię Czerwoną w listopadzie 1920r. w ramach operacji krymskiej. Dywizja kawalerii 1 i 2 Armii Czerwonej oraz 3 Korpus

1/ - - - - -
A.SAWKIN: "Zasady sztuki wojennej. s.22.

2/ M.KUTUZOW: Sbornik dokumentow T.V, cz.2 Moskwa 1955r. s.39.
W załączniku nr 2 przedstawiono działania pościgowe wojsk rosyjskich w czasie odwrotu wojsk Napoleona.

3/ G.LEER: Strategija, 1822r. s.316 /cyt.za Siderenką s.163/.

Kawalerii w pościgu za nieprzyjacielem w ciągu pięciu dób /12-16.11.1920r./ pokonały odległość około 175 km i opanowały KERCZ. Średnie tempo pościgu dochodziło do 35 km na dobę.

W okresie wojny domowej samodzielny pościg prowadziły również związki piechoty, uzyskując średnie tempo 10-20 km na dobę.

Bogate doświadczenia wojny domowej stanowiły jeden z głównych czynników sprawczych powstania radzieckiej sztuki wojennej, która po jej zakończeniu uzyskała sprzyjające warunki rozwoju w tym również form pościgu. Można więc stwierdzić, że główny kierunek rozwoju radzieckiej myśli wojskowej okresu międzywojennego /1920-1941/ wytyczało wszechstronne uogólnienie uzyskanych doświadczeń z uwzględnieniem: doskonalenia środków walki; zmian strukturalno-organizacyjnych oraz przewidywań co do charakteru drugiej wojny światowej.

Radziecka myśl wojskowa okresu międzywojennego /1920-1941/ uwzględniała więc przewidywany charakter przyszłej wojny, co stało się podstawą sformułowania koncepcji kolejno następujących po sobie operacji zaczepnych. Marszałek M.TUCHACZEWSKI - jeden z twórców tej koncepcji tak pisze: "Niemożliwość zniszczenia armii nieprzyjaciela w warunkach współczesnych szerokich frontów jednym uderzeniem zmusza do osiagania tego celu drogą szeregu kolejnych operacji połączonych nieustannym pościgiem".^{4/}

Według określenia N.E.WARFOŁOMIEJEWIA istotą tej koncepcji można sformułować następująco:^{5/} Cel operacji - całkowite rozbicie i zniszczenie sił żywych nieprzyjaciela; metoda działań - ciągle

4/ - - - - -
M.TUCHACZEWSKI: Pochód za Wisłę. Smoleńsk 1923. Patrz: Woprosy strategii i operatiwnego iskustwa . W Sowieckich wojennych trudach 1918-1941r. Moskwa 1963 s.12.

5/ N.WORFOŁOMIEJEW: Strategija w akademiceskoj pontanowkich. Patrz: Woprosy strategii. op.cit.s.13.

natarcie; środek - długotrwały pościg bez przerw i pauz operacyjnych, realizowany w ramach kolejnych operacji, z których każda jest ogniwem na drodze do osiągnięcia celu.

Według poglądów G.ISSERSONA^{6/} istota głębokich działań zaczepnych polegała na realizacji trzech zasadniczych zadań:

- przełamanie taktycznej strefy obrony i stworzenie w niej odpowiednio dużego wyłomu;
- rozwinięcie powodzenia taktycznego w sukces operacyjny przez wprowadzenie w wyłom, zgrupowania czołgów, zmotoryzowanej piechoty i kawalerii, a także przez wysadzanie desantów powietrznych;
- prowadzenie energicznego pościgu, w celu przekształcenia sukcesu operacyjnego w całkowite rozgromienie nieprzyjaciela i zajęcie dogodnej podstawy wyjściowej do kolejnych operacji.

Teoretyczne poglądy i przewidywania wywarły znaczny wpływ na strukturalno-organizacyjne przekształcenie sił zbrojnych. Powstają związki pancerne oraz jednostki wojsk powietrzno-desantowych.

Ze względu na dużą zdolność pokonywania terenu oraz ruchliwość i szybkość działania szczególną rolę w pościgu przypisywano związkom pancernym i zmotoryzowanym działającym w oderwaniu od sił głównych w celu odcięcia dróg odwrotu przeciwnika i stworzenia warunków do jego okrążenia i likwidacji.

Z dotychczasowych rozważań i ustaleń wynika, że myśl wojskowa już w latach dwudziestych i trzydziestych określała pościg jako zespół wysoce manewrowych działań bojowych prowadzonych przez wojska nacierające w ślad za wycofującym się nieprzyjacielem, ce w celu wyjścia na drogi odwrotu, odcięcia go od podchodzących

^{6/} - - - - -
G.ISSERSON: Ewolucja operatiwnego iskustwa. Moskwa 1932
Woprosy strategii. op.cit.s. 389-419.

z głębi odwodów i baz zaopatrzenia, a także uchwycenia w możliwie najkrótszym czasie ważnych rejonów, obiektów i rubieży terenowych sprzyjających dalszemu prowadzeniu działań. Określając pościg jako zespół wysoce manewrowych działań bojowych wychodzono z założenia, że istotą ruchu wojsk w ślad za wycofującym się nieprzyjacielem nie jest zwykle ich przesunięcie w czasie i przestrzeni, lecz prowadzenie działań bojowych wymagających pokonania oporu nieprzyjaciela, który z reguły ubezpiecza swój odwrót oraz może aktywnie oddziaływać swoimi odwodami na ścigające oddziały. Zakładano również, że pościg może się przerodzić w bój /bitwę/ spotkania lub uderzenie przełamujące opór nieprzyjaciela, po rozgromieniu, którego mogą zaistnieć warunki do wznowienia pościgu.

W ramach prowadzenia pościgu przewidywano zatem, że wojska ścigające mogą realizować różnorodne zadania, a mianowicie:

- przełamywać opór ariergard oraz odpierać kontrataki i przeciwouderzenia nieprzyjaciela;
- wykonywać marsze w celach wyprzedzenia nieprzyjaciela i wyjścia na drogi jego odwrotu;
- prowadzić boje spotkaniowe z odwodami podchodzącymi z głębi;
- pokonywać z marszu kolejno rubieże obronne, forsować przeszkody wodne oraz likwidować punkty oporu nieprzyjaciela;
- wykonywać uderzenie w odsłonięte skrzydła i tyły wycofującego się nieprzyjaciela.

Druga wojna światowa była sprawdzianem teoretycznej myśli okresu międzywojennego. Na polach bitew sprawdziły się mniej lub bardziej dokładnie opracowane zasady prowadzenia działań zaczepnych, w tym i pościgu. Autentyczny nieprzyjaciel weryfikował też między innymi wypracowane w okresie pokoju zasady prowadzenia pościgu. Druga wojna światowa dowiodła, że ^{siły} Zbrojne muszą być przygotowane przede wszystkim do prowadzenia działań zaczepnych.

Potwierdziła także fakt, że ostateczne rozbicie nieprzyjaciela będzie możliwe tylko w zdecydowanym pościgu. Wyniki ważniejszych bitew zakończonych pościgiem przedstawiono w załączniku nr 3.

Przebieg działań drugiej wojny światowej potwierdził słuszność tych przewidywań. W latach drugiej wojny światowej pościg, jako jedna z form prowadzenia działań zaczepnych w "czystej formie" występował najczęściej na szczeblach taktycznych. Często natomiast zjawiskiem było to, że w czasie natarcia pościg przeplatał się niejako z różnymi formami natarcia. Bywało tak, że część sił prowadziła pościg, a pozostałe były zmuszone realizować zadania wynikające z rozwoju wydarzeń na polu walki, np. z marszu przełamywać kolejne rubieże doraźnego oporu nieprzyjaciela, forsować przeszkody wodne, blokować punkty oporu i węzły obrony, staczać boje spotkaniowe. A zatem oddziały, związki taktyczne prowadzące pościg wykonywały, niejako "po drodze" również inne dodatkowe zadania. Nie zmieniało to jednak istoty i pościgowego charakteru ich działań.

Pościg w latach drugiej wojny światowej prowadzony był głównie przez korpusy pancerne /armie pancerne/. Możliwości wojsk pancernych były znacznie większe niż związków ogólnowojskowych /przedstawia je załącznik nr 4/. Różnice te przejawiały się głównie w:

- wyższym tempie pościgu /przedstawia załącznik nr 5/;
- większym rozmachu przestrzennym, to znaczy głębokości i szerokości frontu prowadzenia pościgu;
- bardziej zdecydowanym prowadzeniu pościgu;
- gwałtowniejszych zmianach sytuacji w toku pościgu oraz w wynikających stąd trudnościach w zapewnieniu nieprzerwanej łączności, utrzymaniu ciągłości dowodzenia i współdziałania w warunkach znacznego rozciągnięcia ugrupowania bojowego;1

- trudnościach zabezpieczenia pościgu, głównie w zaopatrywaniu w mps i amunicję.

Z dokonanej oceny literatury źródłowej i analizy ważniejszych operacji /bitew i walk/ tego okresu wynika, że podstawową formą pościgu wojsk pancernych był pościg równoległy. Zasadniczym warunkiem prowadzenia tej formy pościgu było istnienie stosunkowo dużych luk i otwartych skrzydeł w ugrupowaniu nieprzyjaciela, a także odpowiednia ilość dróg. Jeżeli nie było dróg równoległych lub były one "zajęte" przez wycofujące się kolumny nieprzyjaciela wówczas oddziały pancerne, siłą torowały sobie ruch do przodu. Przy wsparciu lotnictwa i artylerii zdecydowanym uderzeniem rozbiły wycofującego się nieprzyjaciela, usuwając go z dogodnych dróg i kierunków. W ten sposób same stwarzały sobie warunki do pościgu równoległego. Pościg równoległy pozwalał uprzedzać nieprzyjaciela w uchwytывaniu ważnych rubieży terenowych i pozbawiał go dogodnych dróg odwrotu.

Znacznie rzadziej oddziały /związki/ pancerne prowadziły pościg czołowy. Do pościgu czołowego dywizje przechodziły natychmiast po stwierdzeniu oznak odwrotu nieprzyjaciela, z którym dotychczas były w bezpośredniej styczności. Należy jednak stwierdzić, że efekty uzyskiwane w pościgu czołowym były znacznie mniejsze niż w równoległym. Dla wojsk pancernych była to bardzo niedogodna forma pościgu.

Niekiedy oddziały /związki/ pancerne prowadziły pościg czołowy i równoległy, tzw. pościg kombinowany. Stwarzał on dogodne warunki do całkowitego okrążenia i likwidacji zgrupowania nieprzyjaciela.

Teoria okresu międzywojennego i doświadczenia drugiej wojny światowej wskazują, że przejście do pościgu uzależnione było od: charakteru obrony nieprzyjaciela, ugrupowania jego głównych sił

i odwodów; stosunku sił i środków na kierunku głównego uderzenia, a także od uzyskanego powodzenia podczas przełamania.

Związki taktyczne rozpoczynały i prowadziły pościg w różnych warunkach. Najczęściej wynikał on jednak w rezultacie pomyselnego rozwoju działań zaczepnych, głównie po niepomyślnych dla nieprzyjaciela hoju /bitwy/ spotkaniowym lub w toku przeciwuderzenia wojsk własnych. Najczęściej pościg rozpoczynał się po przełamaniu taktycznej strefy obrony nieprzyjaciela, a niekiedy po przełamaniu głównego pasa obrony. Miało to miejsce wówczas, gdy korpusne odwody nieprzyjaciela zostały rozbite w walce o utrzymanie głównego pasa obrony.

Zazwyczaj jednak oddziały /związki/ pancerne rozpoczynały pościg dopiero po przełamaniu oporu nieprzyjaciela na całą głębokość taktycznej strefy obrony i po rozbiciu bliższych odwodów operacyjnych.

x

x

x

Z przeprowadzonej analizy prowadzenia pościgu w drugiej wojnie światowej można wyciągnąć następujące wnioski:

- na sposoby i formy prowadzenia pościgu przede wszystkim wpływ miały: środki walki, struktury organizacyjno-techniczne oddziałów i związków taktycznych, a także istniejące poglądy w danej armii, na sposoby prowadzenia pościgu;
- skuteczność pościgu zależała głównie od wyposażenia wojsk w środki transportu zwiększające ich ruchliwość oraz możliwości ogniowe, a także od form jego prowadzenia;
- miejsce i rola pościgu w natarciu wynikały z charakteru przewidywanych działań. Pościg stanowił główną treść kolejnych ataków

- pomyślnie rozwijających się działań zaczepnych. Stanowił główną treść etapu rozwinięcia powodzenia i podstawową formę działań w operacyjnej głębokości ugrupowania nieprzyjaciela;
- czynnikiem decydującym o powodzeniu w pościgu było wysokie tempo działań;
 - dla uzyskania wysokiego tempa w pościgu wykorzystywano przede wszystkim wojska szybkie /kawalerię, wojska pancerne i zmechanizowane/, a jeżeli siły główne nie były dostatecznie ruchliwe, to wówczas organizowano specjalne oddziały pościgowe i oddziały wydzielone, a niekiedy też taktyczne desanty powietrzne;
 - dla bezpośredniego wsparcia wojsk w pościgu wydzielano specjalne jednostki lotnicze, które często były im podporządkowane. Wykorzystywano je także do zaopatrywania wojsk.

1.2. Pojęcie i istota współczesnego pościgu.

Ogólne zasady prowadzenia działań bojowych wypracowane w drugiej wojnie światowej stały się podstawą szkolenia wojsk i sztabów po jej zakończeniu, w tym także w odniesieniu do pościgu.

Na ogół powszechnie w obowiązujących regulaminach i podręcznikach pościg przyjmuje się jako jedną z form natarcia. Formułowano definicję pościgu bardzo różnorodnie.

Słownik terminów wojskowych podaje następującą definicję: "Pościg - forma natarcia stosowana w celu zniszczenia wycofującego się nieprzyjaciela. Organizuje się go w razie stwierdzenia objawów wycofania się nieprzyjaciela".^{7/} Definicja ta dość jasno i słusznie podkreśla, że pościg jest formą natarcia.

^{7/} - - - - -
^{7/} Słownik podstawowych terminów wojskowych. Warszawa 1977. MON.

Inaczej o pościgu traktuje podręcznik "Działania bojowe dywizji" określając, że "Pościg prowadzi się wówczas, gdy nieprzyjaciel rozpoczął wycofanie. Może on nastąpić po rozbiciu zasadniczych sił nieprzyjaciela i uzyskania powodzenia lub w razie jego zamierzonego wycofania. Zaś celem pościgu jest rozbicie odchodzących sił nieprzyjaciela lub wzięcie ich do niewoli".^{8/}

Leksykon wiedzy wojskowej o pościgu definiuje: "Pościg-forma działań zaczepnych podejmowanych w celu rozbicia uchylających się od rozstrzygającej walki /bitwy/ głównych sił nieprzyjaciela. Treść tej definicji jest na ogół zbieżna z definicją zawartą w "Słowniku terminów wojskowych".

Bardziej precyzyjna jest definicja zawarta w regulaminie wojsk lądowych Sił Zbrojnych ZSRR, który stwierdza, że "Pościg może wyniknąć w rezultacie pomyślnego rozwijania natarcia lub boju spotkaniowego, a także w czasie zamierzonego wycofania nieprzyjaciela. Celem pościgu jest rozbicie nieprzyjaciela i niedopuszczenie do organizacji obrony na dogodnych rubieżach w głębi".^{10/}

Definicja ta składa się niejako z dwóch części, określających warunki w jakich dochodzi do pościgu i jego cel prowadzenia. Treść tej definicji odpowiada bowiem charakterowi współczesnych działań bojowych, potwierdzonych doświadczeniami wojen lokalnych i ćwiczeń. Charakter tych działań wskazuje, że będą one miały przebieg dynamiczny z pełnym wykorzystaniem współczesnej ruchliwości wojsk, możliwości środków rażenia i walorów sprzętu bojowego. Będą je cechować przede wszystkim: szybkość

^{8/} Działania bojowe dywizji. Podręcznik ASG WP 1980r. s.74.

^{9/} Leksykon wiedzy wojskowej. Warszawa 1979. MON, s.324.

^{10/} Bojowej ustaw suchopytnych wojsk. /Dywizja-połk/. Moskwa 1983r

i gwałtowność zmian sytuacji; dążność do uzyskania zaskoczenia i szybkiego tempa działań; walka o uchwycenie i utrzymanie środków rażenia na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela, a także samodzielne, inicjatywne działania oddziałów, związków taktycznych często na oddzielnych kierunkach, w warunkach braku ciągłego frontu, tworzenia się oddzielnych ognisk walki, stref skażeń, zniszczeń, pożarów i zatopień.

Z przedstawionej charakterystyki i cech współczesnych działań bojowych wynika, że większość tych cech odnosi się przede wszystkim do pościgu, który odznacza się niezwykle szybkim i zdecydowanym działaniem wojsk, zwłaszcza wykonaniem przez nie uderzeń na znaczną głębokość w celu ostatecznego rozbicia nieprzyjaciela. W pościgu szybkość i zdecydowanie powinny zapewnić pełne rozwinięcie powodzenia, uprzedzenie w zajmowaniu dogodnych do obrony rubieży terenowych oraz stworzenie warunków do odcięcia mu dróg odwrotu, wykonania manewru i uderzeń na jego tyły i skrzydła, a tym samym do ostatecznego jego rozbicia.

W dzisiejszych warunkach pościg rzadko będzie występował w "czystej" formie. Z reguły wystąpią w nim także inne formy działań zaczepnych, takie jak: pokonywanie doraźnie zorganizowanej obrony; bój spotkaniowy; forsowanie przeszkód wodnych, a nawet krótkotrwałe przejście do obrony, w celu odparcia kontrataków.

Z analizy cech współczesnego pościgu wynikają wymagania dla oddziałów i związków taktycznych. Do najważniejszych z nich można zaliczyć: utrzymanie środków rażenia w ciągłej zdolności do głębokiego i długotrwałego oddziaływania na nieprzyjaciela; zapewnienie oddziałom warunków do zdecydowanego i natychmiastowego wykorzystania skutków porażenia nieprzyjaciela; zapewnienie ciągłości działań; stworzenie warunków do długotrwałego działania

w ugrupowaniu nieprzyjaciela i w znacznym oderwaniu od sił głównych armii oraz zapewnienie ciągłości dowodzenia i zabezpieczenia pościgu.

Charakter współczesnego pola walki stwarza wybitnie sprzyjające warunki do prowadzenia pościgu. Warunki te to przede wszystkim: ogniskowość walk; znaczne rozciągnięcie frontów działań; braki ich stabilizacji po przełamaniu głównych pasów obrony, a także duża ruchliwość powietrzno-lądowa wojsk. Ponadto broń jądrowa umożliwia jednoczesne i skuteczne zniszczenie nieprzyjaciela na wybranym kierunku, na całą głębokość planowanej operacji zaczepnej. Pozwoli to związkom nacierającym na szybkie przełamanie pasów obrony i rozpoczęcie pościgu już w początkowym etapie działań.

Odpowiednie ich wykorzystanie umożliwi szybkie działanie wojsk, bez konieczności uporczywego i często metodycznego przełamania kolejnych rubieży obronnych nieprzyjaciela. Osiągnąć to będzie można, między innymi, przez: niedopuszczenie do oderwania się wycofującego nieprzyjaciela i zorganizowania przez niego na kolejnej rubieży obrony, uprzedzenia podchodzących z głębi odwodów nieprzyjaciela w opanowaniu dogodnej do obrony rubieży terenowej; wykorzystanie luk w obronie nieprzyjaciela i szybkie wychodzenie na jego skrzydła i tyły.

Z oceny warunków prowadzenia i przejścia do pościgu przez dywizję i pułk w czasie drugiej wojny światowej i ostatnich konfliktów zbrojnych wynika, że zasadniczy wpływ na sposób prowadzenia pościgu będą wywierały właśnie warunki przejścia do niego.

Warunki przejścia dywizji pancерnej do pościgu będą głównie zależały od: charakteru działań nieprzyjaciela i jego możliwości bojowych; miejsca dywizji w ugrupowaniu operacyjnym armii, warun-

ków terenowych, meteorologicznych; pory dnia i roku, a także ogólnej sytuacji bojowej bezpośrednio przed rozpoczęciem pościgu. Z analizy przebiegu działań wojennych wynika, że do pościgu wojska przechodziły najczęściej wtedy, gdy nieprzyjaciel został rozbity w taktycznej strefie obrony lub gdy sam rozpoczął wycofywanie się.

Na podstawie doświadczeń wojennych i prowadzonych ćwiczeń można dojść do wniosku, że współcześnie dywizja pancerna może przejść do pościgu w następujących warunkach:

- w natarciu, po przełamaniu obrony nieprzyjaciela;
- w wyniku rozbicia nieprzyjaciela w boju spotkaniowym;
- w razie zamierzonego wycofania się nieprzyjaciela;
- po odparciu kontrataku lub przeciwuderzenia.

Przejście do pościgu w wyniku przełamania obrony i boju spotkaniowego oraz w razie zamierzonego wycofania się nieprzyjaciela, nie odbiega współcześnie od ogólnie obowiązujących poglądów, zawartych w podręcznikach i regulaminach. Z tego względu warianty te zostały w pracy pominięte. Natomiast szerzej omówione zostanie przejście dywizji pancerniej do pościgu na początku operacji zaczepnej armii. Analizując sposoby prowadzenia operacji zaczepnej można wnioskować, że szczególnie dwa będą stwarzały warunki do pościgu, a mianowicie:

- pierwszy - polegający na wykonaniu zmasowanych uderzeń jądrowych środkami armii i frontu przez strategiczne siły oraz wykorzystanie ich do działania wojskami na kilku kierunkach, wyprowadzających najkrótszą drogą do osiągnięcia celu operacji
- drugi - polegający na wykonaniu uderzeń jądrowych i uderzeń wojskami na kierunkach zbieżnych w celu okrążenia i rozgromienia głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela.

Zmasowane użycie broni jądrowej na broniącego się nieprzyjaciela stworzy realne warunki niektórym związkom taktycznym zgrupowania uderzeniowego armii przejścia do pościgu już w pierwszym etapie /na początku/ operacji. Trzeba tu podkreślić, że przejście do pościgu będzie możliwe na tych kierunkach, na których nieprzyjaciel został zniszczony bronią jądrową, w tym również w czołowych punktach oporu. Także natarcie z rejonów położonych w głębi, poprzedzone silnym uderzeniem ogniowym na całą głębokość obrony, zwłaszcza brygad pierwszorzutowych, może przerodzić się w pościg niekiedy już po rozbiciu nieprzyjaciela w czołowych punktach oporu, /na pierwszej pozycji/, a niekiedy od samego początku natarcia. Taki wariant przewiduje nowy regulamin wojsk lądowych Sił Zbrojnych ZSRR.

W pościgu szybki ruch wojsk do przodu odgrywa decydującą rolę. Jednakże po to, aby ten ruch był skuteczny, musi on być w odpowiedni sposób wykonywany. W zależności od otrzymanego zadania, posiadanych sił i środków, charakteru terenu, działań nieprzyjaciela, sposobów prowadzenia operacji zaczepnej, dywizja pancerna może stosować następujące sposoby pościgu: czołowy, równoległy i kombinowany. Charakterystyka sposobów pościgu przedstawiona w obowiązujących podręcznikach, a głównie w regulaminie walki, nie wymaga uzupełnień. Z punktu widzenia skuteczności prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną najbardziej efektywnym sposobem będzie pościg równoległy i kombinowany. Ruchliwość dywizji pancernernej pozwala przejść do pościgu całością sił i na szerokim froncie oraz w pełni realizować te dwa sposoby pościgu.

Trudno jednak zakładać, że ariergardy nieprzyjaciela nie będą stawiały oporu na określonych rubieżach lub punktach, zachodzi więc konieczność ich rozbijania. W takiej sytuacji istnieje

konieczność wydzielenia sił, które nie wdając się w walkę z ariergardami będą prowadziły pościg równoległy i jednocześnie dążyły do przecięcia dróg odwrotu nieprzyjaciela. Z powyższych rozważań i na podstawie doświadczeń z ćwiczeń można przyjąć następujący sposób /model/ działania dywizji pancernej w pościgu: Część sił ściga ariergardę nieprzyjaciela i rozbija je przy każdej próbie zorganizowania oporu; siły główne /oddziały pościgowe/ prowadzą pościg równoległy, rozbijając główne siły wycofującego się nieprzyjaciela; z kolei trzecią część sił dywizji, jako oddziały wydzielone, a niekiedy desanty taktyczne, nie wdając się w walkę, prą do przodu i zdobywają ważne obiekty na drogach odwrotu nieprzyjaciela. Całość działań dywizji powiązana jest z uderzeniami ogniowymi - lotnictwa, rakiet i artylerii.

Praktyka ćwiczebna i ostatnie konflikty zbrojne w pełni potwierdzają wysoką efektywność przedstawionego wariantu pościgu dywizji pancernej i wskazują, że w warunkach współczesnego pola walki będzie on miał najczęstsze zastosowanie. Szczegółowe badanie skuteczności działania dywizji pancernej w pościgu i model jego prowadzenia przedstawiony zostanie w następnym rozdziale pracy.

x

x

x

Z całokształtu rozważań w tym rozdziale można wyciągnąć wnioski:

1. Pościg jest formą wykorzystania osiągniętego na polu walki powodzenia. Od najdawniejszych czasów celem jego zawsze było dążenie do ostatecznego rozbicia nieprzyjaciela.
2. Rozwój działań pościgowych zależał przede wszystkim od dwóch podstawowych czynników: wyposażenia wojsk w środki walki oraz

stosowanych form i sposobów prowadzenia działań bojowych danej armii.

3. Czynnikiem decydującym o powodzeniu w pościgu było wysokie tempo działań.

4. Dla uzyskania wysokiego tempa w pościgu stosowano następujące przedsięwzięcia:

- do pościgu wykorzystywano przede wszystkim wojska pancerne, zmechanizowane i kawalerię;
- organizowano oddziały wydzielone i pościgowe, które prowadziły skutecznie pościg za nieprzyjacielem;
- usamodzielniano poszczególne oddziały przez wzmocnienie ich dodatkowymi siłami i środkami walki prowadzące pościg wojska, zaopatrywano niekiedy drogą powietrzną - przez lotnictwo.

5. Rozwój środków walki wpłynął w decydującej mierze na zwiększenie możliwości w prowadzeniu działań zaczepnych w tym i w pościgu.

Współcześnie szczególną rolę w pościgu odgrywać będzie broń jądrowa, której użycie może stworzyć warunki przejścia dywizji do pościgu już na początku operacji zaczepnej.

6. Możliwość rozpoczęcia pościgu niekiedy już na początku operacji zaczepnej i nieprzerwanego kontynuowania go w głąb obrony nieprzyjaciela powoduje, że współcześnie staje się on podstawową formą natarcia.

7. Współczesna ruchliwość wojsk zapewnia szybkie kontynuowanie pościgu w różnych warunkach terenowych i atmosferycznych.

8. Doświadczenia wojenne wskazują, że zwycięzco w walce okaże się strona, która efektywniej wykorzystata swoje środki walki /broń i sprzęt/ oraz będzie posiadać wysoki poziom moralno-bojowy, przejawia większą odporność, wytrwałość i upór w realizacji celu walki, w tym i pościgu.

2. WPŁYW SPOSOBOW PROWADZENIA DZIAŁAŃ OPOZNIAJĄCYCH PRZEZ NIEPRZYJACIELA ORAZ NOWYCH ŚRODKÓW WALKI I STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ DYWIZJI PANCERNEJ NA PROWADZENIE POŚCIGU.

Określenie w poprzednim rozdziale istoty współczesnego pościgu oraz jego cech charakterystycznych stworzyło podstawę do dalszych rozważań nad sposobami jego prowadzenia w zmienionych warunkach pola walki. Stąd też w rozdziale tym przedstawiona zostanie ocena wpływu zmian występujących zarówno w działaniach opóźniających prowadzonych przez nieprzyjaciela, jak i w strukturze organizacyjno-technicznej dywizji pancерnej na skuteczność prowadzenia pościgu.

Dążąc do określenia głównych czynników wywierających wpływ na sposoby prowadzenia i skuteczność pościgu należałoby odpowiedzieć na następujące pytania badawcze:

1. Jak zmiany w działaniach opóźniających nieprzyjaciela wpłyną na sposoby prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną ?
2. W jakim stopniu zmiany organizacyjno-techniczne dywizji pancерnej lat "80" wpłyną na wzrost jej możliwości bojowychⁱ skuteczność prowadzenia pościgu ?

2.1. Analiza działań odwrotowych nieprzyjaciela i ich wpływ na prowadzenie pościgu przez DPanc.

W regulaminach sił zbrojnych NATO działania odwrotowe traktowane są jako jeden z rodzajów działań bojowych. Do działań odwrotowych zalicza się: wyjście z walki; działania opóźniające i odwrót.

Określa się, że działania odwrotowe prowadzone będą w celu:
- oderwania się od przeciwnika /wyjście z walki/;

- zyskania czasu i dogodniejszych warunków do prowadzenia kolejnych działań bojowych kosztem utraty terenu /działania opóźniające/;
- wyjścia z zajmowanego rejonu bez nacisku ze strony przeciwnika /odwrót/.

Według poglądów teoretyków Zachodu działania odwrotowe mogą być wymuszone lub z góry zaplanowane. Wymuszone będą miały miejsce wtedy, gdy zostaną wyczerpane wszystkie inne możliwości powstrzymania przeważających sił przeciwnika.

Odrót wymuszony oddziały /związki taktyczne/ mogą stosować w celu:

- wyprowadzenia wojsk spod niszczących uderzeń przeciwnika;
- odtworzenia zdolności bojowej, szczególnie po uderzeniach bronią masowego rażenia;
- zamknięcia wyłomów w ugrupowaniu bojowym;
- niedopuszczenia do okrążenia lub obejścia.

Realizacja poprzez odwrót wcześniej wymienionych celów odbywać się będzie w warunkach znacznej przewagi naszych wojsk, która stworzy warunki przejścia do pościgu na kilku kierunkach: umożliwi wyjście na jego skrzydła i tyły.

Działania odwrotowe z góry zaplanowane mogą być stosowane w celu:

- dokonania przegrupowania i przeniesienia wysiłku działania na inny kierunek lub dogodniejszą rubież obronną;
- wygospodarowania sił do realizacji innych zadań;
- skrócenia linii frontu;
- wciągnięcia naszych wojsk w tzw. worek atomowy /ogniowy/;
- uniknięcia okrążenia lub obejścia.

Mając na uwadze realizację powyższych celów oddziały, związki taktyczne powinny natychmiast przechodzić do pościgu nie pozwalając nieprzyjacielowi na oderwanie się. Bezpośrednia styczność z nieprzyjacielem nie tylko daje możliwość niszczenia jego sił i pozbawia go możliwości zorganizowania obrony na kolejnej rubieży, ale przede wszystkim zapewnia warunki bezpieczeństwa wojsk własnych, zwłaszcza w warunkach użycia broni jądrowej.

Podczas odwrotu, wojska nieprzyjaciela stosują wszystkie wymienione rodzaje działań we wzajemnym powiązaniu. Po wyjściu z walki, wojska nieprzyjaciela mogą rozpocząć odwrót, który z zasady odbywa się pod osłoną oddziałów prowadzących działania opóźniające. W warunkach bezpośredniej styczności z przeciwnikiem odwrót zwykle poprzedzony będzie wyjściem z walki.

Uogólniając wnioski wynikające z dostępnej literatury przedmiotu można stwierdzić, że:

- działania odwrotowe związki taktyczne nieprzyjaciela będą prowadzić najczęściej samodzielnie;
- oddziałom i związkom taktycznym określa się dokładnie zadania i pasy działania na cały okres działań odwrotowych, a także czas odejścia i rubieże wyrównania lub kolejne rubieże opóźnienia;
- czas i kierunki wyjścia z walki. Często jednak przejście wojsk do odwrotu będzie utrzymywane w ścisłej tajemnicy, a dla zmylenia przeciwnika prowadzona będzie dezinformacja.

Obok wymienionych czynników, wpływających na pomyślne prowadzenie działań odwrotowych, szczególną uwagę poświęca się zapewnieniu wojskom osłony lotniczej, organizacji dowodzenia oraz zabezpieczeniu materiałowo-technicznemu działań.

Z analizy celu działań odwrotowych nieprzyjaciela i ich rodzajów oraz przedstawionych rozważań wynikają następujące wnioski:

- a/ Działania odwrotowe prowadzone będą przez nieprzyjaciela według określonego mechanizmu,^{10/} składającego się najczęściej z następujących etapów: wyjścia z walki; prowadzenia działań opóźniających i odwrotu. Znajomość mechanizmu działań odwrotowych i opóźniających ułatwia w dużym stopniu organizowanie i prowadzenie pościgu, głównie zaś opracowanie najtrudniejszego etapu, jakim jest przejście dywizji pancernej do pościgu.
- b/ Wczesne wykrycie oznak odwrotu nieprzyjaciela wywiera istotny wpływ na czas i sposób przejścia dywizji do pościgu i jego skuteczne prowadzenie. Wynikają stąd określone zadania dla organów rozpoznania, oddziałów i związku taktycznego prowadzących pościg, a mianowicie:
- ustalenie na czas przygotowań oraz momentu rozpoczęcia odwrotu nieprzyjaciela;
 - określenie możliwości przeciwnika w zakresie użycia broni jądrowej;
 - ustalenia kierunków odwrotu i prawdopodobnego rodzaju przyszłych działań,
- c/ Szybkie rozbicie pododdziałów i oddziałów osłonowych nieprzyjaciela prowadzących działania opóźniające w odwrocie z jednoczesnym wysadzeniem desantu taktycznego na głównym kierunku prowadzenia pościgu i silnym uderzeniem oddziałów pościgowych na określonych kierunkach uniemożliwia nieprzyjacielowi zorganizowane wyjście jego sił głównych z walki i przejście do odwrotu.

^{10/} - - - - -
Mechanizm prowadzenia działań odwrotowych obrazuje załącznik nr 6,7 i 8.

W dalszej części tego zagadnienia przedstawiona została analiza ważniejszych czynników i wskaźników taktyczno-operacyjnych oraz niektórych zasad prowadzenia działań odwrotowych, z wyeksponowaniem przede wszystkim działań opóźniających prowadzonych przez nieprzyjaciela.

Pierwszym, najważniejszym czynnikiem rzutującym na skuteczność działań odwrotowych jest bronń jądrowa.

Dowództwo wojskowe Stanów Zjednoczonych uznaje pogląd, że działania odwrotowe mogą być prowadzone z użyciem broni jądrowej. Ma to spotęgować możliwości bojowe wojsk w działaniach odwrotowych i pozwoli na szybsze wykonanie powierzonych zadań mniejszym nakładem sił i środków oraz na szerszym froncie. W takich warunkach wojska prowadzące działania odwrotowe będą dążyć do wymuszenia koncentracji przeciwnika, tworząc w ten sposób opłacalne cele dla broni jądrowej. Może ona być użyta na początku lub w trakcie prowadzenia działań odwrotowych. Użycie broni jądrowej ma ułatwić oderwanie się od przeciwnika. W warunkach użycia broni jądrowej wojska mogą przechodzić do działań odwrotowych w dzień i w nocy.

Następnym ważnym wskaźnikiem taktyczno-operacyjnym działań odwrotowych jest silna osłona i zabezpieczenie tych działań, a więc wydzielanie do tego celu określonych sił i środków. Teoretycy Zachodni uważają, że główna rola w prowadzeniu działań odwrotowych przypadac będzie korpusom armijnym. One mają obowiązek wsparcia ogniowego dywizji pierwszego rzutu i inżynierskiej rozbudowy obrony na pierwszej pozycji oraz kolejnych rubieżach opóźniania. Z oceny literatury źródłowej wynika, że do osłony wojsk korpusu armijnego mogą być wydzielane siły do dywizji pancernej lub zmechanizowanej, których zadaniem jest prowadzenie działań opóźniających na szerokim froncie. Ugrupowanie korpusu

armijnego w działaniach odwrotowych przedstawia zał.nr 6.

Oznacza to, że działania opóźniające prowadzi dywizja, brygada. Te więc siły będą bezpośrednio ścigane przez dywizję pancerną naszych wojsk.

Kolejnym wskaźnikiem rozmachu działań odwrotowych jest rola i skala /rozmach/ działań opóźniających, jako najważniejszego elementu odwrotu wojsk nieprzyjaciela. Według regulaminów zachodnich działania opóźniające mają zapewnić warunki odwrotu głównych sił korpusu armijnego. Działania te pozwalają zyskać na czasie kosztem utraty terenu oraz zadać przeciwnikowi maksymalne straty bez angażowania się w długotrwałe walki. Wynika stąd, że działania te charakteryzują się początkowo walką obronną na kilku następujących po sobie rubieżach,^{11/} przeplatane zwrotami zaczepnymi. Zmusza to dywizję pancerną prowadzącą pościg do częstego rozwijania i zajmowania podstaw wyjściowych do natarcia w celu rozbicia sił osłonowych nieprzyjaciela.

Działania opóźniające, według obowiązujących w wojskach NATO regulaminów prowadzone są w różnych warunkach i sytuacjach, a przede wszystkim:

- w początkowym okresie wojny kiedy nie planuje się prowadzić długotrwałych działań obronnych, zwłaszcza w rejonach przygranicznych, aby zyskać na czasie i przygotować się do działań zaczepnych;
- w czasie walki, gdy zachodzi konieczność opuszczenia określonego terenu, aby zadać przeciwnikowi straty na dogodniejszych rubieżach;

11/ - - - - -
Por.Załącznik nr 7 i 8.

- w czasie prowadzenia działań obronnych przy rażącej dysproporcji sił i środków walki.

Z analizy literatury zachodniej wynika, że dywizja, /brygada/ nieprzyjaciela może prowadzić działania opóźniające samodzielnie lub w składzie korpusu/dywizji/. Główny wysiłek tych działań skupiony będzie, tam, gdzie znajdują się dobre drogi i nie ma przeszkód naturalnych. Większość sił i środków dywizja będzie rozmieszczała na przednim skraju, a odwody mogą być wykorzystane do udzielenia wsparcia wycofującym się siłom na kolejne rubieże.

Z praktyki stosowanej w czasie ćwiczeń wojsk amerykańskich i zachodniemieckich wynika, że szerokość pasa działań opóźniających może wynosić: dla dywizji 40-60 km; brygady 20-30 km. Głębokość działań, tempo i czas trwania zależą od treści zadania dywizji /brygady/, ich składu, charakteru działań przeciwnika, warunków terenowych i czasu niezbędnego do rozwinięcia na wyznaczonej rubieży lub ich ześrodkowania w określonym rejonie. Dobowa głębokość prowadzenia działań opóźniających może wynosić 30-40 i więcej km.

W siłach zbrojnych USA i RFN przyjmuje się, że dywizja w zależności od warunków terenowych i posiadanego czasu może działać na jednej lub kilku pozycjach opóźniania.

Działania opóźniające na jednej pozycji mogą być prowadzone według zasad obowiązujących w działaniach obronnych, przy rozmieszczeniu większości sił i środków w pierwszym rzucie. Nie przewiduje się jednak utrzymania zajmowanego rejonu przez dłuższy czas.

Działania opóźniające prowadzone jednocześnie na kilku kolejnych pozycjach będą miały miejsce wówczas, gdy zajdzie konieczność powstrzymania nacierającego przeciwnika przez dłuższy czas, a warunki terenowe umożliwią zorganizowanie szeregu kolejnych

pozycji opóźniania.

Odległości między pozycjami opóźniania w korpusie armijnym, mogą wynosić 35-45 km, a dywizji do 15 km. Pozycje te zaleca się rozmieszczać za przeszkodami naturalnymi usytuowanymi równolegle do linii frontu. Odległość jednej pozycji od drugiej zapewnić ma prowadzącemu działania opóźniające skryte i szybkie odejście na kolejne rubieże, a przeciwnika zmusić za każdym razem do zmiany ugrupowania bojowego i stanowisk ogniowych artylerii, a więc przyjmowania nowego ugrupowania bojowego do natarcia.

Dywizja armii amerykańskiej zajmuje najczęściej dwie pozycje opóźniania: główną i pośrednią, które wojskowi Bundeswehry nazywają rubieżami opóźniania. W tym przypadku pozycję główną obsadzają siły dwóch brygad, a pośrednią jedna brygada.^{12/}

Na podstawie oceny sposobów /mechanizmu/ prowadzenia działań opóźniających przez naszych potencjalnych przeciwników można wnioskować, że działania te będą obejmowały: walkę wojsk osłonowych; działania bojowe na zajmowanej rubieży; wyjście z walki oraz wycofanie na kolejną rubież.^{13/}

Wojska osłony rozmieszczone 5-8 km od przedniego skraju otrzymują najczęściej zadanie polegające na: zatrzymaniu przeciwnika na określony czas w celu zorganizowania obrony nowej rubieży, zmuszenia go do zmiany ugrupowania bojowego i wprowadzenia go w błąd co do przebiegu przedniego skraju obrony, w tym przypadku głównej pozycji.

Z praktyki ćwiczebnej wojsk NATO wynika, że podczas prowadzenia działań opóźniających korpus armijny i dywizja mogą stosować

^{12/} Por. Załącznik nr 7 i 8.

^{13/} Por. Załącznik nr 6.

wać taktyczną broń jądrową, w celu stworzenia warunków do oderwania się sił głównych. Szeroko także będą stosowane środki zady- miające i zapalające oraz minowanie narzutowe. Przewiduje się również użycie lotnictwa taktycznego w celu: uzyskania panowania w powietrzu, osłony wojsk z powietrza, bezpośredniego wsparcia środkami rażenia, izolacji rejonu działań, rozpoznania, minowania terenu, zaopatrywania wojsk i ewakuacji.

W działaniach opóźniających przewiduje się szeroko stosować przerzuty pododdziałów drogą powietrzną, do wykonywania zasadzek i bezpośrednich uderzeń, w tym również ogniowych na ścigające oddziały przeciwnika.

Kolejnym istotnym czynnikiem, rzutującym na zmianę i większą skuteczność działań opóźniających, są obecnie wprowadzane do wyposażenia wojsk amerykańskich systemy rozpoznawczo-uderzeniowe /broń precyzyjna/. Ich charakterystykę podano w załączniku nr 9. Z analizy danych tych systemów i skuteczności ich rażenia wynika, że mogą one skutecznie hamować tempo pościgu i eliminować całkowicie pościg czołowy. Duża skuteczność uderzeń samolotów, środków bezpilotowych i rakiet znacznie ogranicza tę formę pościgu. Z kolei duża dokładność wykrywania systemów rozpoznania w dużym stopniu eliminuje czynnik zaskoczenia, tak istotny w pościgu.

Z przedstawionych rozważań i analizy zmian w działaniach odwrotowych, zwłaszcza w działaniach opóźniających prowadzonych przez pododdziały i oddziały osłonowe nieprzyjaciela wynikają następujące wnioski:

1. Niezwykle ważnym zadaniem organów rozpoznawczych dywizji pancerniej jest wykrycie na czas przygotowań nieprzyjaciela

do odwrotu, a także ustalenie kierunków wycofania i prawdopodobnego sposobu prowadzenia działań odwrotowych, w tym również opóźniających.

2. Pododdziały, oddziały dywizji prowadząc natarcie powinny zawsze dążyć do stworzenia sobie zawczasu warunków do prowadzenia pościgu równoległego, aby niedopuszczyć do oderwania się się nieprzyjaciela i obsadzenia przez niego kolejnych rubieży /pozycji/ opóźniania.
3. Efektywność prowadzenia pościgu zależy głównie od szybkiego rozbicia pododdziałów i oddziałów osłonowych nieprzyjaciela /prowadzących działania opóźniające/ uderzeniami wojsk, lotnictwa i śmigłowców bojowych, a także od działań oddziałów wydzielonych, pościgowych i desantu taktycznego w celu uprzedzenia wycofujących się jego sił w zajmowaniu dogodnych do obrony rubieży terenowych.
4. Sposoby i formy prowadzenia pościgu powinny być przeciwstawne mechanizmowi /modelowi/ prowadzenia działań odwrotowych, w tym również opóźniających przez nieprzyjaciela, a mianowicie:
 - uniemożliwić wyjście z walki siłom głównym nieprzyjaciela;
 - szybko i zdecydowanie rozbić lub obchodzić, blokować pododdziały osłonowe prowadzące działania opóźniające;
 - równocześnie z uderzeniem oddziałów pierwszorzutowych wysłać oddziały wydzielone /pościgowe/ i wysadzać desant taktyczny w celu uprzedzenia nieprzyjaciela w uchwyceniu dogodnych rubieży terenowych, uniemożliwienia im zorganizowania działań opóźniających;
 - stworzyć silne i manewrowe oddziały /grupy/ pościgowe i pododdziały ubezpieczające skrzydła i tyły dywizji pancernej.

5. Niszczenie elementów rozpoznawczo-uderzeniowych nieprzyjaciela powinny realizować: oddziały wydzielone, /pościgowe/ a także celowe organizowane do realizacji tego zadania oddziały specjalne. Do zwalczania tych systemów powinno być ponadto angażowane lotnictwo oraz artyleria przełożonego i dywizji prowadzącej pościg w zasięgu, których się one znajdują.

2.2. Wpływ zmian organizacyjno-technicznych dywizji pancernej typu "85" na wzrost jej możliwości bojowych.

Ocenę możliwości bojowych dywizji pancernej w pościgu warto poprzedzić wyjaśnieniem samego ich pojęcia. Termin ten oznacza całokształt wskaźników jakościowych i ilościowych charakteryzujących pododdziały, oddziały, związki taktyczne i związki operacyjne oraz stanowiących o ich przygotowaniu do wykonania zadań i realizacji celu walki, bitwy lub operacji w konkretnych warunkach sytuacji taktycznej.^{14/}

Możliwości te zależne są głównie od: stanu moralno-politycznego, dyscypliny oraz psychologicznego przygotowania wojsk; wyszkolenia bojowego; struktury organizacyjnej; wyposażenia: sprawności technicznej i bojowej oraz charakterystyk taktyczno-technicznych sprzętu i uzbrojenia; stanu tyłowego i technicznego zabezpieczenia; stopnia przygotowania dowódców i sztabów do dowodzenia wojskami; warunków terenowych i meteorologicznych.

Podstawowymi wyznacznikami możliwości bojowych są: siła uderzeniowa i ogniowa oraz manewrowość. One też będą decydowały o określeniu możliwości bojowych dywizji w pościgu, występują jako jednolity element działań, są więc nierozdzielne.

^{14/} - - - - -
Leksykon wiedzy wojskowej. MON, Warszawa 1979, s.231.

Siłę ognia dywizji pancernej określają możliwości dywizjonu rakiet taktycznych i artylerii, czołgów, bojowych wozów piechoty /BWP/ środków przeciwpancernych oraz środków ogniowych OPL i broni piechoty. Siłę tę odpowiednio zwiększają śmigłowce bojowe i w wspierające lotnictwo. Wyraża ona końcowy efekt zadanych nieprzyjacielowi strat wszystkimi środkami ogniowymi dywizji.

Manewrowość dywizji wyraża się wskaźnikami określającymi ilość czasu potrzebnego do wykonania manewru ogniem, siłami i środkami. Wyraża się ją głównie w kategoriach czasowych. Jest ona nieodzowną do wykonania wszelkiego rodzaju kalkulacji czasowo-przeszennych.

Pojęcie czasu należy rozpatrywać w kontekście możliwości prowadzenia skutecznego pościgu za wycofującym się nieprzyjacielem na określoną zadaniem głębokość.

2.2.1. Możliwości ogniowe

Na możliwości ogniowe dywizji pancernej w pościgu składają się wskaźniki:

- możliwości wojsk raketowych i artylerii;
- możliwości czołgów, bojowych wozów piechoty i środków przeciwpancernych;
- możliwości środków obrony przeciwlotniczej;
- możliwości śmigłowców bojowych i lotnictwa.

Wyrażają się one sumą zakresu zadań, które mogą być wykonane z określonym stopniem zniszczenia bronią jądrową, uderzeniem lotnictwa, ogniem artylerii, środków przeciwpancernych i czołgów, a także środkami obrony przeciwlotniczej w czasie prowadzenia pościgu przez dywizję.

Możliwości ogniowe dywizji wyraża ilość oczekiwanych strat i sumarycznych zadanych nieprzyjacielowi w określonym miejscu i czasie podczas prowadzenia pościgu.

Dywizja pancerna /o nowej strukturze organizacyjnej/, jej organizacja, ilość i jakość uzbrojenia, technika bojowa charakteryzuje się wysokimi możliwościami bojowymi, w tym także siłą ognia jak ich ważniejszymi komponentami /organizacja DPanc Załącznik nr 22/.

Do obliczenia i analizy wyżej wymienionych możliwości można przyjąć następujące dane wyjściowe:

- ilość różnych środków ogniowych dywizji pancernej /etatowych i przydzielonych/;
- współczynniki skuteczności środków ogniowych w ruchu.^{15/}

^{15/} -----
W tabeli nr 1 Zestawiono ilościowy stan wszystkich środków ogniowych dywizji pancernej.

Tabela 1

Ilościowe zestawienie etatowych środków ogniowych DPanc.

Rodzaj środków ogniowych	Ilość		Współczynnik ilościowego wzrostu
	wg C-070 /1/	wg A-092	
Czołgi średnie	283/T55A/	322/T-72/	0,13
BWP	100	130	0,3
PPK 9P 133	6	6	-
Wyrzutnie rakiet taktycznych	4	4	-
BM-21	12	18	0,5
122 mm hb	54	-	-
122 mm hb samobieżna	6	48	8
120 mm moździerze	18	18	-
ZSU-23-4	16	16	-
ZU-23-2	13	15	0,2
STRZAŁA-1	16	16	-
STRZAŁA-2	12	14	0,10
Wyrzutnie rakiet plot 57 mm art.plot.	24	-	-

Dla oceniania możliwości bojowych poszczególnych środków ogniowych można posługiwać się współczynnikami skuteczności /Si/ przedstawionymi w tabeli 2.

Tabela 2

Wartości średnich współczynników skuteczności
środków ogniowych.^{16/}

Nazwa środka ogniowego	Wartość współczynnika skuteczności	
	Do czołgów	Do BWP i transporterów opancerzonych
Granatniki ppanc	0,5	0,7
PPK - kierowane ręcznie	1,8	2,0
- kierowane półautomatycznie	2,0	2,5
Czołgi - T-55	1,2	2,5
- T-72	2,0	4,0
BWP	2,0	2,9
Smigłowce uzbrojone w PPK	1,8	2,0

Mając jednostkowe wartości współczynników skuteczności środków przeciwpancernych można określić możliwości ogniowe dywizji pancerniej a także ustalić współczynnik ich wzrostu w zależności od struktury organizacyjnej.

Możliwości te obrazuje tabela 3.

^{16/} Wartości te zostały określone w Armii Radzieckiej na podstawie modelowania walki środków przeciwpancernych z czołgami przy wykorzystaniu EMC.
Por. Metodyka obliczeń operacyjno-technicznych. Użycie artylerii w walce. MON, Warszawa 1980r.

Możliwości ogniowe poszczególnych środków
pododdziałów i oddziałów dywizji pancernej.

/Dane taktyczno-techniczne zał.nr 10/

Środki ogniowe	Współczynnik skuteczności środków ppanc		Liczba środków i ich możliwości ogniowe					
			Org.wg etatu C/076			Org.wg etatu A/092		
	Do czołgów	Do BWP i trop	Licz- ba środ- ków	Możliwości ogniowe		Licz- ba środ- ków	Możliwości ogniowe	
1	2	3	4	Do czołgów	Do BWP trop	7	Do czołgów	Do B i tr
rgppanc-7	0,2	0,5	27	5,4	13,5	27	5,4	13,5
BWP	2,0	2,9	30	60	87	30	60	87
Razem w bp	-	-	57	65,4	100,5	57	65,4	100,5
Czołgi T-55	1,0	1,0	40	40	40			
Czołgi T-72	2,0	2,0				31	62	62
BWP	2,0	2,9				10	20	29
Razem w bcz	-	-	40	40	40	41	82	91
rgppanc-7	0,2	0,5	81	16,2	40,5	81	16,2	40,5
PPK	2,0	2,0	6	12	12	6	12	12
BWP	2,0	2,9	90	180	241	90	180	241
Czołgi T-55	1,0	1,0	40	40	40	40		
Czołgi T-72	2,0	2,0				40	80	80
Razem w pcz	-	-	217	248,2	333,5	217	288,2	373,5
Czołgi T-55	1,0	1,0	81	81	81			
Czołgi T-72	2,0	2,0				94	188	188
BWP	2,0	2,9				10	20	29
Razem w pcz	-	-	81	81	81	114	208	217
rgppanc-7	0,2	0,5	81	16,2	40,5	81	16,2	40,5
PPK	2,0	2,0	6	12	12	6	12	12
BWP	2,0	2,9	100	200	290	130	260	377
Czołgi T-72	2,0	2,0				322	644	644
Czołgi T-55	1,0	1,0	283	283	283			
Razem w DPanc	-	-	470	660,2	625,5	539	952,2	1073,5

Analiza przedstawionych kalkulacji w tabelach 1-3 pozwala stwierdzić, że możliwości ogniowe dywizji pancernej o nowej organizacji wzrosły przeciętnie o 30-50%.

Z badań warunków prowadzenia pościgu w przeszłości i na współczesnym polu walki przedstawionych w rozdziale pierwszym wynika, że dywizja w pościgu może prowadzić walkę na oddzielnych, często odizolowanych od siebie kierunkach. Na nich to oddziały /elementy ugrupowania bojowego/ mogą prowadzić różne formy działań. Część pododdziałów, oddziałów może ścigać nieprzyjaciela od czoła i na równoległych drogach do wycofujących się jego sił, inne mogą przełamywać opór awangard, czy też rozбивać jego odwoły w boju spotkaniowym. Stąd też większego znaczenia nabiera określenie możliwości ogniowych pododdziałów i oddziałów dywizji. Przedstawia to tabela 3.

Oprócz określania możliwości ogniowych czołgów i środków przeciwpancernych dość istotne jest określenie możliwości wojsk raketowych i artylerii, środków przeciwlotniczych, a także przewidzianych do wsparcia działań dywizji lotnictwa.

W pościgu szczególnego znaczenia nabiera wzajemne współdziałanie ogniowe wszystkich środków walki, szczególnie w wymiarze lądowo-powietrznym.

Możliwości rażenia bronią jądrową wyrażają się liczbą porażonych obiektów i stopniem ich rażenia.

Do obliczeń możliwości rażenia przyjęto dane:

- liczbę środków przenoszenia broni jądrowej;
- liczbę ładunków jądrowych i ich moc;
- typowe obiekty rażenia.

Dywizja pancerna w zależności od warunków przejścia do pościgu może mieć do 12 ładunków jądrowych, z tych 4-5 raket - 20kt, 2-3-10kt, 2-4 - 3kt, w sumie 100-142kt.

Dywizja pancerna mając 4 wyrzutnie startowe może jednocześnie wykonać uderzenie jądrowe na cztery obiekty nieprzyjaciela typu batalionu. Mając na uwadze manewrowy charakter, wysokie tempo pościgu, a także konieczność zmiany stanowisk startowych, należy przewidywać wykonanie uderzeń jądrowych środkami tylko baterii startowej tj. jednocześnie dwiema raketami.

Z oceny działań odwrotowych przedstawionych w pkt. 2.1 wynika, że obiektami uderzeń bronią jądrową mogą być:

- środki przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela;
- dywizjony artylerii /brygady, dywizji/;
- wycofujące się kolumny /batalion, brygada/;
- odwody rozmieszczone na drugiej i trzeciej rubieży opóźniania /w odległości 20-50 km/;
- bataliony piechoty, czołgów obsadzające kolejne rubieże opóźniania.

Posługując się określonymi wskaźnikami możliwości ogniowych można ustalić efektywność i oczekiwane rezultaty uderzeń jądrowych w pościgu. Przedstawia je tabela 4.

Tabela 4.

Efektywność uderzeń jądrowych przy porażeniu głównych obiektów nieprzyjaciela.

Obiekty uderzeń jądrowych	Oczekiwane rezultaty w % raketami o mocy						
	Do 10kt		20-100kt		od 100kt		
	na odległość strzelania						
	25 35km	45 65km	25 35km	45 65km	25 35km	45 65km	
1	2	3	4	5	6	7	
Dywizjon "LANCE" w rejonie	99-90	77-48	na całej odległ.				100
Dywizjon art. 155mm na SO	65-50	40-21	93-21	93-82	70-46	80-	
Dywizjon art. 203,2mm na SO	56-53	48-37	na całej odległ.				100
Bateria plot "Hawk" na SO	98-97	92-70	99	99-97	99	99-9	

1	2	3	4	5	6	7
bp na pozycji opóźniania	65-53	41-20	100	100-65	100	100
bp w marszu	51-46	37-17	73-69	64-46	81-76	70-55
bcz w rejonie ześrodkowania	50-31	25-13	62-53	45-29	75-65	55-37
bcz w marszu	39-31	21-8	58-54	47-27	67-63	57-36
SD dywizji	89-76	53-8	na całej odległości			100

Analiza wskaźników możliwości bojowych dywizjonu rakiet taktycznych pozwala na określenie ilości porażonych obiektów w ciągu jednego dnia prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną.

Może on obezwładnić do 12 obiektów, z których będą: 2-4 bataliony piechoty; 2-3 bataliony czołgów; 2 dywizjony artylerii SD dywizji /brygady/, bateria "Hawk". Obiekty te mogą być rażone na głębokość 45-55 km.

Możliwości ogniowe artylerii dywizji wyrażają się wskaźnikami: liczbą porażonych obiektów i stopniem ich rażenia. Zależne są one przede wszystkim, od składu artylerii, ilości amunicji wydzielonej do wykonania zadania oraz od obiektów rażenia.

Artyleria dywizji pancernej o etatowym składzie i przyjętym stanie amunicji posiada możliwości ogniowe, jak wykazano w tabeli 5.

Tabela 5.

Możliwości artylerii dywizji pancernej w pościgu

	Skład artylerii/w	70		160	
	Skład amunicji/w jo/	0,3	1,0	0,3	1,0
	Sumaryczne ilości pocisków	1680	5600	3840	12800
Zniszczenie wyrzutni "LANCE"		1	2	1	1
Obezwładnienie: -sekcji 203,2mm hb					2
-ba samobieźnych 155 mm hb	1		2	2	3
-baplot			2	2	3
-pl punktów oporu	1		3	2	9
-celu pojedynczego			2	2	2
Nawała ogniowa do kolumn			4		6
" sił żywych ^x		5/84	15/280	11/192	36/64

Możliwości ogniowe środków obrony przeciwlotniczej wyrażają wskaźniki: nadzieja matematyczna ilości niszczonych samolotów; liczba wysłuchiowanych w ciągu jednego strzelania pocisków /raket/; ilość strzelań jedną jednostką ognia. Zależne one są od liczby zestawów ogniowych, ilości amunicji oraz współczynnika efektywności. Możliwości te przedstawia tabela 6.

^x W liczniku podano możliwości obezwładnienia w kp /kcz/. W mianowniku ilość obezwładnionych hektarów.

Sumaryczne możliwości środków OPL DPanc
w niszczeniu samolotów nieprzyjaciela.

Pododdział Oddział OPL	Ilo- ść środków	Ilość raket amuni- cji na SD, SO	Ilość raket amunicji w jednej salwie	Ilość salw	Prawdo- podo- bieńs- two rażenia /P/	Współ- czynnik efekty- wności	Współ- czynnik warun- ków	Nadzie- ja ma- tematy- czna ilości niszcz- nych celów M/c/
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Z wykorzystaniem raket /amunicji/ na SS /SO/								
prplot "KUB"	5	12	2	6	0,5	0,9	0,7	9-10
prplot "OSA"								
Strzała 1	16	8	2	4	0,3-0,6	0,6	6,3	5-6
działa ZSU-23-4	16	2000	200-250	8	0,3-0,4	0,6	0,2	5-6
działa ZU-23-2	15							
Strzała 2	14	6	3	2	0,25	0,4	0,3	5-6
Przy odparciu ataku dwóch grup samolotów w czasie dwóch minut						10-24		
prplot "KUB"	5	12	2	3	0,5	0,9	0,7	4-5
prplot "OSA"								
Strzała 1	16	8	2	2	0,3-0,6	0,6	0,3	2-3
działa ZSU-23-4	16	/2000/	200-250	4	0,3-0,4	0,6	0,2	2-3
działa ZU-23-2	15							
Strzała 2	14	6	3	2	0,25	0,4	0,3	5-6
W jednej salwie								
prplot "KUB"	5	-	2	1	0,5	0,9	0,7	2
prplot "OSA"								
Strzała 1	16	-	2	1	0,15-0,6	0,6	0,3	1-2
działa ZSU-23-4	16	-	200-250	1	0,3-0,4	0,6	0,2	1
działa ZU-23-2	15							
Strzała 2	14		3	1	0,25	0,4	0,3	2-3

W 80
Z tabeli 6 wynika, że wszystkie środki dywizji pancerniej przy wykorzystaniu rakiet /amunicji/ znajdujących się przy sprzęcie na SS /SO/ mogą zniszczyć 28 powietrznych celi, a przy odparciu ataku dwóch grup po 10-24 samoloty każda. Biorąc pod uwagę, że dywizja może prowadzić pościg w głębi operacyjnej w znacznym oderwaniu od wojsk nacierających, przy znacznym rozciągnięciu ugrupowania bojowego jej siły i środki OPL zapewnią osłonę w 50%. Będą one z reguły zapewniały osłonę elementów ugrupowania bojowego, w których będą się znajdowały /np.drt, drugi rzut, SD../. W nielicznych tylko sytuacjach będzie możliwość kompleksowego ich użycia.

Reasumując przedstawione możliwości poszczególnych środków ogniowych dywizja pancerna w pościgu w etatowym składzie może zniszczyć /obezwładnić/: 539 środków pancernych, 8-12 obiektów typu batalionu piechoty /czołgów/, do 30 obiektów typu kompanii, 24-28 samolotów. Powyższe dane przedstawiono bez uwzględnienia strat dywizji.

Z powyższych rozważań wynika, że siła ognia dywizji pancerniej typu "85" znacznie wzrosła, głównie w wyniku wprowadzenia na jej wyposażenie czołgów T-72, BWP i artylerii samobieżnej. Wyraża się to doskonalszym uzbrojeniem czołgu /armata 125mm/ i wyposażeniem celowniczym, które zapewnia skuteczniejsze niszczenie i obezwładnienie środków ogniowych punktowych i powierzchniowych nieprzyjaciela na odległość 4-5 km. Wzrósł też znacznie zasięg strzału bezwzględnie /2100m/ i szybkość początkową armaty czołgu T-72 /1800 m/s/ w stosunku do armaty czołgu T-55. Wyposażenie zaś czołgu T-72 w dalmierz laserowy, stabilizator elektrohydrauliczny oraz przyrządy noktowizyjne w dużej mierze podnoszą skuteczność ognia.

Z badań prowadzonych w lldPanc /SOW/ wynika, że wzrosła do 2000m odległość prowadzenia skutecznego pojedynku ogniowego czołgu T-72 ze środkami ogniowymi nieprzyjaciela. Uzależnione to będzie także od warunków terenowych i atmosferycznych. Z kolei obiekty słabo opancerzone, zwłaszcza grupowe mogą być niszczone ogniem ześrodkowanym na odległość 4-5 km /przez czołgi/, a ogniem z zakrytych stanowisk ogniowych do 9400m.

Takie parametry, jak wzrost skuteczności ognia oraz odległości strzelania nabierają dużego znaczenia w pościgu. Grupy czołgów będą mogły wykonywać z ukrycia, na większe odległości, zaskakujące uderzenia ogniowe.

2.2.2. Możliwości manewrowe i uderzeniowe.

Wysoka manewrowość współczesnej walki, w tym i pościgu determinowana jest przez właściwości rażącej broni jądrowej i innych środków ogniowych, wzrostem ruchliwości oddziałów i związków taktycznych dzięki ich całkowitej nowoczesnej motoryzacji, a także wysokiemu stopniowi mechanizacji. Współczesne środki ogniowe dywizji pancерnej pozwalają poprzez odpowiedni manewr uderzeniami jądrowymi i ognia zadać nieprzyjacielowi znaczne straty, zaś duża ruchliwość wojsk stwarza możliwość szybkiego wykorzystania rezultatów tych uderzeń, atakowania z marszu i energicznego przesuwania się w głąb jego ugrupowania.

O zwiększonych możliwościach ogniowych świadczą dane przedstawione w pkt.2.2.1. pracy.

Znacznie wzrosły również możliwości manewrowe dywizji pancерnej typu "85", w wyniku jej wyposażenia w nowe czołgi T-72 i bojowe wozy piechoty o wyższych parametrach technicznych, nie tylko w zakresie siły ognia i zabezpieczenia, ale również mobilności

i możliwościach przebiegu przy jednorazowym zatankowaniu paliwa. Z danych przedstawionych w załączniku nr 5 i 10 wynika, że czołg T-72 może osiągnąć średnią prędkość 32 km/h i w ciągu 6,1 s. rozwijać maksymalną prędkość do 70 km/h.

Ważny czynnik sprzyjający zwiększeniu manewrowych możliwości dywizji stanowi przystosowanie czołgów do przeprawy przeszkód wodnych. Czołgi T-72 zdolne są pokonywać szerokie przeszkody wodne o głębokość 4-5m, a BWP mogą forsować wszystkie niezależnie od ich szerokości i głębokości.

Zwiększeniu możliwości manewrowych dywizji pancерnej sprzyja wzrost możliwości przebiegu czołgów po jednorazowym zatankowaniu paliwa /400-600km/^{15/} oraz zainstalowanie w nich silników wielopaliwowych.^{16/} Wszystkie te parametry zwiększają autonomiczność działań dywizji pancерnej w pościgu w oderwaniu od pododdziałów tyłowych, upraszczają też organizację zaopatrzenia w paliwo w pościgu.

Z rozważań wynika, że nowe środki walki zmieniły nie tylko treść, ale również cele manewru i formy jego wykonywania. Wzrost manewrowości dywizji pancерnej w pościgu wpłynie na: wzrost głębokości /głębie/ jej działania; efektywniejsze wykorzystanie przydzielonego lotnictwa, śmigłowców bojowych, a także desantu taktycznego i oddziałów wydzielonych oraz ^{ch}innych środków^w walki. Trzeba dodać, że wzrost ruchliwości dywizji pancерnej wymaga od jej wojsk dużej umiejętności szybkiej realizacji dowolnych rodzajów manewru; rozwijania się w krótkim czasie w ugrupowania przedbojowe i bojowe; szybkiego wykonywania uderzeń własnymi środkami

^{15/} - - - - -
Tanki i tankoryje wojska. Voenizdat, 1980, s.14-15.

^{16/} Czołg T-72 posiada silnik pracujący zarówno na paliwie dieselowym, jak i na nafcie lub benzynie.

ogniowymi; maksymalnego wykorzystania możliwości marszowych. Jest to jeden z ważnych warunków skuteczności działań w pościgu, a zwłaszcza prowadzenia go w wysokim tempie.

W odniesieniu do pościgu ruchliwość wojsk powinna zapewnić:

- możliwość prowadzenia pościgu w wysokim tempie w wymiarze lądowo-powietrznym;
- ciągłość pościgu w różnych warunkach terenowych i atmosferycznych;
- szybkie i skryte ześrodkowanie wojsk w określonym czasie, rejonie, kierunku;
- szybkie przeniesienie działań na głębokie tyły nieprzyjaciela;
- możliwość wychodzenia wojsk spod uderzeń ogniowych nieprzyjaciela.

Można więc stwierdzić, że ruchliwość wojsk jest zdolnością do szybkiego przenoszenia wysiłku w różne punkty pola walki.

Wyrażać się to będzie w:

- szybszym wchodzeniu do walki;
- możliwościach tworzenia ognisk walki na tyłach nieprzyjaciela;
- większej zdolności pokonywania terenu;
- sprawnym dowodzeniu.

Z prowadzonych badań niektórych ćwiczeń wynika, że na możliwości manewrowe dywizji pancерnej w pościgu wywierają wpływ:

- stan techniczny jej wyposażenia oraz wyszkolenie wojsk w skutecznym jego wykorzystaniu;
- formy organizacyjne;
- operatywność dowodzenia;
- materiałowo-techniczne zabezpieczenie.

Zasadniczy potencjał możliwości manewrowych dywizji pancерnej w pościgu stanowią: zasięg, prędkość, zwrotność oraz niez-

wodność jej środków walki i transportu.^{17/} Wynika stąd, że podstawę potencjału manewrowego dywizji stanowią przede wszystkim czołgi, artyleria samobieżna, bojowe wozy piechoty i wyrzutnie raketowe..

Reasumując powyższe rozważania można sformułować następujące wnioski:

1. Podane parametry w załączniku nr 10 dowodzą, że środki walki /czołgi T-72 i BWP/ zapewniają dobre połączenie ruchu i ognia co z kolei stwarza warunki do uzyskania wyższych wskaźników czasowo-przestrzennych w pościgu.
2. Potencjał manewrowy i bojowy dywizji pancerniej typu "85" wzrósł średnio o 30-50%.
3. Na możliwości manewrowe dywizji wpływają także formy organizacyjne. Stąd też muszą być stworzone takie elementy struktury bojowej, które integrowałyby wszystkie rodzaje ruchliwości z ogniem. Będą to przede wszystkim oddziały wydzielone i pościgowe prowadzące działania rajdowe, desant taktyczny, oddziały /grupy/specjalne oraz grupy śmigłowców bojowych i transportowych. Połączenie ruchliwości powietrznej i lądowej z ogniem jako powiązanie systemowe zapewni wysoką efektywność pościgu.

^{17/} - - - - -
Por. Załącznik nr 10. Możliwości techniczne sprzętu bojowego DPanc.

3. MODEL PROWADZENIA POŚCIGU PRZEZ DYWIZJĘ PANCERNĄ

Jakościowy i ilościowy rozwój współczesnych środków walki wpływa na doskonalenie sposobów walki, w tym także pościgu. Dążąc do określenia współczesnego modelu prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną w rozdziale tym zostanie podjęta próba uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jak zwiększone możliwości bojowe i manewrowe dywizji pancernej typu "85" wpłyną na wskaźniki czasowo-przestrzenne oraz ugrupowanie bojowe w pościgu ?
2. Jaki powinien być współczesny model prowadzenia pościgu ?
- 3.1. Ocena wpływu możliwości bojowych na wskaźniki czasowo-przestrzenne prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną.

Głównymi czasowo-przestrzennymi wskaźnikami prowadzenia pościgu są: tempo, głębokość i szerokość pasa działania oraz czas realizacji zadania.

Wartość tych wskaźników w każdej konkretnej sytuacji mogą być różne. Zależą one od:

- charakteru działań nieprzyjaciela;
- składu dywizji pancernej;
- warunków przejścia do pościgu i sposobu jego prowadzenia;
- sytuacji taktyczno-operacyjnej;
- warunków terenowych i hydrometeorologicznych;
- warunków materiałowo-technicznego zabezpieczenia pościgu;
- przyjętego ugrupowania bojowego.

Z analizy możliwości bojowych /przedstawionych w punkcie 2.2/ wynika, że są one znacznie wyższe w dywizji pancernej typu "85", niż dywizji pancernej o aktualnej strukturze organizacyjnej. Oznacza to, że również wzrosną wskaźniki czasowo-przestrzenne

prowadzenia pościgu przez tę dywizję. Potwierdzają to ćwiczenia prowadzone w lldPanc i wyniki badań zawarte w załączniku nr 11, a także rezultaty prowadzonej symulacji komputerowej, których wyniki przedstawiono w zakończeniu pracy.

Nowa struktura organizacyjna dywizji pancernej typu "85", a także przyjmowane wzmocnienie siłami i środkami przełożonego /do 4-6 dywizjonów artylerii, batalionu saperów, kompanii desantowo-przeprawowej 9-12 e/1 lotnictwa, 6-7 e/1 śmigłowców bojowych i śmigłowce transportowe/ pozwala jej prowadzić pościg na 2-3 kierunkach. Na ilość kierunków prowadzenia pościgu będą miały wpływ przede wszystkim warunki terenowe, zwłaszcza ilość dróg w pasie działania dywizji pancernej. Oznacza to, że możliwości prowadzenia pościgu w terenie lesisto-bagnistym i rejonach zurbanizowanych będą znacznie ograniczone, a niekiedy niezwykle utrudnione.

Pierwszy wskaźnik czasowo-przestrzenny prowadzenia pościgu to jego tempo, które zależy głównie od zdolności manewrowych dywizji w powiązaniu z ogniwymi, a także od:

- charakteru działań nieprzyjaciela;
- charakteru terenu, a przede wszystkim od stanu drożni, ukształtowania, pokrycia terenu i gleby;
- niezawodności sprzętu;
- poziomu wyszkolenia wojsk;
- operatywności dowodzenia;
- zabezpieczenia bojowego pościgu.

Na podstawie analizy wielu operacji prowadzonych w drugiej wojnie światowej można stwierdzić, że związki taktyczne i operacyjne wojsk pancernych uzyskiwały średnie tempo pościgu 35-60km/dobę, zaś korpusy pancerne 45-50 km/dobę, a armie pancerne 50-60km/dobę.^{18/}

^{18/} - - - - -
Por. Operacja wiślańsko-odrzańska, styczeń 1945 Wypisy.
Warszawa 1956 s.52.

Współcześnie obowiązujące dokumenty normatywne i nowy regulamin walki /projekt/ przewidują tempo pościgu 60-80km/dobę i więcej.^{19/} Nasuwa się stąd pytanie: Czy dywizja pancerna może osiągnąć tak wysokie tempo pościgu ?

Aby uzyskać odpowiedź na powyższe pytanie przebadano niektóre ćwiczenia, głównie prowadzone w SOW i lLDPanc, która dysponuje już czołgami T-72 i przeszła na nową strukturę organizacyjną. Z uzyskanych doświadczeń w procesie szkolenia w lLDPanc oraz spostrzeżeń wielu ćwiczeń, na przykład pk: "ZACHOD-81" wynika, że dywizja uzyskała w pościgu wysokie tempo, wynoszące 8-12km/godz. /80-120 km/dobę/. Możliwości osiągnięcia tak wysokiego tempa pościgu potwierdza nie tylko praktyka ćwiczebna, ale również parametry taktyczno-techniczne nowych środków walki, co można uzasadnić następująco:

- a/ Zwiększona moc jednostkowa silnika czołgu T-72 i BWP, dogodniejsze warunki eksploatacyjne poprawiają znacznie manewrowość i ruchliwość tych środków. Potwierdza to ćwiczenie doświadczalno-badawcze prowadzone w różnych warunkach terenowych na głębokość 250 km, gdzie uzyskano średnie tempo 15,6 km/godz.²⁰
- b/ Wzrost skuteczności ognia poprzez wyposażenie czołgu T-72 w armatę z dalmierzem Laserowym oraz wzrost do 2100m strzału bezwzględnie pozwala zwalczać środki pancerne nieprzyjaciela na większych odległościach.

Wyższe tempo pościgu przyczyni się z kolei do szybkich zmian w sytuacjach zaskakujących nieprzyjaciela i utrudniających im orientację w nich. Oznacza to, że czynnik zaskoczenia w pościgu odgrywa istotną rolę, bowiem znacznie zmniejsza możliwości

^{19/} - - - - -
Vademecum operacyjno-taktyczne, ASG 1982r.

^{20/} Por. Załącznik nr 10. Wyniki badań z ćwiczenia lLDPanc.

przeciwdziałania nieprzyjaciela, zmuszając go do częstych, nieplanowanych zmian ugrupowania bojowego i prowadzenia działań w niedogodnym terenie. Wysokie tempo pościgu oddziaływać będzie oszałamiająco, paraliżując wolę nieprzyjaciela, sprzyjać więc będzie uzyskaniu wysokiej skuteczności pościgu.

Drugi wskaźnik czasowo-przestrzenny, tj. głębokość działania dywizji pancernej w pościgu zależy przede wszystkim od:

- charakteru działań nieprzyjaciela, głównie struktury obrony;
- tempa pościgu;
- ugrupowania bojowego dywizji;
- warunków terenowych;
- materiałowo-technicznego zabezpieczenia;
- warunków przejścia do pościgu;
- otrzymanego zadania i sytuacji taktyczno-operacyjnej.

Mając na uwadze przewidywane tempo pościgu, ciągłość jego prowadzenia, przeciętne warunki terenowe oraz powyższe zależności można założyć, iż głębokość zadania bojowego w ciągu doby może wynosić niekiedy 100-150 km. Taką głębokość działania dywizji w pościgu można uzasadnić nie tylko średnim tempem pościgu /10-15 km/godz/, ale także zwiększonymi możliwościami bojowymi dywizji pancernej, przedstawionymi poprzednio, a także koniecznością niejako naruszenia struktury obrony grupy armii nieprzyjaciela.^{21/}

Dywizja pancerna przechodząc do pościgu po przełamaniu taktycznej strefy obrony może prowadzić pościg na głębokość pierwszej pośredniej rubieży obrony grupy armii, tj. na 40-70km, na której będą organizowały obronę odwody korpusu armijnego i tu

^{21/} Por. Załącznik nr 12 Struktura obrony grupy armii.

działanie jej może się zakończyć. W wypadku, gdy odwody korpusu armijnego zostaną użyte na innym kierunku, a rubież ta nie będzie zawczasu obsadzona przez tego wojska, dywizja może prowadzić pościg do drugiej pośredniej rubieży obrony grupy armii, tj. na głębokość 160 i więcej kilometrów. Biorąc pod uwagę strukturę obrony korpusu armijnego i grupy armii nieprzyjaciela, a także tempo pościgu, głębokość zadania bojowego oraz tempo natarcia się głównych armii /4-6 km/godz./ dywizja pancerna może prowadzić pościg w oderwaniu od nacierających wojsk armii na odległość nawet jednego dnia walki /40-60 km/, a więc musi współdziałać również z operacyjną grupą manewrową /OGM/ armii, jeśli została ona zorganizowana i weszła wcześniej do bitwy.

Dotychczasowe rozważania nad charakterem współczesnego i przyszłego pola walki sugerują, aby w pościgu nie dokonywać podziału zadania bojowego na zadania pośrednie. Dywizja pancerna w pościgu powinna otrzymać pas działania i cel końcowy. Może on obejmować od jednego a nawet kilku dni nieprzerwanego pościgu. Stopniowanie zadań dywizji w pościgu może mieć miejsce wówczas, gdy prowadzony on będzie między poszczególnymi rubieżami obronowymi nieprzyjaciela, tzn. gdy kolejne pośrednie rubieże obronne trzeba będzie niekiedy przełamywać. Celem końcowym dywizji pancernej w pościgu powinno być rozbicie we współdziałaniu z innymi ZT odchodzącego zgrupowania nieprzyjaciela i opanowanie terenu na głębokość odpowiadającą aktualnym jej możliwościom bojowym.

Trzeci z kolei wskaźnik to szerokość pasa działania dywizji, który wyznacza się wówczas, gdy prowadzi ona pościg w ugrupowaniu operacyjnym armii. Jego szerokość z reguły będzie taka, jak w działaniach poprzedzających pościg lub szersza.

W sytuacji, gdy dywizja działać będzie samodzielnie, szerokość jej pasa prowadzenia pościgu powinna być ograniczona szerokością pasa działania armii.

3.2. Wpływ ugrupowania bojowego dywizji pancерnej na efektywność pościgu.

Skuteczność działań dywizji pancерnej w pościgu w znacznej mierze zależała będzie od warunków przejścia, tempa jego prowadzenia, przyjętego ugrupowania bojowego oraz zapewnienia swobody działania w ugrupowaniu nieprzyjaciela, a także jej zaopatrywania w środki materiałowo-techniczne.

Warunki przejścia dywizji do pościgu będą miały decydujący wpływ na jej ugrupowanie bojowe. Jak potwierdzają doświadczenia z ćwiczeń w wielu przypadkach początkowy okres pościgu będzie prowadzony w takim ugrupowaniu, jak w działaniach poprzedzających go. Ze względu na konieczność natychmiastowego wykorzystania sprzyjającej sytuacji dokonywanie zmian lub tworzenie nowego ugrupowania będzie niecelowe, a niekiedy niemożliwe, bowiem nie będzie sprzyjało uzyskaniu wysokiego tempa pościgu.

Wysokie tempo pościgu ma uniemożliwić wycofującym się wojskom nieprzyjaciela zajmowanie kolejnych, pośrednich, w dogodnym terenie rubieży opóźniania. Ma ono także pozbawić go możliwości oddziaływania na dywizję środkami walki, zwłaszcza zdalnego minowania i systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi, jak też lotnictwem.

Z oceny działań nieprzyjaciela przedstawionej w punkcie 2.1., wynika, że dywizja pancerna może ścigać siły 1-2 brygady, prowadząc pościg na dużą głębokość 150 i więcej km. Stąd też

znajdzie się ona w zasięgu działania sił i środków szczebla operacyjnego, lotnictwa, zwłaszcza śmigłowców bojowych, elektronicznych środków obserwacji pola walki i zakłócania. Działając w ugrupowaniu nieprzyjaciela Barażona będzie też na uderzenia odwołów operacyjnych i oddziałów terytorialnych ze wszystkich stron.

W kontekście tych zagrożeń należy zbadać i rozwiązać problem tworzenia ugrupowania bojowego dywizji w pościgu.

Z doświadczeń drugiej wojny światowej wynika, że wojska w pościgu przyjmowały różne ugrupowanie bojowe. W latach 1944-45 było ono z reguły dwurzutowe. Ważnym elementem ugrupowania bojowego w pościgu w tym okresie były oddziały wydzielone. Przygotowane one były do samodzielnej walki przez dłuższy czas w znacznym oderwaniu od sił głównych. Jest również szereg przykładów organizowania doraźnie lub zawczasu przygotowanych oddziałów pościgowych, z pododdziałów czołgów, piechoty, artylerii i saperów.^{22/}

Rozwój środków walki nieprzyjaciela, głównie środków napadu jądrowego, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych oraz duża ruchliwość wojsk stawiają przed dywizją prowadzącą pościg, nowe zwiększone wymagania i zadania sprowadzające się do niszczenia przede wszystkim tych środków walki.

We współczesnych warunkach prowadzenia działań bojowych ugrupowanie bojowe dywizji w pościgu powinno zapewnić:

- szybkie niszczenie najgroźniejszych środków walki nieprzyjaciela;
- optymalne wykorzystanie możliwości bojowych, posiadanych sił i środków oraz terenu;

^{22/} - - - - -
H.Herman. Działania pościgowe Radzieckich Armii Pancernych w latach 1942-1945. Rozprawa doktorska.

- stałą gotowość wojsk do odparcia uderzeń od czoła, ze skrzydeł i tyłu oraz ochronę przed ogniowym oddziaływaniem nieprzyjaciela z ziemi i powietrza;
- prowadzenie pościgu w wysokim tempie;
- prowadzenie pościgu równoległego w znacznie większej przestrzeni;
- wykorzystanie we właściwym czasie uderzeń ogniowych, a w szczególności broni jądrowej i lotnictwa;
- osłonę pododdziałów tyłowych;
- szybką likwidację skutków uderzeń jądrowych;
- korzystne warunki dowodzenia i współdziałania.

Realizacja większości wymienionych wymagań i warunków zapewnienia w miarę głębokie i elastyczne ugrupowanie wojsk, które z kolei ułatwia manewr w celu zwiększenia siły na wybranym kierunku oraz umożliwia^{ze} środkowanie niezbędnych sił do odparcia niespodziewanego uderzenia nieprzyjaciela, czy też uprzedzenia go w zajęciu dogodnej do obrony rubieży terenowej.

Analiza warunków prowadzenia pościgu pozwala wyciągnąć wnioski, że w skład ugrupowania bojowego dywizji pancерnej powinny wchodzić następujące elementy:

- organa rozpoznawcze /do 3SPR, 5 GS/;
- 1-2 oddziały wydzielone w sile do wzmocnionego pułku;
- desant taktyczny w sile batalionu piechoty;
- oddział specjalny /pościgowy/ w sile do pułku czołgów;
- siły pierwszego rzutu;
- drugi rzut;
- odwód ogólnowojskowy;
- pododdziały artylerii pozostające w dyspozycji dowódcy;
- oddział przeciwlotniczy;
- odwody specjalne;

- pododdziały ubezpieczenia skrzydeł i tyłów;
- pododdziały tyłowe;
- oddział ratunkowo-ewakuacyjny /tworzony na sygnał/.

Skład ugrupowania bojowego będzie każdorazowo zależeć od otrzymanego zadania, stanu sił i środków dywizji, jej wzmocnienia, warunków terenowych oraz sposobu działania nieprzyjaciela, a także warunków przejścia do pościgu.

Podkreślano już, że wysokie tempo pościgu spowoduje, że sytuacja na polu walki będzie ulegać ciągłym i gwałtownym zmianom. Aby uniknąć zahamowania tempa pościgu należy zawczasu przewidzieć możliwość zmiany podporządkowania w toku działań poszczególnych pododdziałów w ramach dywizji. Doświadczenia wojenne i analiza ćwiczeń potwierdzają, że jeśli pododdziały /oddziały/ dywizji zwiążą się walką z nieprzyjacielem prowadzącym działania opóźniające, to z reguły pozostaną w tyle i nie mają żadnych szans dołączenia do swoich pułków będących w pierwszym rzucie. W niektórych ćwiczeniach praktykowano podporządkowanie ich pułkowi znajdującemu się aktualnie w drugim rzucie. Na tej podstawie można sformułować wniosek o tzw. "rotacyjnym ugrupowaniu bojowym" w pościgu zarówno pułków jak i dywizji. Oznacza to, że pododdziały i oddziały pokonujące doraźne rubieże i pozycje opóźniania nieprzyjaciela będą niejako pozostawać w tyle za siłami głównymi dywizji i przechodzić do drugiego rzutu, aby następnie, po odtworzeniu zdolności bojowej, przejść do pościgu w ramach pierwszego rzutu lub oddziałów pościgowych.

Nowa struktura organizacyjna dywizji pancernej, zwłaszcza pułku czołgów, w którym podstawową jednostką jest batalion czołgów stwarza dobre warunki przyjęcia wyżej przedstawionego ugrupowania bojowego. Umożliwia także tworzenie większej ilości

elementów ugrupowania bojowego przeznaczonych do wykonania określonych w krótkim czasie zadań.

Charakter pościgu, zwłaszcza możliwość tworzenia się kilku oddalonych od siebie ognisk walki, działanie na znacznej przestrzeni zmusza do usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego dywizji i pułków. Usamodzielnienie tych elementów powinno zapewnić im możliwość działania w różnych warunkach terenowych, prowadzenie różnych form działań, osłony przed niespodziewanym atakiem naziemnego i powietrznego nieprzyjaciela oraz ciągłość pościgu. Stąd też takie elementy ugrupowania bojowego, jak oddział wydzielony, oddział pościgowy, pododdziały ubezpieczenia skrzydeł i tyłów dywizji w swoim składzie powinny mieć siły i środki wojsk inżynierskich, artylerii, zadymiania, czołówki materiałowo-techniczne i inne.

W związku z różnym składem sił i środków na szczeblu pułku i dywizji prowadzących pościg, w dalszych rozważaniach nad tym problemem zostaną przeanalizowane możliwe elementy ugrupowania bojowego, jakie mogą występować na tych szczeblach. W zależności od szczebla organizacyjnego mają one swoje odpowiedniki lub też będzie ich brak.

Pierwszy rzut dywizji będącej w pościgu z reguły stanowi większość sił i środków. W zależności od przyjętego sposobu prowadzenia pościgu jego skład ulega zmianie w różnych okresach działań. Składa się najczęściej^Z dwóch wzmocnionych pułków. Ma za zadanie rozbić ariergardy wycofującego się nieprzyjaciela, niedopuszczyć do zajmowania kolejnych rubieży obrony.

Drugi rzut stanowią najczęściej siły jednego wzmocnionego pułku, który przeznaczony jest przede wszystkim do potęgowania pościgu na głównym kierunku lub do przeniesienia wysiłku na nowy

kierunek, a także do osłony ugrupowania bojowego dywizji od tyłu.

Odwód ogólnowojskowy w pościgu może być tworzony niezależnie od drugiego rzutu o składzie od jednego do dwóch batalionów. Przeznaczony jest do: niszczenia pozostałych sił nieprzyjaciela na tyłach; zabezpieczenia zagrożonych skrzydeł; zwalczania desantów powietrznych i grup rozpoznawczo-dywersyjnych, a także do wykonania zadań wynikłych w toku pościgu.

Oddział pościgowy, a wg nowego regulaminu nazywany oddziałem specjalnym, organizowany jest przed rozpoczęciem pościgu lub w trakcie jego prowadzenia o sile do dwóch batalionów wzmocnionych artylerią, saperami i wsparty śmigłowcami bojowymi. Przeznaczony jest najczęściej do niszczenia środków napadu jądrowego, stanowisk dowodzenia i systemów rozpoznawczo-uderzeniowych oraz uniemożliwienia nieprzyjacielowi oderwania się od wojsk prowadzących pościg czołowy lub też uprzedzenia w uchwyceniu /opanowaniu/ kolejnych rubieży opóźniania w głębi.

Oddział wydzielony, składający się z sił pułku zmechanizowanego lub pułku czołgów, przeznaczony jest z reguły do opanowania przepraw na przeszkodach wodnych lub rejonów dogodnych do ich organizowania oraz innych ważnych obiektów terenowych. Ponadto może on działaniami rajdowymi niejako "po drodze" niszczyć różne obiekty nieprzyjaciela, a głównie środki napadu jądrowego, systemy dowodzenia i kierowania, a także radioelektroniczne środki rozpoznania pola walki.

Desant taktyczny w składzie do batalionu piechoty przeznaczony jest przede wszystkim do uchwycenia przepraw na przeszkodach wodnych, urządzeń hydrotechnicznych, przesmyków, ważnych węzłów, przejść w zaporach minowych. Ma on wspólnie z oddziałem

wydzielonym stworzyć warunki do utrzymania wysokiego tempa pościgu.

Inne elementy ugrupowania bojowego, zwłaszcza rodzajów wojsk i tyłowe rozmieszcza się najczęściej między pierwszym i drugim rzutem dywizji.^{23/}

3.3. Model prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną.

W poprzednim rozdziale przedstawiona została analiza wpływu zmian w wyposażeniu technicznym, uzbrojeniu i strukturze organizacyjnej dywizji pancernej na sposoby prowadzenia pościgu i jego skuteczność. Z rozważań tych wynika, że zasadniczy wpływ na skuteczność działań dywizji w pościgu będą miały takie czynniki, jak: przyjęty mechanizm /sposób/ jego prowadzenia; proces informacyjny obejmujący ciągłe zbieranie, przetwarzanie i przekazywanie danych o sytuacji bojowej; operatywność dowodzenia; zapewnienie żywotności wojsk oraz umiejętność wykorzystania możliwości ogniowych, transportowych i materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Wybór określonego sposobu /modelu/ prowadzenia pościgu zależał będzie przede wszystkim od sytuacji operacyjno-taktycznej pola walki, na którą najczęściej złożą się: charakter działań nieprzyjaciela, zwłaszcza przyjęta przez niego metoda prowadzenia działań opóźniających; warunki przejścia dywizji do pościgu; warunki terenowe oraz skład i możliwości bojowe dywizji.

W dostępnej literaturze traktującej o pościgu wyróżnia się różne sposoby jego prowadzenia. W okresie drugiej wojny światowej i w ostatnich konfliktach zbrojnych na Bliskim Wschodzie

^{23/} - - - - -
Ocenę możliwości realizacji szczegółowych zadań przez elementy ugrupowania poszczególnych rodzajów wojsk i ich rolę w zabezpieczeniu pościgu przedstawiono w rozdziale czwartym.

wojska pancerne najczęściej prowadziły pościg równoległy i kombinowany. Te sposoby pościgu zapewniały wysokie tempo jego prowadzenia, a także stwarzały warunki do okrążenia i ostatecznego rozbicia wycofującego się zgrupowania nieprzyjaciela. Dla pełniejszego potwierdzenia tych wywodów można przytoczyć niektóre przykłady z konfliktu izraelsko-egipskiego w 1973 roku, który charakteryzował się: dużym nasyceniem wojsk nowoczesnym sprzętem rakietowym /przeciwpancernym i przeciwlotniczym/; umiejętnością prowadzenia szybkich działań, przełamaniem z marszu rejonu umocnionego tzw. linii Bar Lova a także zdecydowanym działaniem związków pancernych.^{24/} Z doświadczeń tego konfliktu wynika, że izraelskie brygady i dywizje pancerne przechodziły do pościgu najczęściej po pomyślnym rozegraniu boju spotkaniowego /np.: 18.X.1973 na POZWYSPIE SYNAJ/, a także po przełamaniu obrony wojsk arabskich z reguły na rozbieżnych kierunkach.^{25/}

Również podobny wariant przyjmowano w ćwiczeniu pk. "GRANIT" prowadzonym w 1982 roku, gdzie ćwicząca 21DPanc przechodziła do pościgu po rozbiciu nieprzyjaciela w bitwie spotkaniowej. Model prowadzenia pościgu nie różnił się znacznie od stosowanego mechanizmu prowadzenia pościgu w operacji wiślańsko-odrzańskiej przez DPanc wojsk radzieckich.

Współcześnie o pościgu nie ma oddzielnych opracowań teoretycznych, a nieliczni autorzy pisząc o pościgu przedstawiają w sposób ogólny i często uproszczony następujący jego układ: część sił /z reguły 1/3 sił/ ściga czołowo wycofujące się ariergardy nieprzyjaciela i rozbija je przy próbie zorganizowania oporu; część sił prowadząc pościg równoległy rozbija główne siły nie-

24/ - - - - -
A.Wolny. Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych pe II wojnie światowej, ASG. 1974, s.70-93.

25/ Tamże.

przyjaciela wycofujące się w kolumnach; trzecia zaś część sił działając najczęściej jako oddział wydzielony, nie wdając się w walkę, przebiega do przodu i zdobywa ważne obiekty na drogach jego odwrotu.^{26/}

Przyjmowane sposoby prowadzenia pościgu zarówno w drugiej wojnie światowej i wojnach lokalnych, jak i przedstawiony jego układ współczesny mają szereg wad wspólnych. Nie oznacza to, że taki układ i sposób jego prowadzenia nie może być stosowany na polu walki w przyszłych działaniach bojowych. Przede wszystkim model ten nie uwzględnia najważniejszego etapu pościgu, jakim jest przejście dywizji /pułku/ do pościgu, a także tzw. "rotacji" sił i środków zaangażowanych w walce przez dłuższy czas, np. do pokonania rubieży opóźniania zorganizowanej przez siły osłonowe nieprzyjaciela i do realizacji innych zadań w toku jego prowadzenia.

Z przeprowadzonych badań i doświadczeń ćwiczeń prowadzonych w ostatnich latach wynika, że decydujący wpływ na wybór modelu prowadzenia pościgu, oprócz zależności wykazanych w punkcie 2.1, będzie miał charakter działań poprzedzających go, a także miejsce i rola dywizji w ugrupowaniu operacyjnym armii bezpośrednio przed przystąpieniem do jego prowadzenia. Ponadto o przyjęciu określonego ugrupowania bojowego do działania w pościgu decydować będzie struktura organizacyjna i skład dywizji. Stąd inne warunki prowadzenia pościgu będzie miała dywizja przechodząca do pościgu z natarcia, inne zupełnie po pomyślnym rozegraniu boju spotkaniowego, a jeszcze inne przechodząca do pościgu z obrony, czy też z drugiego rzutu operacyjnego armii.

^{26/} - - - - -
B.Chocha. Rozważania o taktyce. MON 1982r. s.149.

Na przyjęcie określonego modelu prowadzenia pościgu wpływają również specyficzne cechy działań bojowych, głównie zaś ogniskowo-przestrzenny charakter walki i możliwość oddziaływania nieprzyjaciela ze wszystkich stron. Stąd konieczność zwiększenia ilości elementów ugrupowania bojowego, zdolnych do samodzielnej walki. Zwiększona przestrzeń działań, wymaga też większej ruchliwości i manewrowości.

Mając te uwarunkowania na uwadze dywizja pancerna prowadząc pościg powinna mieć siły i środki /elementy ugrupowania/ do:

- rozpoznania na głębokość conajmniej jednego dnia walki /100 i więcej km/;
- wyprzedzenia wycofującego się nieprzyjaciela w uchwytowaniu ważnych rejonów /węzłów/, przepraw i dezorganizowania jego działania;
- ciągłego niszczenia /atakowania/ wycofujących się kolumn sił głównych nieprzyjaciela;
- rozbijania sił osłony /ariergard/ nieprzyjaciela;
- wykonania zadań wynikających ze zmian sytuacji pola walki, a także do odpierania ataków grup /pododdziałów/ nieprzyjaciela pozostających na tyłach za ugrupowaniem dywizji oraz desantów śmigłowcowych;
- osłony ogniowej przed atakami z ziemi i powietrza;
- okrężnego ubezpieczenia dywizji;
- zabezpieczenia dywizji w odpowiednie środki materiałowo-techniczne do prowadzenia działań na tyłach ugrupowania nieprzyjaciela.

Opracowując model prowadzenia pościgu na przyszłym polu walki dążono do stworzenia jego algorytmu możliwego do spraw-

dzenia przez EMC metodą symulacji komputerowej. Ma to na celu dokonanie weryfikacji modelowania teoretycznego stanowiącego zasadniczą metodą badawczą w opracowaniu modelu. Ponadto poprzez stosowanie EMC dążono do sprawdzenia realności osiągnięcia założonego tempa pościgu oraz do ustalenia efektywnego wykorzystania poszczególnych elementów modelu /układu/ prowadzenia pościgu przez dywizję pancerną.

Przeprowadzone badania ćwiczeń^{27/} potwierdzają, że o skuteczności modelu pościgu decydować będzie: wysokie jego tempo; możliwość jednoczesnego niszczenia sił osłonowych i wycofujących sił w głębi kolumn nieprzyjaciela oraz jego odwodów w całym pasie działania dywizji; ciągłość działań; wysoka manewrowość i zdolność elementów /grup/ ugrupowania bojowego do samodzielnej walki, a także operatywność dowodzenia.

Biorąc pod uwagę powyższe wymogi oraz dotychczasowe rozważania opracowano model pościgu o następującym układzie^{28/}:

1. Pierwszym niezwykle trudnym do zrealizowania etapem /elementem/ modelu jest przejście sił dywizji do pościgu. W tym etapie należy wydzielić siły i środki do stworzenia nie tylko warunków przejścia dywizji do pościgu, ale także przeznaczone do uniemożliwienia zorganizowanego wycofania się sił głównych nieprzyjaciela, uprzedzenia go w uchwyceniu dogodnych rubieży do obrony, w tym przepraw, wężków, a także do zmuszenia go do zejścia z dróg, w celu umożliwienia prowadzenia pościgu równoległego przez siły główne dywizji. Te zadania realizować będą

^{27/} - - - - -
Wyniki badań wybranych ćwiczeń prowadzonych w SOW przedstawiono w Załączniku nr 11.

^{28/} Model prowadzenia pościgu przez DPanc graficznie zobrazowano w Załączniku nr 13.

takie elementy ugrupowania bojowego, jak: desant taktyczny; oddział /oddziały/ wydzielony i niekiedy też oddział specjalny /pościgowy/. Stąd też te elementy ugrupowania bojowego powinny być odpowiednio wcześniej zorganizowane, a wprowadzone do działania nie później niż w momencie stwierdzenia oznak przygotowań do wycofania się nieprzyjaciela. Siły i środki wymienionych elementów ugrupowania dywizji będą najczęściej wydzielane z drugiego rzutu dywizji. Stworzenie zaś warunków przejścia dywizji do pościgu przypada z reguły siłom prowadzącym natarcie w pierwszym rzucie.

Po rozpoczęciu wycofania się nieprzyjaciela lub stworzeniu odpowiednich warunków /np. po wykonaniu wyłomu w jego obronie/ do działań /walki/ wchodzi oddział wydzielony, który nie wdając się w walkę powinien przeć do przodu, aby wyprzedzić nieprzyjaciela i opanować określone obiekty i rubieże. W wielu przypadkach mogą być organizowane oddziały wydzielone również przez pierwszorzutowe pułki. Natomiast oddział specjalny /pościgowy/ wydzielony z sił oddziałów drugiego rzutu powinien, prowadząc działania rajdowe, wykonywać zaskakujące uderzenia na środki napadu jądrowego i elementy systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, hamować tempo wycofania się nieprzyjaciela, wykonywać zasadzki oraz "spychać" go z dróg, po których działać będą pierwszorzutowe pułki dywizji. Działanie tych oddziałów powinno być wsparte uderzeniem śmigłowców bojowych.

Z rozważań tych wynika, że działanie tej części sił dywizji - w tym etapie pościgu - powinno stworzyć warunki przejścia sił głównych do pościgu równoległego, a także zapewnić wysokie tempo działań. Trzeba dodać, że działanie tych elementów ugrupowania dywizji musi być ściśle powiązane z elementami rozpoznania dywizji działającymi już w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

2. Kolejnym etapem /elementem/ modelu pościgu jest prowadzenie pościgu równoległego i rozbitcie sił osłonowych /ariergard/ nieprzyjaciela, prowadzących działania opóźniające. Te zadania będą realizować siły główne dywizji stanowiące pierwszy rzut.

W początkowym etapie pościgu część, a niekiedy większość tych sił może prowadzić pościg czołowy. Jest on mało skuteczny i nie zapewnia warunków do rozbitcia nieprzyjaciela.

A zatem część sił znajdujących się w przodzie wraz z oddziałami wydzielonymi, desantem taktycznym i oddziałem specjalnym swoim działaniem mają stworzyć warunki płynnego prowadzenia pościgu równoległego. Stąd też do tej formy działań poszczególne pułki mogą przechodzić stopniowo. Do rozbitcia ariergard /sił osłonowych/ nieprzyjaciela pułki pierwszego rzutu wydzielają określone siły /do wzmocnionego batalionu czołgów/. Będą one jednocześnie spełniały rolę awangardy lub szpicy/. Siły te powinny z marszu rozбивać pododdziały osłonowe nieprzyjaciela, nie dając mu możliwości zorganizowania obrony.

Ponadto pułki działające w pierwszym rzucie powinny wydzielić siły do ubezpieczenia okrężnego oraz mieć stały^d opływ informacji o działaniu nieprzyjaciela, głównie na swoich skrzydłach. W niektórych sytuacjach będzie istniała konieczność wysłania dodatkowo bojowych patroli rozpoznawczych, głównie na skrzydła i tyły oddziałów pierwszego rzutu.

Działanie tych sił dywizji pancерnej powinno być ściśle powiązane z uderzeniami ogniowymi wojsk rakietowych, lotnictwa i śmigłowców bojowych. Końcowym efektem ich działania powinno być okrążenie i ostateczne rozbitcie wycofującego się zgrupowania nieprzyjaciela.

3. Trzecim etapem /elementem/ modelu pościgu jest tzw. "rotacja sił i środków" w celu podtworzenia części sił dywizji jako jej drugi rzut w gotowości do potęgowania wysiłku działań na głównym kierunku pościgu lub do prowadzenia go na nowym kierunku, a także do zwalczania grup nieprzyjaciela pozostających w ugrupowaniu dywizji i uderzających z tyłu i skrzydeł. Będą to siły drugiego rzutu i odwodu. Powyższe wymagania sugerują, żeby wydzielać jednocześnie drugi rzut /skłabszy/ i odwód ogólnowojskowy.
4. Działania poszczególnych sił i środków, występujących jako elementy ugrupowania w pościgu musi być ściśle powiązane z uderzeniami ogniowymi, zwłaszcza lotnictwa, rakiet i artylerii, a także z działaniem sąsiadów. W wielu sytuacjach dywizja pancerna powinna współdziałać z operacyjną grupą manewrową /OGM/ armii, głównie w pierwszym i kolejnym dniu operacji /jej działania/.

Z rozważań przeprowadzanych w tym rozdziale można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Nowe środki walki i zmieniona struktura organizacyjna dywizji pancernej wpłynęły w znacznej mierze na zwiększenie możliwości bojowych, a tym samym na skuteczność prowadzenia pościgu.
2. Wzrost ruchliwości wojsk dywizji zapewnia prowadzenie pościgu w zwiększonej przestrzeni i na znaczną głębokość.
3. Z analizy całości kształtu działań nieprzyjaciela wynika, że czas w działaniach opóźniających decyduje o ich efektywności i realizacji celów. Oznacza to, że nieprzyjaciel, aby zrealizować szereg przedsięwzięć musi dysponować odpowiednim czasem. Uniemożliwienie mu realizacji tych przedsięwzięć, zwłaszcza zorganizowania jednocześnie obrony na dwóch kolejnych rubieżach

oddalonych od siebie zazwyczaj 10-15 km ukażwi zarówno przejście, jak i prowadzenie pościgu przez dywizję pancerną, wyeliminuje zarazem konieczność przegrupowania pododdziałów, głównie artylerii. Osiągnąć to można przez wysokie tempo i ciągłość pościgu.

4. Przeprowadzone badania metodą symulacji komputerowej potwierdziły wyniki modelowania teoretycznego dotyczące przedstawionego modelu prowadzenia pościgu. Potwierdzają one możliwość prowadzenia pościgu w tempie 10-15 km/godz., tylko wówczas, gdy uniemożliwi się wycofującemu nieprzyjacielowi organizowanie /obsadzanie/ wcześniej kolejnych rubieży /pozycji/ opóźniania. A zatem istnieje konieczność wcześniejszego wysłania sił w jego ugrupowanie, które by zdeorganizowały jego wycofanie i uniemożliwiły mu przechodzenie do obrony kolejnych rubieży. Ponadto potwierdziły fakt, że o skuteczności pościgu decydować będzie także zdecydowane i szybkie rozbijanie sił osłonowych i przejście do pościgu równoległego. Należy także stwierdzić, że efektywność działania w pościgu według przyjętego modelu będzie wysoka tylko, ^{wtedy} gdy będzie on spójny, wzajemnie się uzupełniający, a także odpowiednio zasilany z zewnątrz, zwłaszcza przez uderzenia wojsk raketowych, lotnictwo na odwody nieprzyjaciela w głąbi.
5. Przedstawiony model prowadzenia pościgu stanowi wariant jego prowadzenia i jest możliwy do stosowania w różnych sytuacjach przyszłego pola walki.

4. ZABEZPIECZENIE BOJOWE POŚCIGU GŁÓWNYM WARUNKIEM JEGO EFEKTYWNOŚCI.

Określenie w poprzednich rozdziałach istoty współczesnego pościgu, charakterystycznych cech i opracowanie modelu jego prowadzenia stworzyło podstawę do dalszych rozważań jego zabezpieczenia w toku prowadzenia tych działań na przyszłym polu walki. Stąd też w rozdziale tym poddane zostały ocenie problemy zabezpieczenia bojowego pościgu jako niezbędny warunek skuteczności działań dywizji.

Dążąc do określenia głównych elementów zabezpieczenia bojowego, wpływających na skuteczność działań dywizji w pościgu w rozdziale tym zostanie podjęta próba uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jakie są główne zadania rodzajów wojsk, tyłów i śmigłowców bojowych w zabezpieczeniu pościgu ?
2. Jakie wynikają nowe wymagania w zakresie rozpoznania i ubezpieczenia pościgu i jak one wpłyną na efektywność jego prowadzenia ?

4.1. Określenie podstawowych zadań rodzajów wojsk, tyłów i śmigłowców bojowych w zabezpieczeniu pościgu.

Mając na uwadze warunki w jakich na przyszłym polu walki dywizja pancerna będzie prowadziła pościg w zagadnieniu tym podjęto próbę otrzymania odpowiedzi na pytanie badawcze: w jaki sposób należy wykorzystać poszczególne rodzaje wojsk dywizji oraz lotnictwo wojsk lądowych w pościgu ? Jednocześnie zagadnienie to jest kontynuacją rozważań w punkcie 3.2 i ma na celu określenie przeznaczenia i roli poszczególnych oddziałów, odwodów

jako elementów ugrupowania bojowego w pościgu.

4.1.1. Główne zadania rodzajów wojsk w pościgu.

Z doświadczeń i praktyki ćwiczebnej oraz literatury źródłowej wynika, że w pościgu tak, jak i w innych formach natarcia i rodzajach działań bojowych wojska raketowe spełniają główną rolę w niszczeniu /razeniu/ nieprzyjaciela. Dywizjon rakiet taktycznych jako organiczny pododdział dywizji pancernej może wspierać walkę jej sił prowadzących pościg zarówno uderzeniami jądrowymi, jak i ogniem ładunków konwencjonalnych. Szczególnego znaczenia nabierają uderzenia ładunkami jądrowymi, a zadania wykonywane tym środkiem rażenia decydować będą nie tylko o skuteczności pościgu, ale także o wykonaniu całości zadania bojowego przez dywizję. Badania literatury źródłowej i praktyka ćwiczebna wskazują, że zadania drt są podobne do tych, jakie on realizuje w natarciu z użyciem broni jądrowej. Uwzględniając jednak specyfikę pościgu drt może niszczyć lub obezwładniać^{29/}:

- środki napadu jądrowego i artylerię nieprzyjaciela;
- oddziały /pododdziały/ czołgów i piechoty wycofującego się zgrupowania nieprzyjaciela w marszu, w czasie zajmowania kolejnych rubieży obrony lub w rejonach ześrodkowania;
- stanowiska dowodzenia, środki radioelektroniczne i ważniejsze obiekty tyłowe nieprzyjaciela;
- systemy rozpoznawczo-uderzeniowe nieprzyjaciela;
- pododdziały śmigłowców.

Oceniając szansę realizacji wyżej wymienionych zadań przez pryzmat możliwości bojowych drt można wyciągnąć wniosek, że będą

^{29/} - - - - -
Por. Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce i operacji
Szt.Gen. Warszawa 1977 r.

one znacznie mniejsze w czasie prowadzenia pościgu. Wynika to przede wszystkim z faktu, że większość obiektów /celów/ nieprzyjaciela będzie w ruchu, zaś drt - ze względu na wysokie tempo pościgu - musi częściej zmieniać stanowiska startowe. Wynika stąd potrzeba rozwiązywania szeregu problemów natury techniczno-organizacyjnej, nie występujących w innych formach natarcia, przy niezbyt wysokim jego tempie. Oprócz tego drt będzie miał ograniczone możliwości wykonania zadań całością sił, co jest szczególnie ważne przy użyciu ładunków kasetowych. A więc specyfika użycia drt w pościgu polega na tym, że w większości sytuacji będzie on wykonywał zadania bateriami, a niekiedy także pojedynczą wyrzutnią.

Celowe i umiejętne użycie posiadanej broni jądrowej może doprowadzić do pozbawienia nieprzyjaciela możliwości uderzeniowych jego środków jądrowych, pozwoli jednocześnie zadać mu znaczne straty i będzie silnie oddziaływać na morale jego wojsk, a w konsekwencji pozbawi go na pewien czas zdolności do zorganizowanego stawiania oporu.

Podczas planowania i wykonania uderzeń jądrowych należy uwzględniać możliwości powstawania stref zniszczeń, pożarów i promieniotwórczego skażenia terenu, co może znacznie utrudnić, a niekiedy uniemożliwić prowadzenie przez dywizję pościgu na danym kierunku.

Kolejnym, niezwykle ważnym rodzajem wojsk, spełniającym główne zadania ogniowe, jest artyleria do ognia pośredniego, głównie w warunkach bez użycia broni jądrowej. Artyleria w połączeniu z uderzeniami lotnictwa stanowi więc główny środek rażenia nieprzyjaciela. Jej ścisłe współdziałanie z oddziałami /pododdziałami/ czołgów i zmechanizowanymi stanowi istotny warunek

skuteczności pościgu.

Z doświadczeń drugiej wojny światowej i ćwiczeń prowadzonych w wojskach /SOW/ wynika, że artyleria w pościgu powinna być tak ugrupowana i rozmieszczona, aby zapewniła:

- ciągłość wsparcia ogniem walczących pododdziałów;
- wysokie tempo pościgu;
- możliwość dysponowania pełnymi możliwościami ogniowymi w decydujących momentach pościgu.

Powyższe wymagania są niezbędne, aby można było skutecznie zrealizować następujące zadania taktyczne:

- zwalczanie sił osłonowych nieprzyjaciela;
- zwalczanie sił nieprzyjaciela w czasie przełamywania kolejnych doraźnie zorganizowanych rubieży opóźniania;
- dezorganizację wycofania wojsk nieprzyjaciela w celu niedopuszczenia do oderwania się od ścigających wojsk dywizji i zajęcia dogodnych do obrony rubieży;
- zwalczanie, opóźnianie podejścia odwodów nieprzyjaciela.

Z powyższych zadań taktycznych wynikają następujące zadania ogniowe dla artylerii:

- zwalczanie taktycznych środków napadu jądrowego i artylerii nieprzyjaciela;
- rażenie wycofujących się kolumn nieprzyjaciela;
- obezwładnianie stanowisk dowodzenia i środków radioelektronicznych;
- obezwładnienie obiektów systemu obrony przeciwlotniczej;
- niszczenie nieprzyjaciela atakującego na skrzydła dywizji;
- zamykanie ogniem luk w okrążeniu nieprzyjaciela;
- w warunkach nocnych, niszczenie środków oświetlających nieprzyjaciela, oświetlenie jego obiektów i terenu oraz wskazywanie kierunków i celów.

Z analizy cech i charakteru współczesnego pościgu wynika, że większość tych zadań ogniowych^{30/} będzie wykonywana do obiektów w ruchu oraz do doraźnie zorganizowanych punktów oporu. Przy tym część obiektów będzie znajdowała się na skrzydłach dywizji. Te uwarunkowania stawiają przed artylerią wysokie wymagania w zakresie dowodzenia i kierowania ogniem, co wynika zwłaszcza z faktu, że czas między wykryciem celu, a otwarciem ognia będzie najczęściej ograniczony do minimum.

Dynamiczny charakter pościgu, szerokie stosunkowo pasy działań, konieczność usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego dywizji - wszystko to wymaga zdecentralizowanego dowodzenia artylerią. Utrudnia to jednocześnie lub wręcz uniemożliwia oddziaływanie ogniowe ze szczebla dywizji. Jednakże w niektórych momentach walki, jak np. podczas forsowania przeszkód wodnych, przełamywania kolejnych doraźnie organizowanych rubieży obrony, walki z odwodami nieprzyjaciela, wsparcie ogniowe przełożonego jest wręcz niezbędne.

Za zdecentralizowanym dowodzeniem artylerią przemawia również fakt, że walka pododdziałów wymaga natychmiastowej interwencji ogniowej, czemu nie sprzyja dowodzenie scentralizowane.

W celu wykonania szerokiej gamy zadań stojących przed artylerią powinna ona być maksymalnie rozśrodkowana, niekiedy nawet do szczebla baterii^{37/}, co może korzystnie wpłynąć nie tylko na jej żywotność, ale także na szybkość otwarcia ognia.

Opracowany w poprzednim rozdziale model prowadzenia pościgu i konieczność usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupo-

^{37/} Por. ppłk E. Bessen, mjr J. Kaczmarek. Niektóre właściwości użycia artylerii. MW 1958r. nr 6.

wania bojowego określają ogólne potrzeby dywizji w pododdziałach artylerii. Założone ugrupowanie bojowe dywizji pancernej w pościgu wymaga następującej ilości ipodziału artylerii, wymienionej w tabeli 7.

Tabela 7

Potrzeby i podział artylerii w pościgu.

Dysponujący artylerią	przydział artylerii	Wzmocnienie /w bcz/		Potrzeby /w ba/	
		jednost- kowe	suma- ryczne	minimal- ne	maks- maln
Dowódca dywizji	3-9	3-9	3-9	3	6
Siły główne /dwa pułki/		3-9	6-18	3-6	15
Oddział pościgowy /pułki/		do 3	do 3	-	2
Oddział wydzielony		3-9	3-9	3	6
Taktyczny desant śmigłowiec /bp/				1	1
Sumaryczne potrzeby				16	30

Z tabeli tej wynika, że dywizja przy minimalnym wzmocnieniu elementów ugrupowania bojowego powinna dysponować 6 dywizjonami artylerii, zaś przy średnim wzmocnieniu - 10 dywizjonami artylerii. Dywizja pancerna posiada 5 dywizjonów artylerii organicznej, a zatem może w niektórych przypadkach prowadzić pościg bez wzmocnienia.

Możliwości wykonania określonych zadań ogniowych zależą nie tylko od ilości i rodzaju artylerii, czy też jej ugrupowania. Duży bowiem wpływ na wielkość zadanych nieprzyjacielowi strat ma również rodzaj prowadzonego ognia i użyta do tego amunicja. Załącznik nr 16 przedstawia możliwości ogniowe artylerii dywizji pancernej przy użyciu typowej amunicji do wykonania określonych zadań.

Wymienione zadania w pościgu artyleria realizować będzie wykonując: ogień do pojedynczych celów, obiektów; ześrodkowania ognia do jednego lub grupy celów; ogień zaporowy. Czas prowadzenia ognia z jednego stanowiska ogniowego będzie stosunkowo krótki. Siła ognia w pościgu będzie narastała w miarę podchodzenia kolejnych baterii /dywizjonów/ i elementów ugrupowania bojowego dywizji.

Artyleria do ognia pośredniego może zwalczać czołgi i bojowe wozy piechoty nieprzyjaciela znajdujące się w rejonach ześrodkowania oraz wycofujące się w kolumnach marszowych, sztykach przedbojowych i bojowych, a także w punktach oporu.

Tabela 8

Orientacyjne wielkości strat w czołgach i BWP nieprzyjaciela od ognia pośredniego artylerii^{32/}

Wyszczególnienie	Orientacyjne straty w %
Zwalczanie w rejonach ześrodkowania /jedna NO/	20-30
Zwalczanie kolumn /jedna NO/	1,5-2,0
Zwalczanie w sztykach rozwiniętych /OZ/	2 - 3
Zwalczanie w punktach oporu	25 - 30

Uogólniając wielkość przedstawionych strat można stwierdzić, że średnie straty w czołgach i bojowych wozach piechoty nieprzyjaciela od ognia pośredniego artylerii mogą wynosić od 2-10%.

^{32/} Por. Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce i operacji Szt.Gen. Warszawa 1977 r.

Realizacja zadań przez artylerię w pościgu może być znacznie ograniczona posiadaną ilością amunicji. Bowiem podczas przejęcia dywizji do pościgu stan zapasów amunicji będzie najczęściej bardzo niski, a możliwości jej uzupełnienia będą znacznie ograniczone.

Sumując rozważania dotyczące ugrupowania artylerii do ognia pośredniego w pościgu można sformułować następujące wnioski:

- kierunkowość działań w pościgu, ogniskowość walki, duża przeszerzeń działań powodująca zapotrzebowanie na ogień, a stąd konieczność znacznego wzmocnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego artylerią;
- ugrupowanie artylerii w pościgu powinno zapewnić możliwość przemarszu i potęgowania siły ognia;
- urzutowanie artylerii w ugrupowaniu bojowym dywizji powinno zapewnić pełne wykorzystanie jej możliwości techniczno-ogniowych;

Ze względu na dużą różnorodność obiektów nieprzyjaciela, położonych w głębi na różnych odległościach, istnieje konieczność ścisłego współdziałania oraz podziału celów pomiędzy: lotnictwo, rakiety i artylerię.

Kolejnym rodzajem wojsk spełniającym istotną rolę w pościgu są wojska inżynieryjne. Potwierdzają to doświadczenia z okresu drugiej wojny światowej i ostatnich konfliktów zbrojnych, a także przeprowadzone ćwiczenia, w których eksponowano problematykę pościgu.

Charakter działań w pościgu stawia przed zabezpieczeniem inżynieryjnym wysokie wymagania, a jednocześnie stwarza trudne warunki praktycznego wykonania zasadniczych prac.

W zależności od przyjętego modelu i warunków prowadzenia pościgu, zmienia się treść i zakres zabezpieczenia inżynieryjnego. Uogólniona analiza literatury przedmiotu pozwala sprecyzować główne zadania wojsk inżynieryjnych w pościgu. Sprowadzają się one do:

- rozpoznania inżynieryjnego nieprzyjaciela i terenu na kierunkach pościgu;
- wykonania przejść w zaporach inżynieryjnych;
- urządzenia i utrzymania przepraw;
- utrzymania, naprawy i wytyczania nowych dróg;
- inżynieryjnego zabezpieczenia skrzydeł;
- udziału w likwidacji skutków uderzeń jądrowych.

Realizacja powyższych zadań powinna zapewnić dywizji pokonanie trudnych odcinków terenowych, różnego rodzaju przeszkód wodnych oraz zapór inżynieryjnych nieprzyjaciela. Stworzy to dogodne warunki do manewru i prowadzenia pościgu w wysokim tempie

Ta stosunkowo szeroka gama zadań, aby mogła być realizowana, wymaga odpowiedniego czasu. Pozostaje to w sprzeczności z czasem jakim dysponują wojska. W tej sytuacji główny wysiłek musi być skierowany na realizację tych przedsięwzięć, które w danym etapie działań odgrywają zasadniczą rolę /pokonanie przeszkód wodnych i zapewnienie ruchu/, a możliwości wykonania określonych zadań mogą być zwiększone przez zaangażowanie pododdziałów czołgów i piechoty. Konieczność usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego dywizji zmusza do zdecentralizowanego użycia sił i środków wojsk inżynieryjnych.

Przedstawione zadania zabezpieczenia inżynieryjnego określają zakres przedsięwzięć rozpoznania dla potrzeb tych sił i środków

które będą je wykonywać. W pościgu główną treścią rozpoznania inżynieryjnego jest teren. Wynika to z dużego znaczenia terenu w pościgu, będzie on się często i szybko zmieniał. Nieprzyjaciel prowadząc działania opóźniające, będzie go deformował w celu utrudnienia działań wojskom dywizji.

W pościgu ważnym zadaniem zabezpieczenia inżynieryjnego jest rozpoznanie inżynieryjne, którego realizacja nie odbiega od innych form natarcia. Prowadzą go samodzielne inżynieryjne patrole rozpoznawcze, inżynieryjne patrole rozpoznawcze i inżynieryjne powietrzne patrole rozpoznawcze, a także ogólnowojskowe siły i środki.

Uogólniona analiza zakresu i treści rozpoznania inżynieryjnego w pościgu, wskazuje, że powinna ona w pierwszej kolejności ustalić:

- system i charakter zapór inżynieryjnych, a szczególnie min jądrowych na kierunkach pościgu dywizji;
- stan dróg i węzłów komunikacyjnych, możliwości wykonania manewru, obejścia lub pokonania stref, rejonów zawał, zniszczeń, skażeń, terenów zatopionych;
- obiekty przygotowane do zniszczenia przez nieprzyjaciela /głównie obiekty drogowe, hydrotechniczne, odcinki dróg itp./;
- przekraczalność terenu, charakter przeszkód wodnych i najbardziej dogodnych odcinków do ich forsowania oraz do urządzenia przepraw /np.: brody, miejsca do przepraw czołgów/.

Z analizy terenu zachodniego teatru działań wojennych i tempa pościgu wynika, że wojska dywizji będą musiały pokonywać w ciągu jednej doby 5-7 przeszkód wodnych o znaczeniu taktycznym

i conajmniej jedną o znaczeniu operacyjnym.^{33/} Dlatego też dużego znaczenia nabiera inżynieryjne zabezpieczenie forsowania przeszkód wodnych, głównie z marszu, tym bardziej, że są one włączane przez nieprzyjaciela do ogólnego systemu obrony. W oparciu o przeszkody wodne organizowane będą rubieże obrony i opóźniania.

Niewielka ilość czasu jakim będą dysponować wojska przechodzące do forsowania przeszkód wodnych poszerza zakres zadań zabezpieczenia inżynieryjnego i zmusza je do szybkiego działania. Ponadto na zakres zadań inżynieryjnego zabezpieczenia forsowania i sposób użycia sił i środków do jego realizacji będzie wpływać:

- sposób działań nieprzyjaciela przed i za przeszkodą wodną;
- charakter przeszkody wodnej;
- przyjęty model prowadzenia pościgu i ugrupowanie dywizji;
- kierunkowość działań pododdziałów /oddziałów/ dywizji oraz ich szybkie narastanie nad przeszkodą wodną;
- możliwość wykorzystania działań desantu taktycznego i oddziału wydzielonego w wypadku opanowania rejonów przepraw;
- rozmieszczenie sił i środków przeprawowych;
- konieczność obrony i osłony rejonów przepraw przed atakiem nieprzyjaciela ze wszystkich stron.

Z analizy ugrupowania bojowego dywizji w pościgu i czynników rzutujących na jego wysokie tempo wynikają następujące ilości i rodzaje przepraw.^{34/}

^{33/} - - - - -
Na ZTDW występuje średnio co 13 km jedna przeszkoda wodna. Biorąc pod uwagę głębokość pościgu 100-150km/dobę wówczas dywizja będzie musiała pokonać około 10 przeszkód wodnych różnej szerokości.

^{34/} Ogólne zasady i właściwości zabezpieczenia inż. natarcia dywizji. ASG, 1981r. s.28.

- 6-8 przepraw promowych /po 3-4 na pcz i 1-2 na pz/;
- 3-5 przepraw desantowych /po 1-2 na pcz i 2-3 na pz/;
- 2-3 przeprawy czołgów pod wodą /1 na pcz/;
- 1-2 przeprawy mostowe.

Takie ilości przepraw będą możliwe do wykonania, gdy dywizja pancerna zostanie wzmocniona: kompanią PTS; dwiema kompaniami KGSP oraz kpont.

Stąd też dywizja pancerna mając dwa pułki czołgów w pierwszym rzucie oraz OW i oddział pościgowy może zorganizować:^{35/}

- 3-5 przeprawy promowe /1-2 na pcz/;
- 3-5 przepraw desantowych /1-2 na pcz i 2-3 na pz/;
- 2-3 przeprawy czołgów pod wodą /po 1 na pcz/;
- 1 przeprawę mostową.

Takie ilości przepraw wynikają z możliwości organicznych środków przeprawowych, a także dotychczas przewidywanego jej wzmocnienie kPTS i KGSP lub bpont.

Jeden z pierwszorzutowych pułków może wykorzystać wcześniej urządzone przeprawy przez OW lub oddział pościgowy. Wtedy potrzeby te znacznie zmaleją. Będą one jednak wyższe niż to przewidują obowiązujące obecnie instrukcje traktujące o forsowaniu przeszkód wodnych.^{36/}

Przeprawy desantowe /na wozach bojowych/ oraz przeprawy czołgów w bród i pod wodą urządzają samodzielnie przeprowadzające się pododdziały i oddziały. Natomiast przeprawy promowe i mostowe urządzają wojska inżynieryjne dywizji i armii. Ponadto przewiduje się dla dywizji odcinek forsowania o szerokości odpowiadającej pasowi jej działania.

^{35/} -----
Działanie oddziałów i pododdziałów wojsk inż. w zasadniczych rodzajach swalki /Pułk, Dywizja/ MON.1973 r.

^{36/} Tamże.

Biorąc pod uwagę warunki prowadzenia pościgu, a głównie jego tempo, kierunkowość działań i znaczne oddalenie od siebie poszczególnych oddziałów szerokość odcinka forsowania w niektórych przypadkach będzie zwiększona. W pościgu uzasadniony będzie taki podział środków przeprawowych, który zapewni pokonanie przeszkody wodnej na kierunkach działania wojsk dywizji. Przyjęty w pracy model prowadzenia pościgu wymaga organizowania forsowania i przepraw przeszkody wodnej na 2-3 kierunkach.

W pościgu - ze względu na wysokie tempo i działania na kierunkach - armia nie będzie w stanie urządzić przepraw na korzyść pierwszorzutowych DPanc prowadzących pościg. Oznacza to, że dywizje powinny być odpowiednio wzmocnione siłami i środkami przeprawowymi; to z kolei wydłuży kolumny poszczególnych pułków i dywizji i ograniczy ich manewr, jako ważny atrybut pościgu. Rozwiązania tego problemu może być następujące:

- oddział specjalny /pościgowy/ i OW dywizji wzmocnić w samobieżne promy GSP i PTS w ilości zapewniającej w jednym rejsie przeprawę awangardy. Kolejne elementy powinny wykorzystywać opanowane przeprawy i przeprawy urządzane przez awangardy. W odwodzie OW lub oddziału pościgowego powinien być drugi komplet środków przeprawowych na kolejną przeszkodę;
- pierwszy rzut - jeden z pułków wykorzystuje przeprawy OW lub oddziału pościgowego. Kolejny pułk wchodzący w skład pierwszego rzutu powinien być wyposażony w niezbędne siły i środki przeprawowe, głównie samobieżne. Za pierwszym rzutem należy przesuwac środki do budowy przepraw mostowych;
- odwód sił i środków przeprawowych w ilości zapewniającej przeprawę jednego pułku przesuwac w składzie drugiego rzutu.

Takie urzutowanie sił i środków przeprawowych zapewni ich rotację, zamianę i przyczyni się do sprawnego forsowania wojsk dywizji pancernej i jest zgodne z opracowanym modelem pościgu.

Z wyliczeń instrukcyjnych opartych o aktualne możliwości sił i środków przeprawowych organicznych i przydzielonych z armii wynika, że czas przeprawy wojsk dywizji wyniesie 4-5 godzin /bez tyłów/ przy średnim tempie 4-6 km na godzinę.^{37/} A zatem pokonanie przeszkody wodnej spowoduje spadek tempa pościgu conajmniej o 50%. Ponadto należy również uwzględniać konieczność forsowania kilku przeszkód wodnych, w ciągu doby, co spowoduje dalszy, poważny spadek tempa pościgu. Aby zapewnić utrzymanie wysokiego tempa pościgu należy szukać rozwiązań umożliwiających znacznie szybsze pokonanie przeszkód wodnych. Można do nich zaliczyć:

- dążenie do opanowania niezniszczonych mostów przez desant taktyczny i oddziały wydzielone;
- wykorzystanie sprzętu przeprawowego zdobytego, lub pozostawionego przez nieprzyjaciela;
- rozmieszczenie środków przeprawowych w ugrupowaniu bojowym umożliwiające im szybkie rozwinięcie się;
- usamodzielnienie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego w pokonywaniu przeszkód wodnych poprzez przydzielenie im środków zabezpieczających realizację tego przedsięwzięcia;
- wzmocnienie dywizji pancernej środkami przeprawowymi z armii;
- wyposażenie wojsk w nowoczesny, szybki sprzęt przeprawowy.

W pościgu zasadniczym czynnikiem wpływającym na tempo pościgu jest zapewnienie wojskom swobody ruchu i manewru. A zatem utrzymanie dróg, ich naprawa, budowa i torowanie jako ważne zadania

377 - - - - -
Ogólne zasady i właściwości zabezpieczenia inż.natarcia dywizji. ASG 1981r. s.

wojsk inżynieryjnych.^{38/}

Drogi wraz z przeprawami nie tylko ułatwiają szybki ruch do przodu, ale również umożliwiają manewr się i środków dywizji. Dobra drożnia zapewnia szybkie przenoszenie wysiłku działań z jednego na drugi kierunek.

Zakres zadań zabezpieczenia drogowego, zależy przede wszystkim od:

- warunków terenowych, w tym zwłaszcza drożni, przeszkód wodnych i przepraw;
- stopnia aktywności i oddziaływania nieprzyjaciela;
- ilości elementów ugrupowania działających na samodzielnych kierunkach;
- szerokości pasa działania dywizji.

Doświadczenia z ostatnich konfliktów zbrojnych potwierdzają znaczenie zabezpieczenia drogowego w pościgu. Stąd też w pasie pościgu dywizji musi być utrzymany odpowiedni system dróg, który obejmuje:

- drogi zapewniające ruch w głąb oddziałom ścigającym, ich zaopatrywanie oraz ewakuację;
- drogi rokadowe do manewru wzdłuż frontu.

Ilość dróg zapewniających ruch do przodu w głównej mierze zależy od przyjętego modelu pościgu i od ilości kierunków jego prowadzenia. Dotychczasowe rozważania pozwalają stwierdzić, iż dla dywizji pancernej w pościgu potrzebne będą 4-5 dróg. Drogi te będą również zapewniały zaopatrywanie wojsk i ewakuację.

387

Gen.I.Bordziłowski zadanie to wymienia na pierwszym miejscu opisując działanie wojsk inżynieryjnych w drugiej połowie 1941r. na froncie wschodnim. Por.I.Bordziłowski. Wojska inż. na polu walki. MON Warszawa 1977r. s.34.

Duży dynamizm prowadzenia pościgu, ciągły ruch do przodu /tylko ^Zniewielkimi okresami statystycznymi/ uniemożliwia przygotowanie dróg rokadowych, a następnie ich utrzymanie. Należy więc wykorzystać istniejącą sieć dróg. Często drogi na przełaj będą musiały speźniać tę rolę. Ze względu na specyfikę pościgu należy wybierać drogi rokadowe, które przebiegają wzdłuż przeszkód wodnych, a także na wysokości rozmieszczenia drugiego rzutu i odwołu w celu umożliwienia manewru na skrzydła.

Możliwości DPanc w zabezpieczeniu drogowym są ograniczone. Każdy pułk dywizji pancерnej jest w stanie zorganizować jeden oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/, który powinien działać na głównym kierunku pościgu. Stąd też niezbędne jest wzmocnienie tych pułków siłami i środkami ze szczebla dywizji, aby stworzyć możliwość zorganizowania większej ilości OZR, co jest szczególnie ważne podczas prowadzenia pościgu równoległego batalionami po dwóch drogach.

Najczęściej pułk prowadząc pościg po dwóch drogach nie będzie miał wystarczających sił i środków do zorganizowania po jednym OZR na każdej drodze. W tej sytuacji utrzymywać on będzie ^{dro} na głównym kierunku pościgu, a na drugiej drodze problem ten musi być rozwiązany przez pododdziały we własnym zakresie.

Z przedstawionych rozważań wynika, że pododdziały inżynierne dywizji i pułków powinny być wykorzystane do wykonania głównych zadań takich, jak:

- organizowania przeprawy na kolejnej przeszkodzie wodnej;
- naprawy uszkodzonych dróg i mostów, które zostały zniszczone po przejściu czołowych pododdziałów;
- uzupełnienia elementów działających w przodzie w wypadku ich zniszczenia;

- udziału w likwidacji skutków uderzeń jądrowych;
- wykonania wszelkich innych prac inżynierskiego zabezpieczenia, jakie wynikły w pościgu.

Podsumowując rozważania dotyczące zabezpieczenia inżynierskiego pościgu można stwierdzić, że jego treść, zakres i kolejność prowadzenia zależyc będzie gównie od: warunków w jakich następuje przejście do tych działań; sposobu/mechanizmu/ich prowadzenia; terenu; posiadanych sił i środków; czasu jakim będą dysponować wojska inżynierskie na wykonanie określonych zadań, a także od pory roku i warunków atmosferycznych.

Kolejnym rodzajem wojsk spełniającym gównie zadania zabezpieczenia wojsk dywizji w pościgu są wojska obrony przeciwlotniczej, które wykonują w pościgu zadania podobne jak w innych formach natarcia. W warunkach działania w ugrupowaniu nieprzyjaciela, dywizja będzie narażona na liczne ataki z powietrza gównie przez lotnictwo taktyczne oraz lotnictwo wojsk lądowych, w tym przede wszystkim przez śmigłowce, które z roku na rok wyposażane są w coraz to nowsze /doskonalsze/ generacje pocisków przeciwpancernych oraz w inne środki rakietowe i działa pokładowe. Fakty te świadczą o roli i znaczeniu obrony przeciwlotniczej w pościgu. Obrona przeciwlotnicza w pościgu polega gównie na umiejętnym wykorzystaniu pułku rakiet przeciwlotniczych, jak również organicznych pododdziałów OPL pułków i batalionów. W tych działaniach dużego znaczenia nabiera powszechna obrona przeciwlotnicza, którą organizują i realizują dowódcy na wszystkich szczeblach.

Analiza warunków prowadzenia pościgu przez DPanc i potrzeba jej osłony wskazują, że zadaniami realizowanymi przez środki dywizji, pułków i pododdziałów w pościgu będzie bezpośrednia osłona przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza gównych

elementów ugrupowania bojowego,^{39/} w każdej sytuacji i porze doby oraz zwalczanie desantów powietrznych nieprzyjaciela w czasie ich przelotu i lądowania. Przedstawione zadania są ogólne. W konkretnej sytuacji można wyodrębnić zadania szczegółowe, jak np. osłonę forsowania przeszkód wodnych, czy też wprowadzenia do walki drugiego rzutu, odwołów i tyłów.

Manewrowy charakter pościgu, wysokie tempo jego prowadzenia, znaczne rozciągnięcie ugrupowania bojowego spowoduje obniżenie skuteczności obrony przeciwlotniczej. Rekompensować to należy przez umiejętne wykorzystanie możliwości wojsk OPL w zakresie ich manewrowości, rozśrodkowanego działania oraz maskowania. Niemalży wpływ mieć będzie ciągłe zaskakiwanie nieprzyjaciela miejscem i ilością się biorących udział w pościgu, a także ciągła styczność z jego wojskami. Oznacza to, że ugrupowanie środków przeciwlotniczych powinno oprócz osłony zapewnić odparcie uderzeń środków napadu powietrznego nieprzyjaciela z każdego kierunku i na różnych wysokościach oraz zapewnić sprawne wykonanie manewru. Jest to możliwe przy dobrze zorganizowanym systemie obrony przeciwlotniczej dywizji jako całości. W skład tego systemu, z uwagi na powiązania organizacyjno-techniczne i taktyczne wchodzi, środki przeciwlotnicze poszczególnych pułków, a w pewnych sytuacjach nawet i pododdziałów. Sprawność tego systemu w pościgu dywizji powinna być szczególnie wysoka w takich momentach, jak: przelotu i lądowania desantu taktycznego, forsowania przeszkód wodnych, przeżamywania doraźnie zorganizowanej obrony kolejnych rubieży, czy też walki z odwodami.

Oddziały i pododdziały dywizji prowadząc pościg na oddzielnych kierunkach będą organizowały obronę przeciwlotniczą we

³⁹⁷ - - - - -
Dla danego szczebla organizacyjnego realizującego określone zadanie w pościgu DPanc.

własnym zakresie. Walkę ze środkami napadu powietrznego prowadzić muszą ich wszystkie środki ogniowe. Stąd też szczególnie w pościgu musi być precyzyjnie zorganizowany system wykrywania i powiadamiania o warunkach i czasie nalotu środków napadu powietrznego. Zadanie to powinno być realizowane siłami dywizji i przełożonego.

W zabezpieczeniu pościgu prowadzonym przez dywizję pancerną ważną rolę spełnia również zabezpieczenie chemiczne.

Zadania wojsk chemicznych w pościgu są zbliżone do tych, jakie realizują one w natarciu. Szczególnie w pościgu nieprzyjaciel będzie stwarzał większe zagrożenie skażeniami i środkami zapalającymi. Stąd też wojska dywizji muszą koncentrować wysiłek na realizację zwiększonych przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego, w sensie ich taktyczno-technicznej organizacji i wykonawstwa. Fakt ten potwierdza możliwość zamierzonego wycofania się nieprzyjaciela w celu wciągnięcia wojsk dywizji w tzw. "worek atomowy", w którym zostaną obeszczadnione głównie uderzeniami broni jądrowej.

Na organizację zabezpieczenia chemicznego w pościgu w decydującym stopniu wpływają:

- możliwości nieprzyjaciela w zakresie użycia głównie taktycznej broni jądrowej oraz stopień zagrożenia skażeniami i środkami zapalającymi;
- warunki meteorologiczne i terenowe;
- stopień wyposażenia i przygotowania wojsk dywizji do działań w warunkach skażeń;
- możliwości organicznych pododdziałów chemicznych dywizji.

Bardzo ważną rolę w całości kształcie przedsięwzięć zabezpieczenia chemicznego odgrywa rozpoznanie skażeń chemicznych i promieniotwórczych. Podstawowymi elementami rozpoznania skażeń będą spe-

specjalistyczne patrole i ruchome posterunki rozmieszczone w poszczególnych elementach ugrupowania bojowego na ich kierunkach działań. Ze względu na rozciągnięcie ugrupowania bojowego dywizji wszczepić i w głąb, działania specjalistycznych sił powinno być uzupełniane drużynami /zakłogami/ schemizowanymi w celu pokrycia całego obszaru działania dywizji pancerniej systemem wykrywania skażeń.

Duże znaczenie dla zmniejszenia strat oraz skali zniszczeń i porażen ludzi w pościgu ma efektywne wykorzystanie wozów bojowych wyposażonych w urządzenia filtru-wentylacyjne, a także ochronnych właściwości terenu.

Specyfika pościgu wymaga również organizowania likwidacji skażeń własnymi siłami, przy użyciu etatowych i podręcznych środków.

W pościgu umiejętne wykorzystanie dymów ułatwia znacznie manewr i pokonanie poszczególnych rubieży opóźniania. Są one wykorzystywane w celu oślepienia punktów obserwacyjnych, stanowisk ogniowych oraz dezorganizacji zajmowania kolejnych rubieży obrony przez nieprzyjaciela, a ponadto do maskowania:

- podejścia i rozwinięcia wojsk w celu pokonania przeszkody wodnej;
- manewru drugim rzutem i odwodem;
- przepraw na przeszkodzie wodnej;
- ładowania desantu taktycznego.

W niektórych wypadkach dywizja pancerna przechodząc do pościgu może być wzmocniona miotaczami ognia.^{40/} Użycie ich

^{40/} - - - - -
Ppłk dr M.Krauze. Użycie środków zapalających i miotaczy ognia w działaniach bojowych, ASG WP Warszawa 1982r. s.37.

może wzmocnić pododdziały głównie podczas ataku na obiekty nieprzyjaciela jak: punkty oporu; stanowiska obserwacyjne i kierowania systemem uderzeń ogniowych i inne.

4.1.2 Podstawowe zagadnienia pracy tyłów.

Charakter działań w pościgu w swoisty sposób wpływa na organizację i pracę tyłów. Rozmieszczenie, ugrupowanie oraz przegrupowanie się pododdziałów i urzędzeń tyłowych, a także ich ochrona jest jednym z trudniejszych zagadnień. Wynika to z wybitnie manewrowego charakteru działań w pościgu oraz ze znacznie większego zagrożenia pododdziałów tyłowych.

Biorąc pod uwagę cechy szczególne prowadzenia pościgu, tyły będą miały ograniczone możliwości dłuższej pracy w jednym miejscu. To implikuje konieczność podziału i wzmocnienia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego siłami i środkami pododdziałów tyłowych oraz ich rozmieszczenie. Rozmieszczenie tyłów musi umożliwiać realizację zadań w toku prowadzenia pościgu i zapewniać im ochronę. Organiczne i przydzielone tyłowe siły i środki pododdziałów i oddziałów powinny być rozmieszczone bezpośrednio za ugrupowaniem bojowym, a część pododdziałów medycznych, zabezpieczenia materiałowego i czołówki materiałowe w ugrupowaniu kolumn prowadzących pościg.

Rozmieszczenie tyłów dywizji warunkować będzie ich ugrupowanie w czasie przejścia do pościgu. Powinno ono zapewnić dobre warunki manewru, krótki czas dowozu środków materiałowych i ewakuacji, osłonę od uderzeń z powietrza i pozostałych grup nieprzyjaciela naziemnego. Mając to na uwadze tyły dywizji - batalion zaopatrzenia /bez środków skierowanych do pułków/, batalion remontowy /bez sił wydzielonych/GRE/ i ~~ESD~~ rozmieszczone powinny

być za drugim rzutem, przed odwozem ogólnowojskowym, a w warunkach jego braku - przed drugim rzutem dywizji. Natomiast siły i środki medyczne celowo jest rozmieszczać za siłami głównymi dywizji.

Przegrupowanie tyłów w toku prowadzenia pościgu powinno odbywać się bez uszczerbku dla manewru oddziałów dywizji. Muszą one przegrupowywać się po takich drogach, by nie utrudnić manewru drugiego rzutu dywizji. W celu skrócenia głębokość ich ugrupowania muszą przegrupowywać się po 2-3 drogach. Poprawi to także warunki manewru transportem ze środkami materiałowymi i zmniejszy wrażliwość tyłów na uderzenie lotnictwa.

Warto zaznaczyć, że wysokie tempo pościgu wpływa na mniejsze zużycie amunicji niż w innych formach natarcia. Odwrotnie przedstawia się sytuacja z MPS. Fakt ten ukierunkowuje zaopatrywanie wojsk dywizji w środki materiałowe.

Doświadczenia drugiej wojny światowej wskazują, że w wielu przypadkach znaczne oderwanie się związków taktycznych od własnych baz zaopatrzenia powodowało trudności w dowozie im głównie materiałów pędnych. Brak paliwa był często główną przyczyną zatrzymania działań niekiedy całych armii. Na przykład w czasie rozwijania pościgu przez armie radzieckie w ramach operacji Wiślańsko-Odrzańskiej w 1945 r. grupy szybkie 1 Frontu Białoruskiego oderwały się od własnych baz zaopatrzenia o ponad 300 km. Po podejściu do Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego musiały przerwać dalsze działania na przeciąg trzech dni /22-25.01/, głównie z powodu braku paliwa.

Z powyższych rozważań wynika, że podstawowym środkiem zaopatrzenia decydującym o możliwościach prowadzenia pościgu będzie paliwo. Przedstawione w załączniku nr 17 kalkulacje wskazują, że

zapasy paliwa czołgów w momencie przejścia z natarcia do pościgu w wysokości około 0,5 jn wystarczą do przebycia 100-120 km. Natomiast całość zapasów MPS dywizji /1,5 jn/ zapewnia prowadzenie pościgu na głębokość 200-250 km, tj. przez około 1-1,5 doby.

Wyposażenie dywizji pancерnej w czołgi T-72 o wielopaliwowych silnikach znacznie ułatwią problem zaopatrzenia w paliwo, ale go zupełnie nie rozwiązuje.

Konieczność utrzymania wysokiego tempa i zachowania ciągłości pościgu wymaga utrzymania odpowiednich zapasów paliwa i terminowego zaopatrywania pododdziałów.

Udzielanie pomocy medycznej i ewakuacja porażonych z uwagi na dynamizm działań będzie znacznie się różnić od innych rodzajów działań. W tego typu działaniach dużego znaczenia nabiera szeroko rozumiana pomoc koleżeńska. Brak możliwości rozwijania punktów medycznych, a także ich krótki czas pracy w jednym miejscu utrudni udzielanie pomocy specjalistycznej. W wielu przypadkach rozwijana będzie tylko część urządzeń medycznych. Również ewakuacja porażonych do tyłu, zwłaszcza do szpitali będzie znacznie utrudniana. Do tego celu trzeba wykorzystywać transport ogólnego przeznaczenia, np.: armijny powracający do baz zaopatrzenia oraz śmigłowce transportowe.

Formułując końcowe wnioski odnośnie organizacji i pracy tyłów w pościgu można stwierdzić, że:

- na organizację i pracę tyłów w pościgu mają wpływ warunki przejścia dywizji do tych działań oraz sposoby /model/ ich prowadzenia;
- wysokie tempo, duża szerokość i głębokość prowadzonego pościgu wymaga rozśrodkowania pododdziałów tyłowych i ich częstego przegrupowania;

- do zaopatrywania wojsk w paliwo należy wykorzystać wszystkie możliwości transportu specjalistycznego, ogólnego przeznaczenia i śmigłowce. Należy także wykorzystywać opanowane źródła mps nieprzyjaciela;
- do ewakuacji porażonych należy wykorzystywać wszystkie dostępne środki transportowe, głównie śmigłowce.

4.1.3 Zagadnienia użycia śmigłowców w pościgu.

Warunki prowadzenia pościgu stwarzają szerokie możliwości użycia śmigłowców bojowych. Ich zasadnicze walory taktyczno-bojowe, głównie takie, jak: szeroki zakres prędkości lotu, duża manewrowość, niezależność od lotnisk, różnorodne uzbrojenie, stosunkowo duży udźwig, zdolność do uzyskania zaskoczenia i możliwość współdziałania z wojskami lądowymi, w tym z dywizją pozwalają dynamizować działania bojowe i skutecznie wpływać na osiągnięcie zamierzonego pościgu.^{41/}

Cechy charakterystyczne współczesnego pościgu, będące logiczną konsekwencją określonych warunków pola walki, wyraźnie podkreślają konieczność użycia śmigłowców. Dzięki swej dużej manewrowości i uzbrojeniu - obok innych cech - mają przede wszystkim szerokie pole do działania w warunkach przyjętego w pracy modelu prowadzenia pościgu. Mogą one działać na korzyść oddziału wydzielonego, specjalnego /pościgowego/ lub też sił głównych dywizji. Z powodzeniem mogą one wykonywać zadania bojowe w różnorodnym terenie i w niewielkim uzależnieniu od warunków

^{41/} ppłk pil.dr R.Rajmański, mjr dypl.W.Michalak. Wybrane zagadnienia użycia śmigłowców na współczesnym polu walki. MW 1982r. nr 6, s.27.

atmosferycznych. Dzięki wyposażeniu śmigłowców bojowych w przeciwpancerne pociski kierowane i pociski rakietowe są one w stanie skutecznie zwalczać czołgi i wozy bojowe nieprzyjaciela, a ogniem karabinów maszynowych siłę żywą, nieopancerzone środki ogniowe oraz pojazdy mechaniczne. Mogą one ponadto wykonywać szereg zadań specjalistycznych i desantowo-transportowych. Do niezwykle ważnych zadań taktyczno-ogniowych realizowanych przez śmigłowce w pościgu można zaliczyć bezpośrednie wsparcie awangard i pododdziałów pokonujących rubieżę opóźniania nieprzyjaciela, a także desantowo-transportowe.^{42/}

Śmigłowce bojowe ściśle współdziałające z oddziałami czołgów i pododdziałów bojowych wozów piechoty dezorganizują działania opóźniające nieprzyjaciela i utrudniają mu planowe wycofywanie się na kolejne rubieże, przyczyniając się jednocześnie do wysokiego tempa pościgu.

Z analizy zadań, jakie mogą wykonywać śmigłowce w pościgu, wynika, że dzielą się one na grupy zadań bojowych, specjalnych i desantowo-transportowych.^{43/}

Grupa zadań bojowych obejmuje:

- rozpoznanie i dezorganizację wycofania nieprzyjaciela i zajmowania kolejnej rubieży opóźniania;
- bezpośrednie wsparcie walki pododdziałów prowadzących pościg, głównie w czasie przełamywania kolejnych rubieży opóźniania nieprzyjaciela, forsowania przeszkód wodnych, czy też napadu na wycofujące się kolumny;

^{42/} - - - - -
Mjr dypl. Z. Magnucki. Działania bojowe na szczeblach taktycznych w wojnie lat dziewięćdziesiątych. MW 1978r. Nr 6 s.19.

^{43/} Por. J. Machura, J. Sajak. Kariera bojowa śmigłowców, Warszawa 1980r. s.66.

- wsparcie ogniowe wojsk odpierających kontrataki nieprzyjaciela;
- osłonę skrzydeł;
- zwalczanie desantów powietrznych nieprzyjaciela i grup pozostałych na tyłach;
- zwalczanie śmigłowców nieprzyjaciela na ziemi i w powietrzu.

W ramach zadań specjalnych, śmigłowce mogą:

- prowadzić obserwację pola walki;
- korygować ogniem wojsk raketowych i artylerii;
- zabezpieczać dowodzenie z powietrza;
- prowadzić rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz terenu;
- stawiać zapory minowe i dymne;
- obezwładniać zakłóceniami systemy i urządzenia radioelektroniczne nieprzyjaciela.

Do wykonania powyższych zadań wykorzystywane są śmigłowce wielozadaniowe. Niektóre z nich służą jako powietrzne elementy dowodzenia, śmigłowce WRE, ratownicze i inne.^{44/}

Z kolei do zadań desantowo-transportowych można zaliczyć:

- przerzut pododdziałów /desantów/ i grup specjalnych oraz techniki;
- dostarczanie wojskom środków materiałowych;
- ewakuację sprzętu i porażonych.

Analiza warunków użycia śmigłowców bojowych i zadań jakie mogą one realizować w pościgu potwierdza ich wysokie walory i skuteczność w tym rodzaju działań. Mogą one przy udziale określonych sił dywizji skutecznie opóźnić¹ dezorganizować wycofanie

się nieprzyjaciela, co nie pozostanie bez wpływu na skuteczność działań dywizji w pościgu.

W pościgu dużego znaczenia nabiera zwalczanie wycofujących się kolumnami nieprzyjaciela, w wielu wypadkach znacznie silniejszych od atakujących wojsk, a także wszelka działalność ograniczająca zdolności manewrowe jego wojsk. Do dość częstych sposobów działań stosowanych przez śmigłowce bojowe będą należały zasadzki ogniowe, które obok bezpośrednich uderzeń są najbardziej efektywnym sposobem ich użycia w pościgu.^{45/}

Śmigłowcami transportowymi można dokonywać przerzutu grup, pododdziałów wyposażonych w środki przeciwpancerne /PPK/ w celu organizowania zasadzek na drogach wycofania kolumn nieprzyjaciela. Pododdziały te po wykonaniu postawionych zadań tym samym środkiem transportu mogą być szybko przerzucone w następny rejon zasadzki lub na kolejny kierunek działania dywizji.

Skutecznym środkiem opóźniania wycofania wojsk nieprzyjaciela są zapory minowe. Użycie śmigłowców w charakterze powietrznych oddziałów zaporowych pozwala w krótkim czasie zablokować wąskie przejścia i inne newralgiczne punkty w terenie na kierunkach wycofania nieprzyjaciela.

Oprócz tego w ramach inżynieryjnego zabezpieczenia pościgu śmigłowce mogą być użyte do: -

- inżynieryjnego rozpoznania dróg, mostów. przepraw;
- transportu pododdziałów i środków inżynieryjnych.

Dużą rolę w pościgu odgrywa rozpoznanie. Poprzez prowadzenie powietrznej obserwacji pola walki dowódca dywizji ma ciągły dopływ

^{45/} - - - - -
Zasady użycia wojsk lotniczych frontu i lotnictwa wojsk lądowych. MON, GZSzB, 1982r. s.22.

informacji o aktualnym położeniu wojsk nieprzyjaciela, jak i wojsk własnych, co pozwala mu między innymi szybko przeciwdziałać wszelkim próbom zorganizowania obrony kolejnych rubieży opóźniania. Realizację tego zadania umożliwiają zamontowane na śmigłowcach urządzenia rozpoznania radiolokacyjnego i optyczne, których parametry techniczne są coraz doskonalsze.

Śmigłowce są również wysoce manewrowym środkiem rozpoznania skażeń na szczeblach taktycznych. Mają one możliwość w krótkim czasie określić rzeczywistą sytuację skażeń promieniotwórczych i chemicznych na ziemi oraz powietrza.

W pościgu dywizji pancерnej szczególnego znaczenia nabiera transport śmigłowcowy. Umożliwia on szybkie dostarczenie walczącym wojskom środków materiałowych, a zwłaszcza tym pododdziałom i oddziałom, które będą prowadziły działania na samodzielnym kierunku znacznie oddalonym od sił pozostałych lub też znalazły się w okrążeniu lub też desantowi taktycznemu. Ponadto w tego rodzaju sytuacjach śmigłowce w kursie powrotnym można wykorzystać do ewakuacji porażonych i szczególnie ważnych egzemplarzy techniki bojowej. Ten środek transportu jest szczególnie ważny dla dywizji działającej w znacznym oddaleniu od sił głównych armii i jej baz zaopatrzenia.

Oprócz tych zadań śmigłowce mogą być także szeroko stosowane do przerzutu grup specjalnych, a niekiedy i obserwatorów artyleryjskich oraz grup /pododdziałów/ do zadań dywersyjno-sabotażowych na tyłach nieprzyjaciela.

Szeroki zakres przedstawionych zadań wykonywanych przez śmigłowce może być zrealizowany w warunkach zapewnienia swobody działania. W tych ramach mieszczą się takie przedsięwzięcia, jak: wyznaczenie lądowisk śmigłowców, ubezpieczenie i ich obrona.

osłona przeciwlotnicza rejonów postoju i przelotu oraz zaopatrywanie w środki materiałowo-techniczne. Te przedsięwzięcia realizowane będą przede wszystkim przez dywizję pancerną.

4.2. Cechy szczególne rozpoznania ogólnowojskowego i ubezpieczenia pościgu.

4.2.1. Rozpoznanie.

Historia dostarcza sporo przykładów świadczących o znaczeniu rozpoznania. Wybitnym osobom, dowódcom sprawnie działające rozpoznanie zawsze pomagało w odniesieniu zwycięstwa. Chiński wódz Sun-cy domagał się nawet, aby znajomość nieprzyjaciela była równie dobra, jak znajomość sił własnych, bo tylko wtedy można być pewnym zwycięstwa.

"Jeżeli nie znasz nieprzyjaciela, a znasz siebie, możesz przegrać lub wygrać, a jeśli nie znasz ani nieprzyjaciela, ani siebie, możesz być pewny przegranej".^{46/}

Ciągły wzrost znaczenia rozpoznania, wynika z rozwoju środków walki, których jakoś powoduje, że przed rozpoznaniem stawia się coraz wyższe wymagania. Rozpoznanie we współczesnych warunkach, pogłębiło swój zasięg, rozszerzyło swój zakres działania, może szybciej przekazywać informacje o nieprzyjacielu, co stwarza warunki do podejmowania decyzji w ciągle zmieniających się sytuacjach. Jeżeli więc działania dywizji w pościgu nabierają większego rozmachu, to także z większym rozmachem musi być prowadzone rozpoznanie. Musi ono nie tylko dorównać tempu działań w pościgu, ale nawet je wyprzedzać. Ponadto nowe środki walki,

^{46/} - - - - -
B.Kołodziejczak. Co będzie jutro. MON Warszawa 1980r. s.72.

o nie spotykanej dotychczas sile niszczenia, niezwykle manewrowe, starannie maskowane muszą być rozpoznawane w sposób precyzyjny i szybki. Wreszcie ciągły rozwój środków przeciwdziałania rozpoznaniu nieprzyjaciela, które także wykorzystuje najnowsze zdobycze elektroniki /przeciwdziałanie/elektroniczne/, łączenie rozpoznania z ogniem w systemy rozpoznawczo-uderzeniowe stawia przed rozpoznaniem na przyszłym polu walki coraz trudniejsze zadania.

W rozpoznaniu wojsk lądowych również dokonuje się, dzięki elektronice, rozwój środków do jego prowadzenia. Grupy i patrole rozpoznawcze coraz to lepiej "widzą" i "słyszą". Zacieśnia się także różnica między dniem i nocą, między głośną a wyciszoną pracą silnika. Zwiększa się zasięg rozpoznania i jego dokładność. Wprawdzie dywizja pancerna dysponuje środkami, które zapewniają prowadzenie rozpoznania elektronicznego czy też powietrznego, ale możliwości ich są ograniczone. A zatem by sprostać zadaniom w warunkach wysokiej manewrowości działań w pościgu, prowadzeniu ich w wysokim tempie i przy dużym rozmachu czasowo-przestrzennym należy korzystać z szerokiego konglomeratu rozpoznania armii oraz wykorzystywać wszystkie siły i środki pułków czołgów i zmechanizowanego oraz rodzajów wojsk.

Biorąc pod uwagę charakter i cel pościgu, rozpoznanie powinno zapewnić:

- ciągłość działań i szybkie ich tempo;
- możliwość przeciwdziałania próbom użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej czy też innych środków walki;
- obrona przed zaskakującym działaniem nieprzyjaciela naziemnego i powietrznego;

- skuteczne wykorzystanie własnych środków walki, głównie broni jądrowej.

Z powyższych wymagań wynikają zadania rozpoznania w pościgu dywizji, do których można taliczyć:

- ustalenie na czas przygotowań i momentu rozpoczęcia wycofania wojsk nieprzyjaciela;
- ustalenie możliwości użycia broni jądrowej przez nieprzyjaciela;
- ustalenie rubieży, punktów oporu, kierunków wycofania się nieprzyjaciela;
- ustalenie rejonów rozmieszczenia odwodów i możliwości ich wykorzystania;
- określenie stanu dróg, mostów i przepraw na kierunkach pościgu, charakteru zapór, stopnia zaminowania terenu;
- ustalenie w pasie prowadzonego pościgu miejsc rozmieszczenia min jądrowych oraz punktów kierowania ich wybuchami;
- określenie rejonów i stopnia promieniotwórczego i chemicznego skażenia terenu;
- prowadzenie działalności rozpoznawczo-dywerysyjnej na kierunkach wycofania się nieprzyjaciela;
- odcięcie dróg odwrotu niektórym elementom wycofującego się nieprzyjaciela, niszczenie jego środków napadu jądrowego oraz systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;
- wykrycie rejonów rozmieszczenia SD, WŁ i elementów tyłowych;
- rozpoznanie rejonów lądowania desantów powietrznych;
- ustalenie kolejnych rubieży obronnych, a zwłaszcza ich słabych miejsc;
- ustalenie lotnisk i ważnych urządzeń hydrotechnicznych.

Wymienione zadania, by mogły być zrealizowane, muszą być realizowane wszystkimi siłami i środkami rozpoznania, a mianowicie: rozpoznania ogólnowojskowego /także doraźnie organizowanych BPR i PR/, specjalnego, lotnictwa, radioelektronicznego oraz rodzajów wojsk i służb. Wiele z tych zadań będzie realizowana przez szczebel operacyjny, zwłaszcza przez rozpoznanie powietrzne, a w przyszłości i kosmiczne.

Obok tych zwiększonych zadań należy również podkreślić poważny wzrost możliwości, ułatwiających znacznie prowadzenie rozpoznania w toku pościgu. Wynika to między innymi z braku ciągłych frontów oraz stosunkowo małego nasycenia terenu wojskami nieprzyjaciela, co stwarza sprzyjające warunki do przenikania w głąb jego ugrupowania i poważnie ułatwia działanie grup rozpoznawczo-dywersyjnych.

Z analizy charakteru współczesnego pościgu i przyjętego w pracy modelu jego prowadzenia wynika, że organizując rozpoznanie należy uwzględnić potrzeby zdobywania i przekazywania informacji o nieprzyjacielu dla:

- oddziału wydzielonego, desantu taktycznego i oddziału specjalnego /pościgowego/ działającego w ugrupowaniu nieprzyjaciela w znacznym oderwaniu od sił głównych dywizji;
- sił głównych dywizji prowadzonych pościg na kilku kierunkach oddalonych od siebie;
- drugiego rzutu, odwodu ogólnowojskowego przed ich wprowadzenie do działań i w toku ich prowadzenia.

Ponadto, kierunkowość działań w pościgu, a także prowadzenie go małymi pododdziałami /grupami/ w sile batalionu czołgów, batalionu piechoty zmotoryzowanej wymaga wydzielenia sił do

organizowania rozpoznania bezpośrednio na ich korzyść. A zatem na szczeblu batalionu powinien być wydzielony i odpowiednio przeszkolony oraz wyposażony jeden pluton do prowadzenia rozpoznania. Jeżeli batalion będzie prowadził pościg na samodzielny kierunek, to wówczas może on z tego plutonu zorganizować patrol rozpoznawczy lub też bojowy patrol rozpoznawczy. Powinien on mieć możliwość prowadzenia rozpoznania w pasie o szerokości 3-5 km i głębokości 15-20 km, tj. conajmniej jednej godziny pościgu.

Z doświadczeń prowadzonych ćwiczeń w SOW wynika, że dla potrzeb OW, desantu taktycznego i oddziału specjalnego /pościgowego/ będą prowadziły rozpoznanie z reguły grupy specjalne dywizji, ponadto wykorzystywane będą informacje przekazywane przez rozpoznanie lotnicze i inne elementy armii, działające w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Natomiast dla potrzeb sił głównych oprócz tych sił głównie działać będą samodzielne patrole rozpoznawcze, siły i środki rozpoznania radioelektronicznego dywizji.

Przedstawione w załączniku nr 13 siły i środki rozpoznania dywizji pancerniej pozwalają na zorganizowanie: 2-3 samodzielnych patroli rozpoznawczych /SPR/ lub 6-9 patroli rozpoznawczych; 5 grup specjalnych. Ponadto dywizja może prowadzić rozpoznanie radioelektroniczne na głębokość 30 km /przy wykorzystaniu środków radiowych UKF/ i do 60 km stacji radiolokacyjnych oraz śmigłowcowe na głębokość do 15 km.

Zakres przedstawionych wyżej zadań skonfrontowany z posiadanymi możliwościami prowadzi do wniosku, że istnieje konieczność poszukiwań przyrostu w sferze zabiegów organizacyjno-taktycznych. Można do nich zaliczyć:

1. Tworzenie większej ilości mniejszych patroli w składzie dwóch a niekiedy pojedynczych wozów. Zwiększy to gwarancję przetrwa-

nia na tyłach, a zarazem możliwości pokrycia patrolowaniem większych obszarów.

2. Szerokie wykorzystywanie śmigłowców, także bojowych, które mogą prowadzić obserwację i niszczyć wykryte obiekty nieprzyjaciela.
3. Szerokie stosowanie grup dywersyjno-rozpoznawczych wysyłanych nie tylko z pododdziałów specjalnych, ale także z pododdziałów ogólnowojskowych. W każdym pułku zmechanizowanym w czasie pokoju szkoli się nieetatową kompanię fizylierów. Właśnie jej siły można użyć do tych działań. Także grupy działające na tyłach nieprzyjaciela wykrywają i mogą niszczyć ~~niektóre~~ szczególnie elementy systemów rozpoznawczo-uderzeniowych. Ponadto działają na dużych głębokościach w ugrupowaniu nieprzyjaciela, penetrują, czyhają na nadarżającą się okazję, wywołują atmosferę lęku i niepokoju /ataki na sztab, systemy kierowania/, powodując dezorganizację jego działań. Mogą one także kierować ogniem. Trzeba jednak mieć na uwadze fakt, że organizowanie tego typu działań jest trudne, wymaga podjęcia szeregu przedsięwzięć w planowaniu, przerzucaniu ich na tyły, zabezpieczeniu, a przede wszystkim w zorganizowaniu sprawnej łączności.
4. Kompleksowość organizacji i prowadzenia rozpoznania polega na wspólnym działaniu sił ogólnowojskowych oraz rodzajów wojsk i służb. Kompleksowość z jednej strony usprawni obieg informacji, z drugiej zaś zapewni ich dopływ z różnych źródeł dla potrzeb wszystkich wojsk dywizji.

Wysoka sprawność rozpoznania w pościgu umożliwi dowódcy dywizji podjęcie prawidłowej decyzji co do sposobu wykorzystania wojsk, a zatem pozwoli mu przyjąć właściwy w danej sytuacji model

jego prowadzenia. Ponadto stworzy warunki do prowadzenia pościgu bez przerw i w wysokim tempie, a tym samym będzie miało bezpośredni wpływ na wykonanie otrzymanego zadania bojowego.

4.2.2. Ubezpieczenie.

Ubezpieczenie jako jedna z głównych zasad walki nabiera w pościgu szczególnego znaczenia. Najczęściej dywizja będzie działała w oderwaniu od sił głównych armii i bez styczności z sąsiadami. Duże rozciągnięcie ugrupowania bojowego dywizji w pościgu, zwiększone odległości między jego elementami i działanie w ugrupowaniu nieprzyjaciela zagrożenia uderzeniami praktycznie ze wszystkich stron. Wszystko to bezpośrednio wpływa na sposób ubezpieczenia. A zatem musi być ono okrężne.

Ubezpieczenie w pościgu powinno uniemożliwić niespodziewane uderzenie nieprzyjaciela nacierającego na wojska dywizji, zwłaszcza na tyły i skrzydła, oraz zapewnić dogodne warunki i niezbędną ilość czasu na rozwinięcie wojsk do odparcia ataku. Bezpośredni wpływ na organizację ubezpieczenia będzie miał przyjęty model prowadzenia pościgu, a także warunki terenowe i stopień zagrożenia przez nieprzyjaciela. Najczęściej będzie organizowane przez pododdziały i oddziały działające na samodzielnych kierunkach. A więc będą one wydzielały siły i środki do patroli czołowych, bocznych, tylnych czy też do wykonania zasadzek.

Z analizy charakteru współczesnego pościgu, jak i możliwości oddziaływania nieprzyjaciela wynika, że organizując ubezpieczenie należy określić kierunki zagrożenia i sposób ich zabezpieczenia. Osiągnąć to można przez: prowadzenie ciągłego rozpoznania także na skrzydłach dywizji, organizację ubezpieczeń bocznych i tylnych działających wzdłuż dróg przesuwania się sił głównych i innych elementów ugrupowania bojowego, dokładną organizację

współdziałania z sąsiadami na skrzydłach, przesuwanie odwodów specjalnych wzdłuż tych dróg marszu, z których mogłyby one szybko rozwinąć się do walki.

Działanie dywizji w pościgu ubezpieczać będą od czoła wysyłane oddziały wydzielone, desant taktyczny po wylądowaniu, a także oddziały /pododdziały/ pościgowe. Będą one spełniały jak gdyby rolę awangardy. Natomiast pułki prowadzące pościg w siłach głównych będą musiały organizować ubezpieczenie od czoła i skrzydeł. Z reguły będą to siły od plutonu do kompanii czołgów. Działać one będą jako patrole czołowe i boczne. W niektórych sytuacjach pola walki mogą być wydzielone siły do organizowania zasadzek. Ponadto oddziały sił głównych dywizji odpowiadać będą za ubezpieczenie odwodów specjalnych, SD i tyłów.

Natomiast ubezpieczenie z tyłu organizował będzie drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy, który spełniać będzie rolę ariergardy. Należy dodać, że także cały system rozpoznania swoim działaniem będzie ubezpieczał, zwłaszcza z przodu i skrzydeł działanie dywizji pancernej w pościgu.

x

x

x

Przeprowadzona w rozdziale analiza i ocena głównych czynników wpływających na skuteczność działań w pościgu pozwala sformułować szereg wniosków, które stanowią odpowiedź na postawione we wstępie pytania badawcze. Oto one:

1. Specyfika pościgu rzutuje na zakres i treść zadań jej zabezpieczenia przez inne rodzaje wojsk, różniące się od tych, jakie realizowane są w innych formach natarcia. Rozmieszczenie elementów ugrupowania bojowego poszczególnych rodzajów

wojsk powinno być nacelowane na usamodzielnienie określonych elementów ugrupowania bojowego dywizji prowadzących pościg na kierunkach często oddalonych od siebie.

2. Umiejętne połączenie ruchu z ogniem, uderzeniami lotnictwa decydować będą o efektywności działań pościgu. Użycie posiadanych sił i środków powinna zapewnić ciągłość i szybkie tempo prowadzenia pościgu. Jednocześnie ich rażenie /niszczenie/ ma stworzyć warunki do szybkiego użycia w odpowiednim miejscu i czasie niejednokrotnie nawet w sposób nieprzewidziany odpowiednimi instrukcjami. Szczęólnego znaczenia nabiera działanie sił i środków dywizji uniemożliwiające nieprzyjacielowi zorganizowane przechodzenie do obrony kolejnych rubieży.
3. Kompleksowe użycie sił i środków rozpoznania może zapewnić wysoką skuteczność pościgu, co sprzyjać będzie rozwijaniu szybkich działań w głąb obrony nieprzyjaciela.
4. W pościgu ważnym zagadnieniem jest osłona skrzydeł i elementów ugrupowania dywizji małoodpornych na działanie grup nieprzyjaciela. Są to przede wszystkim dywizjon rakiet taktycznych, artyleria, pododdziały i oddziały OPL, odwody specjalne oraz pododdziały i urządzenia tyłowe, które będą szczególnie narażone na działanie grup specjalnych wojsk nieprzyjaciela pozostałych na tyłach. Zapewnienie im osłony będzie w decydujący sposób wpływać na możliwości wykonania przez nich zadań.

5. CECHY SZCZEGÓLNE WSPÓŁDZIAŁANIA I DOWODZENIA DYWIZJĄ PANCERNĄ W POŚCIGU.

W poprzednich rozdziałach pracy określono cechy charakterystyczne pościgu, model jego prowadzenia, ugrupowanie wojsk, a także wykorzystanie poszczególnych rodzajów wojsk i służb. Stanowią one podstawę do dalszych rozważań nad problemami organizacji dowodzenia i współdziałania w pościgu.

Na rangę i znaczenie współdziałania na polu walki zwrócił uwagę Minister Obrony Narodowej w omówieniu ćwiczenia pk.

"TARCZA-76", gdzie podkreślił, że "Współdziałanie należy do rzędu najważniejszych umiejętności dowódczo-sztabowych, a organizacja tego to nic innego jak scenariusz walki. Samo zaś współdziałanie to konsekwentne, operatywne, elastyczne wykonanie zadań przez wydzielone do tego rodzaje wojsk i służb".

W dalszej części tego rozdziału zostanie podjęta próba określenia cech szczególnych organizacji i utrzymania współdziałania oraz dowodzenia, właściwych dla tego rodzaju działań dywizji pancernej. W tym celu należy odpowiedzieć na pytania badawcze:

1. Czym cechuje się organizacja współdziałania w pościgu i jak je utrzymać w toku działań ?
2. Jak organizować dowodzenie dywizją pancerną w pościgu, by zapewnić wysoką jego operatywność ?

5.1. Cechy szczególne współdziałania w pościgu.

W literaturze przedmiotu jest wiele opracowań omawiających współdziałanie na współczesnym polu walki, dotyczących różnych rodzajów i form działań. Przytoczyć można choćby wydawnictwa MON z 1983 r. "Współdziałanie na polu walki" w opracowaniu Z. GALEWSKIEGO. W tej i innych pozycjach można spotkać również zaga-

dnienia dotyczące współdziałania w pościgu. Są one jednak ogólne i nie uwzględniają specyfiki organizacji i prowadzenia tych działań.

Specyfika ta wymaga zwrócenia baczniejszej uwagi na współdziałanie dlatego, że jego cechy w pościgu są swoiste, różne od charakterystycznych dla innych form natarcia. Wpływa na to przede wszystkim: duży dynamizm działań; odmienna specyfika ich prowadzenia; częsta zmienność sytuacji i warunków walki; samodzielność ogniskowość i kierunkowość działań; duże rozciągnięcie ugrupowania bojowego. Wydaje się, że dodatkowo wzajemne współdziałania między poszczególnymi rodzajami wojsk utrudni fakt, że dywizja pancerna wyposażona jest w różny sprzęt o różnych zdolnościach marszowych i manewrowych. Wysokimi walorami manewrowymi charakteryzują się czołgi T-72, BWP i artyleria samobieżna. Natomiast inne środki walki i transportu mogą nie nadążać za szybkimi pododdziałami czołgów i BWP.

Dywizja pancerna dysponuje olbrzymim potencjałem ogniowym i dużą siłą uderzeniową, co w konsekwencji zapewnia poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego dużą samodzielność w pościgu. Zespolenie ich wysiłku pozwoli maksymalnie wykorzystać możliwości każdego z nich podczas pościgu przy najmniejszych stratach własnych. Stąd też należy szczególnie wiele uwagi poświęcić organizacji współdziałania. Jego istotą będzie uzgodnienie działań wszystkich rodzajów wojsk i środków rażenia, dotyczące zadań, kierunków rubieży i czasu, a celem zapewnienia wykonania zadania, jest ostatecznego rozbicie nieprzyjaciela przy minimalnych stratach własnych.

Z powyższych wymagań wynika, że współdziałanie nie powinno być organizowane w toku prowadzenia działań, czy też bezpośrednio przed przejściem do pościgu, ale na początku organizacji i plano-

wania działań go poprzedzających /przełamanie, bój spotkaniowy/.

Stosowanie do opanowanego modelu działań w pościgu współdziałanie powinno być organizowane w następujących relecjach:

- wojska dywizji - siły wspierające, głównie lotnictwo, śmigłowce bojowe i transportowe;
- wojska dywizji - sąsiedzi, zwłaszcza pod kątem sposobu wykonania wspólnych zadań - odparcia przeciwuderzeń, kontrataków oraz warunków bezpieczeństwa, okrążenia i rozbicia nieprzyjaciela;
- wewnątrz ugrupowania bojowego dywizji, w celu stworzenia warunków do koncentracji wysiłków i elastycznego reagowania na rozwój sytuacji;
- wojska dywizji - siły przełożonego, desant operacyjny, operacyjna grupa manewrowa armii /OGM/ na podstawie jego wytycznych.

W pościgu, podobnie jak w innych działaniach współdziałanie powinno charakteryzować się: dokładnością, ciągłością, elastycznością, konsekwencją i operatywnością. Z uwagi na specyfikę działania, dwie z tych cech nabierają w pościgu szczególnego znaczenia są to: ciągłość i elastyczność.

Ciągłość współdziałania zapewnia się przez nieustanne uzgadnianie wysiłków wojsk i realizację tych uzgodnień od początku do końca walki. Organizacja współdziałania nie może obejmować jednego wybranego fragmentu działań, ale powinna umożliwiać synchronizację wysiłków także w kolejnych etapach pościgu.

Elastyczność współdziałania w sytuacji, która nie została przewidziana, powinna zapewnić możliwość koordynacji wysiłku wojsk przy minimalnych zmianach dotychczasowych ustaleń.

Wymienione cechy współdziałania można uzyskać przestrzegając następujących zasad:

- organizować je na całą głębokość zadania;
- zapewnić jednolite zrozumienie celu działań, zadań i sposobów ich wykonania przez wszystkich wykonawców;
- udokładniać, w miarę napływu informacji, w trakcie realizacji kolejnych zadań;
- natychmiast odtwarzać naruszony system współdziałania;
- utrzymać w pełnej gotowości system dowodzenia.

Współdziałanie w pościgu powinno być organizowane na całą głębokość zadania, a szczegółowo na jeden dzień walki, liczne trudne do przewidzenia wcześniej sytuacje, jakie mogą powstać w skomplikowanych warunkach pościgu, będą wymagały odpowiednich działań doraźnych.

Specyfiką organizacji współdziałania w pościgu będzie to, że zostanie ono opracowane dużo wcześniej, już w czasie przygotowania wojsk do natarcia. Będzie ono musiało być elastyczne i jednocześnie rozstrzygać wiele problemów dokładnie i szczegółowo. Szczególnie ważnym zagadnieniem będzie zorganizowanie współdziałania w najważniejszym i najtrudniejszym etapie, jakim jest moment przejścia do pościgu. W tym etapie chodzi przede wszystkim o uzgodnienie współdziałania z wojskami rakietowymi i lotnictwem w celu zapewnienia oddziałom przechodzącym do pościgu i ścigającym bezpieczeństwa przed uderzeniami własnych rakiet i lotnictwa, jak i samolotom i śmigłowcom przed środkami OPL wojsk dywizji. Z przeprowadzonych badań wynika, że w praktyce ćwiczebnej ustalono najczęściej: jednolity system wskazywania celów dla lotnictwa i artylerii, podział celów, sygnały otwarcia,

przeniesienia i przerwania ognia oraz sposoby oznaczania wojsk własnych.

Doświadczenia wskazują, że zasadnicze zagadnienia organizacji współdziałania w pościgu wypracowywane będą przez dowódcę i sztab dywizji głównie w okresie przygotowawczym do natarcia i uaktualniane przed przejściem do pościgu, a także w toku jego prowadzenia.

W okresie przygotowawczym do natarcia w organizacji współdziałania na czas pościgu należy określić:

- sposoby dowodzenia wojskami w pościgu;
- sposób zbierania informacji o sytuacji na polu walki;
- prawdopodobne rubieże przejścia do pościgu oraz kierunki działania;
- zadania dla organów rozpoznania przed rozpoczęciem pościgu oraz w toku jego prowadzenia.

Z kolei w czasie zbliżania się wojsk do przewidywanej rubieży przejścia do pościgu należy:

- zebrać informacje o działaniu nieprzyjaciela w przewidywanym pasie działania;
- uaktualnić zadania organom rozpoznania;
- precyzować zadania, głównie dla desantu taktycznego, oddziału wydzielonego i pościgowego;
- stawiać dodatkowe zadania w zakresie materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia.

Wraz z zadaniami bojowymi oddziałom należy przekazać wskazówki współdziałania, które powinny dotyczyć:

- kierunków, sił, celu i organizatora wysłania oddziału wydzielonego, desantu taktycznego i sposób zapewnienia im swobody działania;

- sposób, czas, miejsce użycia artylerii i lotnictwa; pododdziałów inżynierskich i chemicznych;
- sposobu osłony skrzydeł;
- sposobu utrzymania łączności.

W czasie prowadzenia pościgu, w zależności od sytuacji, może zaistnieć konieczność uzupełnienia zorganizowanego wcześniej współdziałania. Może ono dotyczyć głównie zadań i sposobu ich wykonania przez desant taktyczny, oddział wydzielony i inne elementy ugrupowania. Wymagać to będzie:

- uszczegóławiania wytycznych do współdziałania;
- terminowego przekazywania wytycznych wojskom;
- zorganizowania we właściwym czasie odpowiedniego systemu dowodzenia i łączności.

Zakres organizacji współdziałania z sąsiadami będzie zależeć od konkretnej sytuacji na polu walki. Może on sprowadzać się niekiedy tylko do wymiany informacji w innej sytuacji, jak np.: wspólnego okrążenia zgrupowania nieprzyjaciela będzie istniała konieczność szczegółowych ustaleń dotyczących między innymi: sił, czasu, kierunków działania, rubieży ognia i spotkania, czy też sygnałów wzajemnego rozpoznawania.

Utrzymanie współdziałania wojsk w pościgu jest zasadniczym obowiązkiem dowódcy i sztabu dywizji. W jego ciągłości decydującą rolę odgrywa czas, szczególnie istotny w procesie obiegu informacji, gdzie można go traktować jako jeden z głównych kryteriów wartości wypracowanej dotychczas organizacji współdziałania. Wskazuje on konieczność doskonalenia procesów nie tylko organizacji współdziałania, ale także zbierania i przesyłania informacji. W toku pościgu przesyłanie informacji odbywać się będzie z reguły

przez techniczne środki łączności lub przez łączników /oficerów kierunkowych/ na śmigłowcach. Przewidziane do wprowadzenia na wyposażenie dywizji pancernej nowe wozy dowodzenia /R-3M/ w dużej mierze problem ten rozwiążą. W pościgu zwiększy się znacznie odległość i skrytość przekazywanych informacji na szczeblu pułk-dywizja. Natomiast na niższych szczeblach dowodzenia zagadnienie to będzie napotykało na szereg trudności, głównie ze względu na konieczność kodowania wszystkich informacji przekazywanych przez radiostacje z reguły w ruchu.

Przewidywane użycie śmigłowców w pościgu wymaga rozwiązania szeregu nowych problemów w zakresie współdziałania. Jednym z nich jest zapewnienie bezpieczeństwa śmigłowcom działającym nad ugrupowaniem wojsk własnych, a także w terenie utrzymywanym przez nieprzyjaciela. Przede wszystkim należy ustalić niezawodne sposoby oznaczania położenia wojsk oraz wprowadzić określone zasady i sposoby prowadzenia ognia.

Z przeprowadzonych badań niektórych ćwiczeń wynika, że podczas działania śmigłowców szturmowych na danym kierunku /rubieży/ trzeba nie tylko określić sposób działania artylerii do ognia pośredniego, ale także ustalić:

- sposoby zwalczania środków przeciwlotniczych nieprzyjaciela;
- sposoby prowadzenia ognia lub przerwania go dla zachowania bezpieczeństwa przelotu śmigłowców, korytarze przelotu śmigłowców.

Podobne ustalenia dotyczyć będą wojsk obrony przeciwlotniczej. Ustalenia w tym zakresie muszą być doprowadzone do wszystkich środków ogniowych.

Wiele uwagi w pościgu dywizji należy poświęcić problematyce połączenia się wojsk ścigających nieprzyjaciela z wcześniej wysłanym desantem taktycznym, oddziałem wydzielonym lub sąsiadami przy wspólnej likwidacji nieprzyjaciela. Praktyka ćwiczebna wskazuje, że organizując współdziałanie w tych warunkach trzeba uzgodnić:

- rubież spotkania i przewidywany czas wyjścia na nią;
- rubież bezpieczeństwa prowadzenia ognia;
- sposoby rozbicia nieprzyjaciela w przestrzeni między wojskami;
- sposoby przejścia oddziałów ścigających przez rejon działania desantu lub OW;
- sposób wywołania, przeniesienia lub przerwania ognia;
- radiowe i wizualne sygnały rozpoznawcze.

Reasumując powyższe rozważania można stwierdzić, że doświadczenia minionej wojny światowej, wojen lokalnych, jak i ćwiczeń wskazują, iż organizacja współdziałania w pościgu była i nadal będzie najważniejszym przedsięwzięciem dowódcy i sztabu dywizji. Ranga współdziałania wynika z potrzeby zapewnienia ciągłości i wysokiego tempa pościgu, tak nieodzowne w osiągnięciu zamierzonego celu.

5.2. Cechy szczególne organizacji dowodzenia w pościgu.

Doświadczenia drugiej wojny światowej oraz wojen lokalnych wskazują, że skuteczność prowadzenia pościgu w dużej mierze zależy od sprawności dowodzenia wojskami. Wszędzie tam, gdzie nie rozumiano potrzeby natychmiastowego rozwinięcia powodzenia w energiczny pościg, tam ostateczny cel - rozbicie nieprzyjaciela osiągnano z trudem. W procesie dowodzenia wojskami w pościgu duże

znaczenie miało umiejętne przewidywanie rozwoju wydarzeń, zmian sytuacji bojowej oraz nieodzownego w tych warunkach charakteru manewru, zmiany podporządkowania środków wsparcia związanych z potęgowaniem wysiłku na nowym kierunku. Informacje o sytuacji bojowej sztaby otrzymywały z różnych źródeł, którymi były: sztab wyższy, podległe sztaby, własne organa rozpoznania oraz sąsiedzi.

Mimo odległego czasu wiele spraw nie straciło na swej aktualności. Duża inwencja, inicjatywa i samodzielność obok dalekowzrocznego przewidywania to podstawowe cechy dowódcy i sztabów wszystkich szczebli dowodzenia. Ponadto elastyczność, ciągłość i trwałość dowodzenia oraz działania to podstawowe warunki przyszłego pola walki.

Biorąc pod uwagę charakter działań w pościgu i proponowany model jego prowadzenia, organizacja dowodzenia powinna zapewnić przede wszystkim: elastyczność, trwałość i operatywność reakcji na zmieniające się sytuacje. Główną ideą dowodzenia w pościgu powinno być narzucenie sposobu działań nieprzyjacielowi, dezorganizowanie jego przygotowań obrony kolejnych rubieży oraz utrzymanie wysokiego tempa i ciągłości działań.

Z badanych ćwiczeń w SOW wynika, że system stanowisk dowodzenia w czasie przechodzenia dywizji do pościgu i w początkowym etapie jego prowadzenia opierać się będzie najczęściej na dotychczas istniejącym. Jego przebudowa wymaga czasu i manewru oraz odpowiednich przegrupowań. Oznacza to, że dowodzenie w tym etapie pościgu opierać się będzie na podobnych zasadach jak w natarciu. Stąd też większego znaczenia nabierają doraźnie organizowane na najważniejszych kierunkach wysunięte stanowisko dowodzenia /WSD/.

grupy operacyjne, oraz powietrzny element dowodzenia /PED/.

Z doświadczeń z ćwiczeń wynika, że w pościgu dowódca dywizji z reguły dowodził będzie z WSD oraz często wykorzystywał PED.

W skład grupy operacyjnej wysuniętego stanowiska dowodzenia powinno wchodzić 6-8 oficerów i 8-12 pojazdów. Badania wykazały, że WSD powinno przemieszczać się na czele ugrupowania sił głównych dywizji na zasadniczym kierunku pościgu. Zapewni to z jednej strony możliwość utrzymania dowodzenia elementami najbardziej wysuniętymi do przodu głównie takimi, jak: desant taktyczny i oddział wydzielony; z drugiej zaś-dużą ruchliwość, sprawność i żywotność tego elementu dowodzenia. Natomiast stanowisko dowodzenia /SD/ stanowić będzie pozostałość sztabu i środków pod dowództwem szefa sztabu i powinno przemieszczać się na drugim kierunku pościgu za siłami głównymi dywizji.

Kierunkowość działań, zwłaszcza możliwość ich prowadzenia w znacznym oddaleniu poszczególnych elementów od siebie, wymagać będzie w niektórych wypadkach organizowania dodatkowego elementu dowodzenia na określony czas, na przykład w sytuacji likwidacji okrążonego nieprzyjaciela przez siły różnych oddziałów oraz podczas odpierania kontrataków. W takich sytuacjach do dowodzenia może być wykorzystany śmigłowiec wyposażony w środki łączności, z którego dowodziłby częścią sił zastępca dowódcy dywizji do spr. liniowych z kilkoma oficerami sztabu. Mogą to być także środki dowodzenia wydzielone doraźnie ze składu stanowiska dowodzenia.

Użycie śmigłowców w dowodzeniu wojskami w pościgu umożliwi stosunkowo szybkie zorientowanie się w położeniu wojsk własnych i nieprzyjaciela. Obecnie śmigłowce łącznikowe spełniają rolę

ruchomych środków łączności, skracających znacznie czas obiegu /przekazania/ informacji, są też skuteczne podczas silnego oddziaływania radioelektronicznego nieprzyjaciela.

Z analizy warunków prowadzenia pościgu wynika, że system łączności w zależności od szczebla organizacyjnego wojsk dywizji, jego roli i miejsca w pościgu opierać się będzie na różnych środkach. Zasadniczym środkiem łączności będą radiostacje i śmigłowce, które w pełni odpowiadają warunkom prowadzenia pościgu.

Wprowadzany na wyposażenie pododdziałów łączności pułku i dywizji zmodernizowany wóz dowodzenia R-3M w znacznej mierze ułatwi utrzymanie łączności w pościgu. Z jego charakterystyki technicznej^{48/} wynika, że umożliwi samodzielne jego wykorzystanie /zapewnia łączność w najniezbędniejszych relacjach łączności, do dowodzenia.

Wóz dowodzenia R-3M zapewnia utrzymanie łączności z oddziałami w ruchu prowadzącymi pościg w oderwaniu na odległość 20-40km, a przy wykorzystaniu radiostacji R-130 z anteną ramową do 100km, natomiast na postoju do 350 km, a więc ze wszystkimi elementami ugrupowania bojowego dywizji. Kolejny jej główny walor to możliwość utajnienia przekazywanych informacji, a także duża odporność na zakłócenia radioelektroniczne nieprzyjaciela.

Z powyższych rozważań wynika, że dowodzenie dywizją pancerną w pościgu z reguły oparte będzie na systemie wcześniej istniejącym. Stąd też zachodzi konieczność dostosowania go do warunków działań, głównie do przyjętego modelu ich prowadzenia.

^{48/} - - - - -
Ogólną charakterystykę środków łączności umieszczonych na wozie dowodzenia R-3M podaje załącznik nr 19.

Ze względu na trudności utrzymania łączności z elementami /pododdziałami/ ugrupowania bojowego działających na dużych odległościach konieczne jest pośredniczenie oraz szerokie wykorzystanie śmigłowców.

Wnioski.

Przeprowadzone w rozdziale rozważania pozwalają sformułować następujące wnioski:

1. Współdziałanie na czas pościgu należy organizować już w toku planowania i organizacji działań /natarcia/ go poprzedzających. Organizując współdziałanie w pościgu należy szczególnie precyzyjnie uzgodnić działanie oddziałów z lotnictwem, śmigłowcami bojowymi, artylerią, a także wewnątrz ugrupowania bojowego dywizji.
2. W toku prowadzenia pościgu współdziałanie musi być ciągle podtrzymywane i uaktualniane poprzez przekazywanie odpowiednich wskazówek co do dalszego sposobu działania wojsk.
3. Ruchliwość wojsk oraz szybkie zmiany sytuacji stawiają duże wymagania organom dowodzenia. Muszą one być operatywne i tak rozmieszczone, aby zapewniły utrzymanie łączności ze wszystkimi elementami ugrupowania dywizji, bowiem większość wskazówek i wytycznych z zakresu organizacji współdziałania będą przekazywane środkami łączności.
4. W pościgu punkty dowodzenia urzutowane będą według modelu prowadzenia pościgu w grupach: WSD /grupa operacyjna/, SD/rzut dowodzenia/ i oddzielnie rzut tyłowy oraz kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia/KSD/
5. W dowodzeniu dywizją szeroko wykorzystywać należy powietrzny element dowodzenia /PED/, a także śmigłowce ogólnego przeznaczenia.

5. System łączności dywizji musi być elastyczny i odporny na zakłócenia radioelektroniczne nieprzyjaciela oraz powinien zapewnić ciągłość dowodzenia.

ZAKOŃCZENIE

W rozprawie doktorskiej w trakcie rozważań zmierzających do weryfikacji sprecyzowanej we wstępie hipotezy roboczej oraz do osiągnięcia nakreślonego celu oparto się na wnioskach z ćwiczeń z wojskami i innych oraz na uogólnieniach wynikających z aktualnej publicystyki fachowej. Celem takiego podejścia do problematyki pościgu była - po pierwsze - eliminacja treści przestarzałych, a po drugie - wniesienie nowych elementów, adekwatnych do współczesnych i przyszłych warunków pola walki. Praca nad rozprawą napotykała liczne trudności wynikające z faktu, że pościg jako przestrzenna forma natarcia jest zagadnieniem niezwykle trudnym do ćwiczebnego wdrożenia w warunkach pokoju.

Fakt ten w sposób naturalny ograniczał bazę badań, podnosząc jednocześnie znaczenie ich teoretycznej nadbudowy. W dążeniu do uniknięcia jednostronnych, opartych na rozważaniach teoretycznych wniosków, poddano materiał badawczy weryfikacji w oparciu o symulację komputerową. Zabieg ten przyniósł wiarygodne potwierdzenie generalnych założeń hipotezy roboczej.

Słuszne okazało się założenie, że nowe środki walki muszą wpływać na weryfikację ukształtowanych tradycyjnych zasad prowadzenia pościgu. Główne kierunki zmian zostały odpowiednio zaakcentowane w treści rozprawy. Natomiast wyrażone w hipotezie przekonanie, że doskonalenie środków walki musi prowadzić bezpośrednio do wzrostu możliwości manewrowych wojsk okazało się nie w pełni

uzasadnione. Konfrontacja bowiem tego założenia ze współczesnymi możliwościami paraliżowania ruchu wojsk na polu walki, zwłaszcza w świetle wprowadzania przez potencjalnego przeciwnika wysoce efektywnych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, nakazała ostrożność w podejściu do zagadnienia przestrzennych możliwości prowadzenia pościgu. Zasadność takiego podejścia w pełni potwierdziły badania na EMC. Wynika z nich, że pościg na przyszłym polu walki - jakkolwiek działanie prowadzone w ogólnie korzystnej sytuacji operacyjno-taktycznej-będzie wysoce skomplikowanym organizacyjnie i narażonym na skuteczne przeciwdziałanie nieprzyjaciela, etapem natarcia. W tych warunkach rośnie znaczenie pościgu jako działania decydującego o ostatecznym osiągnięciu celu walki.

Wskazana wyżej weryfikacja hipotetycznych założeń wywarła wpływ na charakter ostatecznego rezultatu rozprawy. Jest nim model prowadzenia pościgu skonstruowany na tle współczesnych warunków działań bojowych i uwzględniający zwłaszcza destrukcyjne możliwości nieprzyjaciela. Ten ostatni element nakazywał ostrożność w precyzowaniu nadmiernie optymistycznych wniosków i był w przekroju całej pracy czynnikiem obiektywizującym podejście do tematu. W pracy nad nim chodziło o zbudowanie modelu posiadającego walor uniwersalności określającej jego przydatność w licznych sytuacjach bojowych oraz organizacyjnych uwarunkowaniach wojsk. Ogólna ocena rezultatów dociekań sugeruje, że udało się to osiągnąć. Przesłanki służące do budowy powyższego modelu, zwłaszcza takie czynniki jak współdziałanie, użycie rodzajów wojsk, zabezpieczenie działań bojowych, dowodzenie i inne stanowią ciągle jeszcze treść dyskusyjną, nie w pełni opracowaną oraz podlegającą systematycznej weryfikacji. Stąd niewątpliwie

także skonstruowany w rozprawie wzorzec nie jest wolny od kontrowersyjnych elementów, zwłaszcza takie zagadnienia jak zaopatrywanie wojsk w pościgu, zabezpieczenie inżynieryjne oraz dowodzenie wymagają pogłębionych badań oraz ćwiczebnej weryfikacji.

Rozprawa wykazała konieczność intensyfikacji wysiłków szkoleniowych wojsk i sztabów. Badania prowadzone w trakcie ćwiczeń udowodniły istnienie wyraźnych luk w znajomości oraz w praktycznych umiejętnościach rozwiązywania problemów prowadzenia pościgu. Stwarza to konieczność, niezależnie od obiektywnych trudności związanych ze szkoleniem wojsk na dużej przestrzeni, wzrostu zainteresowania organizatorów ćwiczeń problematyką pościgu. Jest to celowe również ze względu na udowodnioną w rozprawie ważność tej formy natarcia.

BIBLIOGRAFIA

1. Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za 1977-1980r., Szt.Gen.Warszawa 1981r.
2. Bagramian J., "Taki był początek wojny, MON, Warszawa 1977r.
3. Bordziłowski J., Wojska inżynieryjne na polu walki., MON, Warszawa 1977r.
4. Batow P., W marszu i w boju. Warszawa 1968.
5. Chocha B., Rozważania o taktyce. Warszawa 1982.
6. Chocha B., Niektóre zagadnienia organizacji i prowadzenia pościgu. MW nr 8 1954r.
7. Czyżowicz P., Praca sztabu w zakresie organizacji i prowadzenia pościgu MW nr 3 1957r.
8. Czepan N., Problemy rozpoznania na korzyść wojsk rakietowych i artylerii na szczeblach operacyjnych i taktycznych. ASG 1972
9. Cwierdziński J., Taktyka na współczesnym polu walki, MON, Warszawa 1970.
10. Dęga Cz., WRiArt we współczesnych działaniach bojowych. MW nr 4, 1973.
11. Dęga Cz., Zwalczenie artylerii nieprzyjaciela w działaniach zaczepnych. MON, 1955.
12. Działania bojowe dywizji /DZ, DPanc/, ASG, Warszawa 1980.
13. Działania bojowe pułku /pz, pcz/, ASG, Warszawa 1980.
14. Działania odwrotowe grupy bojowej. WPZ, nr 5, 1951.
15. Działanie batalionu zaopatrzenia DZ/DPanc - MON, 1963.
16. Dziedzic J., Pościg w warunkach współczesnych. PWL nr 4, 1967.
17. Dywizja pancerna w pościgu. BJ, nr 5/40, 1959.
18. Galewski Z., Współdziałanie na polu walki, MON, Warszawa 1983.
19. Gerhard B., Pościg w rejonie wybrzeża morskiego. MW, nr 7, 1951.
20. Grodzki M., Zbiór danych z zakresu zabezpieczenia tyłowego wojsk. ASG, 1968.

21. Gołąb Z., Kołcz S. Współczesne dowodzenie wojskami. MON, Warszawa, 1974.
22. Griszyn S., Żukow P. Kitoszwili S. Taktyka armii państw kapitalistycznych, MON, Warszawa 1974.
23. Herman H., Działania pościgowe radzieckich armii pancernych w latach 1942-1945. ASG, Warszawa 1979.
24. Iwanow D., O niektórych problemach pościgu w operacji zaczepnej armii. MW nr 5, 1967.
25. Issersom G., Nowyje formy borby. Moskwa, 1940.
26. Instrukcja o rozpoznaniu na szczeblach taktycznych wojsk lądowych. Szt.Gen.1968.
27. Instrukcja wykorzystania śmigłowców bojowych. MON, 1974.
28. Instrukcja o organizacji i pracy tyłów taktycznych. Szt.Gen. Kwat.60/67.
29. Jeremienko A., Wspomnienia, MON, Warszawa, 1961.
30. Jabłoński L., Gajewski J. Legut J. Szymański M., Działania bojowe lotnictwa na korzyść związków taktycznych, ASG, Warszawa 1977.
31. Katukow M. Pancerny grot, MON, Warszawa, 1976.
32. Kompendium Sił Zbrojnych NATO. Szt.Gen.Warszawa, 1981.
33. Kołodziejczak B., Co będzie jutro, MON, Warszawa, 1980.
34. Koziej St. Łaski W., Sznajder R. Teren i taktyka, MON, Warszawa 1982.
35. Koziej St., Prowadzenie działań bojowych przez oddziały wydzielone dywizji /DZ, DPanc/ w pościgu, ASG, Warszawa 1976.
36. Korzun M., O presledowaniu w sowremiennych usłowijach, WM, nr 7 1964.
37. Kozłowski M., Analiza systemu obiegu informacji o nieprzyjacieli na szczeblach taktycznych, ASG, 1976.

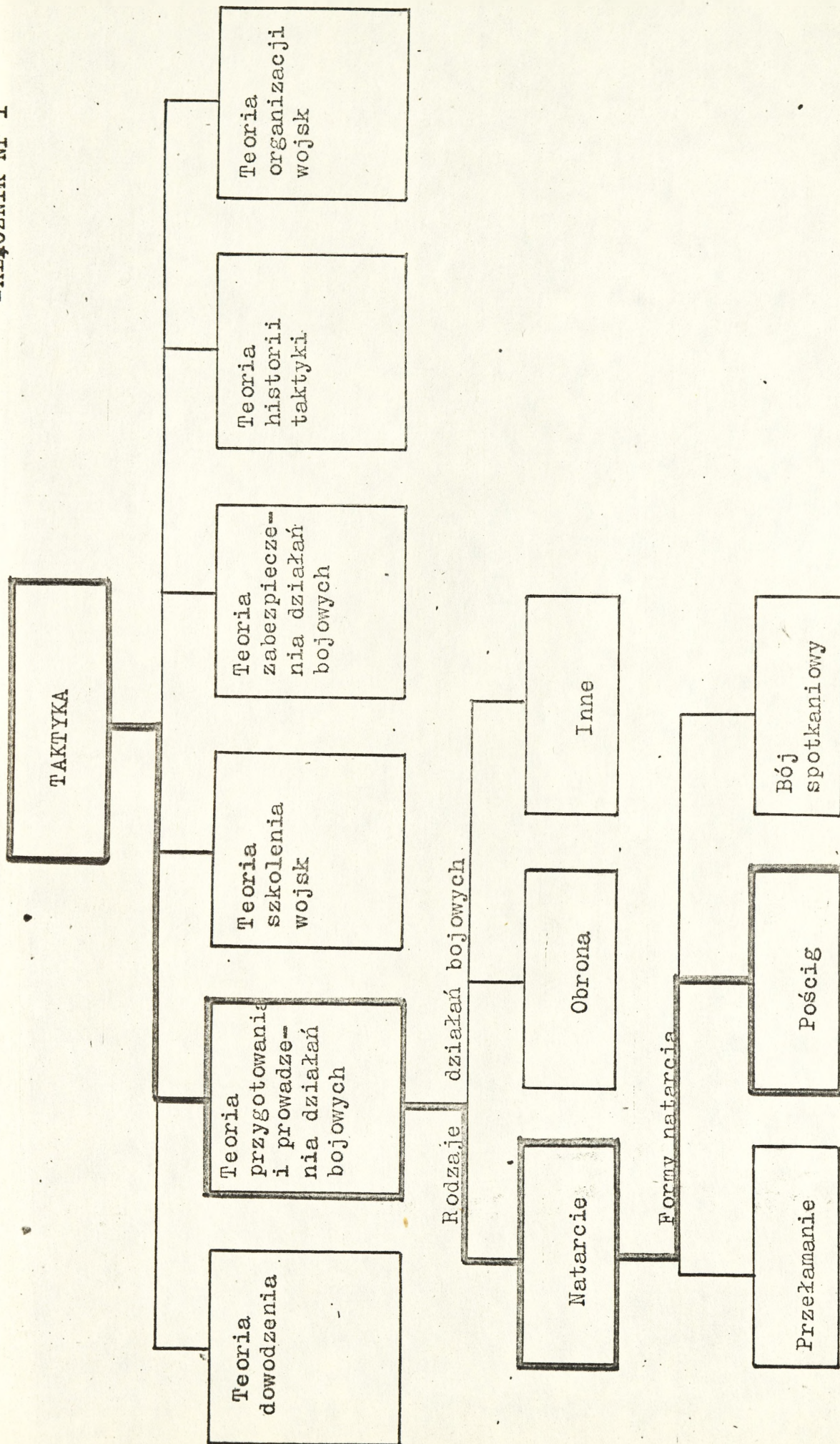
38. Kaczmarek J., Uderzenie i ogień, MON, Warszawa 1973.
39. Kowalski A., Model ognia artylerii w natarciu w warunkach wojny konwencjonalnej. ASG, 1976.
40. Kutuzow M., Sbornik dokumentów. Moskwa, 1955.
41. Machura J., Sajak J. Kariera bojowa śmigłowców, MON, Warszawa 1982.
42. Machura J., Bojowyje dziejstwa wojsk powietrznych w następującej operacji fronta. ASG, 1977.
43. Metodologia obliczania strat wojennych oraz zasad ich uwzględnienia w założeniach ćwiczeń operacyjno-taktycznych, ASG, Warszawa 1980.
44. Widdeldorf E., Taktyka w kampanii rosyjskiej, MON, Warszawa 1961.
45. Mitropolski M., Działania odwrotowe wojsk niemieckich na froncie wschodnim w 1943 roku, Bellona, 1949, nr 1.
46. Michalski J., Przykład o pościgu. MW nr 3, 1938.
47. Matij P., Presledowanie w sowoiennych usłowijach MW nr4 1972
48. Mitropolski M., Organizacja i prowadzenie pościgu. Bellona nr 1 i 6, 1950.
49. Nowikow J., Manewr, bój spotkaniowy, Warszawa, 1969.
50. Nożko K., Problemy organizacji i prowadzenia ciągłych działań bojowych. MW, nr 2, 1960.
51. Nożko K., Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej. MON, Warszawa, 1973.
52. Leer G., Strategija, Moskwa 1928.
53. Organizacja i prowadzenie pościgu operacyjnego. BJ nr 2/23. 1958.
54. Organizacja i prowadzenie rozpoznania na szczeblach taktycznych. Szt.Gen. Warszawa, 1971.
55. Organizacja i praca tyłów dywizji pancerniej w pościgu. BJ. nr 5/54. 1962.

56. Przagłowski J., Myśl o pościgu. MW nr 6/104/.1934.
57. Procak J., Problemy zabezpieczenia inż.działań bojowych wojsk. MW nr 1, 1977.
58. Regulamin Walki Sił Zbrojnych PRL /projekt/. GZSzB.W-wa 1983.
59. Regulamin polowy armii Stanów Zjednoczonych, Szt.Gen. Warszawa 1978.
60. Rezmiczenko V.G., Gowremenyj obsznewosjkowoj boj, jego charakternye czerty i sposoby wiedenija. WM, nr 4, 1982.
61. Radziejewski K., Tankowyj udar. Moskwa 1977.
62. Skibiński F., Pierwsza pancerna, Czytelnik, Warszawa 1979.
63. Skibiński F., Kilka uwag o brni pancernej w pościgu. Bellona nr 2 1949.
64. Szczerbakowski Z., Pościg na atomowym polu walki. ASG, Warszawa 1964.
65. Szynkowski J., Samobieźna czy ciągniona, MW nr 6, 1974.
66. Sychowski T., Organizacja zabezpieczenia tyłowego dywizji w działaniach zaczepnych. ASG. 1976.
67. Stąpur Z., Rola doświadczeń wojennych w kształtowaniu współczesnej myśli wojskowej. MW nr 7, 1976.
68. Szramczenko A., Niekotoryje woprosy taktineskogo presledodanija. MW nr 11, 1955.
69. Strategiczno-operacyjne dowódczo-sztabowe ćwiczenie sił zbrojnych NATO. "WINTEX"-77, 79, 81" Szt.Gen.Warszawa 1978, 1980, 1982.
70. Skrzypczak Z., Organizacja i prowadzenie pościgu przez dywizję pancerną. ASG, Warszawa, 1976.
71. Skrzypczak Z., Problemy prowadzenia działań pościgowych. MW /Tajna/ nr 1, 1982.
72. Skrzypczak Z., Warunki przejścia ZT do pościgu MW nr 3 1983.

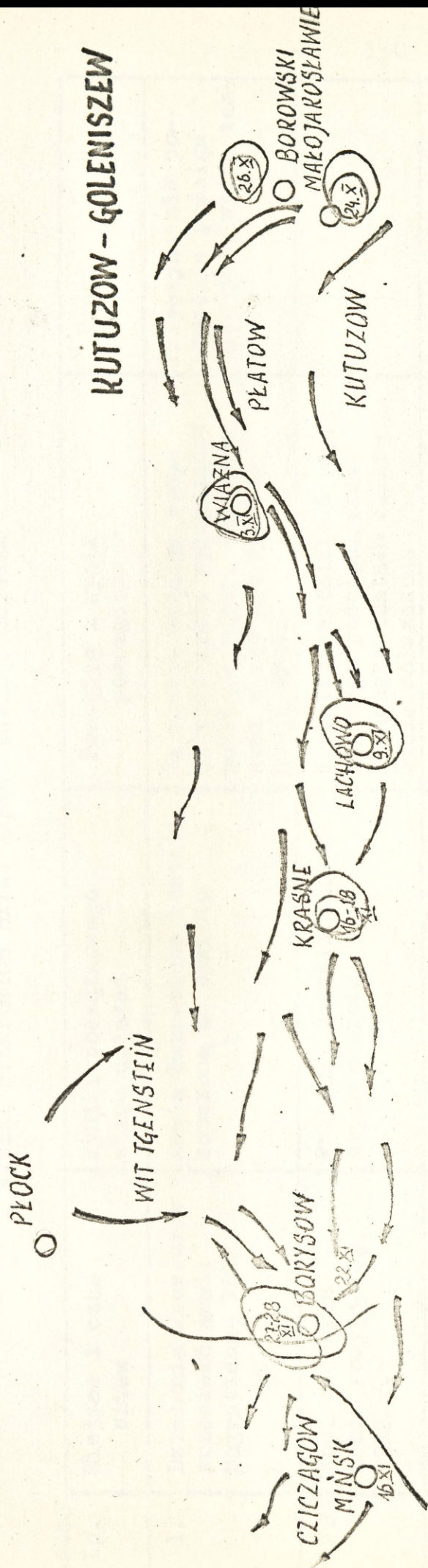
73. Skrzypczak Z., Wybrane problemy organizacji współdziałania w pościgu. MW nr 6, 1983.
74. Skrzypczak Z., Praca dowódcy i sztabu ZT w czasie organizacji i prowadzenia pościgu. MW nr 4, 1982.
75. Tuchaczewski M., Nowyje mogroby wojny. WIŻ nr 2, 1962.
76. Taktyka ogólna - podręcznik, Szt.Gen. Warszawa 1967.
77. Taktyka w przykładach bojowych MON, Warszawa, 1977.
78. Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce i operacji, Szt.Gen. Warszawa 1977.
79. Wein H., Wpływ warunków terenowych na zasady użycia wojsk w walce. WP nr 3, 1977.
80. Witkow W., Aktualność wniosków i doświadczeń z działań wojsk pancernych w toku drugiej wojny światowej. MW nr 4, 1975.
81. Zintegrowane tyły dywizji - Zbiór prac ASG, 1971.

ZAŁĄCZNIKI

1. Miejsce pościgu w teorii taktyki.
2. Pościg Kutuzowa za armią Napoleona.
3. Wyniki niektórych bitew zakończonych pościgiem.
4. Rozmach działań wojsk pancernych w pościgu II-giej wojny światowej.
5. Średnie tempo pościgu wojsk pancernych w II-giej wojnie światowej.
6. Wyjście z walki KA i przejście do działań opóźniających.
7. Działania opóźniające dywizji pancernej USA.
8. Działania opóźniające dywizji zmechanizowanej RFN.
9. Zestawienie danych taktyczno-technicznych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych państw NATO.
10. Możliwości techniczno sprzętu bojowego DPanc.
11. Modelowy przebieg pościgu /protokoły z badań/.
12. Struktura obrony grupy armii RFN.
13. Model prowadzenia pościgu przez DPanc.
14. Zadanie dywizjonu rakiet taktycznych i artylerii w pościgu.
15. Zakres zadań artylerii w pościgu /wariant/.
16. Możliwości ogniowe artylerii DPanc.
17. Urzutowanie zapasów i zużycie środków materiałowych w pościgu.
18. Zestawienie sił i środków rozpoznania DPanc.
19. Dane taktyczno-techniczne WDR-3M.
20. Zadania lotnictwa realizowane na korzyść DPanc w pościgu.
21. Ogniwa obiegu informacji rozpoznawczej w pościgu DPanc.
22. Organizacja DPanc typu "85".
23. Tło taktyczne oraz wydruk elektronicznych maszyn cyfrowych EMCw oddzielnej teczce

/październik-listopad 1812r./

Legenda

→ podąż wojsk rosyjskich

→ odwrót wojsk francuskich

○ daty i miejsce walk

16 XI daty opanowania miejscowości przez Cziżagowa

WYNIKI NIEKTORYCH BITEW ZAKOŃCZONYCH POŚCIGIEM

Lp.	Miejsce i czas bitew	Wyniki początkowego etapu działań	Przebieg i wynik pościgu	Uwagi
1.	Działania Francuzów przeciwko armii Bagratiena- 1812	Armia Bagratiena została zmuszona do odwrotu	Na skutek wolnego tempa działań armii wykonującej pościg czołowy, Bagratienowi udało się wycofać swoją armią.	Przyczyną nie powodzenia pościgu było jego wolne tempo.
2.	Kontrofensywa armii rosyjskiej 1912 r.	Francuzi zostali zmuszeni do odwrotu	W wyniku szybkiego i energicznego pościgu, armia francuska została całkowicie zniszczona	
3.	Pościg grupy panc Guderiana za armią francuską - 1940r.	Przełamanie obrony francuskiej i zmuszenie ich do odwrotu	Wysokie tempo pościgu doprowadziło do ostatecznego rozbicia armii francuskiej.	
4.	Pościg armii radzieckiej za Niemcami w czerwcu-lipcu 1944	Przełamanie obrony armii niemieckiej i zmuszenie ich do odwrotu	Pościg trzech frontów doprowadził do okrążenia ok.20 dywizji niemieckich w rejonie Mińska.	
5.	Pościg LAW P za Niemcami - marzec 1945r.	Przełamanie obrony armii niemieckiej i zmuszenie jej do odwrotu	Szybki, czołowy pościg LAW P doprowadził do poważnych strat wojsk niemieckich i umożliwił całkowite ich zniszczenie	

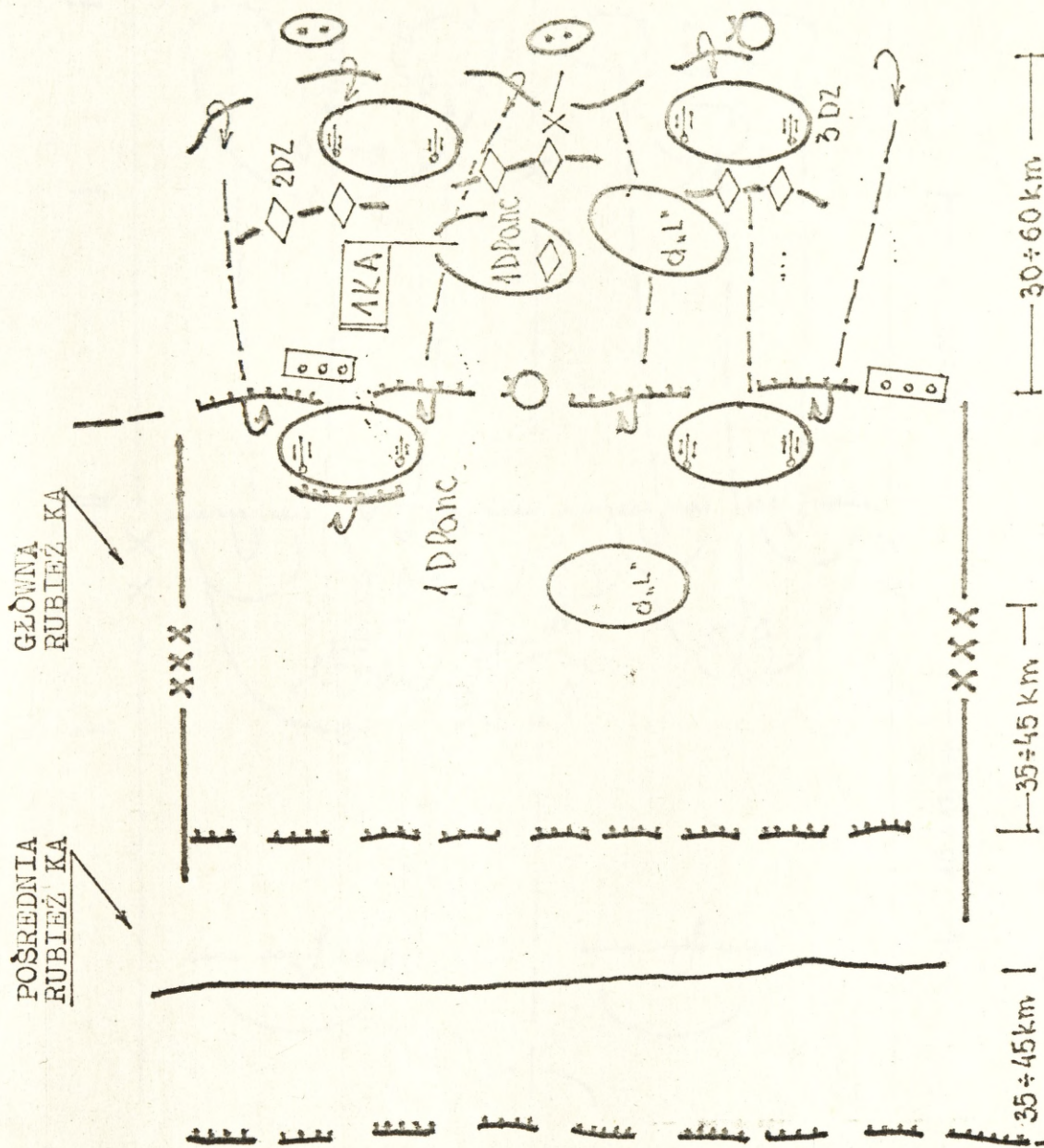
ROZMACH DZIAŁAŃ WOJSK PANCERNYCH W POŚCIGU II WOJNY ŚWIATOWEJ

Operacja / bitwa /	APanc / KPanc / KZmech /	Ogólna głębokość natarcia	Głębokość prowadzonego pościgu	Czas trwania pościgu / w dobach /	Tempo w km/dobę		Odległość oderwania się związków pancernych od sił głównych armii
					średnie	maksymalne	
Przeciwnatarcie pod Stalingradem / listopad 1942r. /	26KPanc	140	120	3	40	do 60	do 40
	4KPanc	130	120	3	40	50	35
	4KZmech	115	85	2,5	34	40	35
Bitwa o Dniepr / VIII-XII 1943r. /	3APanc	250	160	3	50	70	50-70
Operacja umariskobatoszańska / III-IV. 1944 /	2APanc	240	200	8	25	40	30
	6APanc	220	180	11	15-17	40	30
Operacja wiślańskodrzańska / I-II. 1945r. /	1APanc	600	570	14	40	70	60-80
	3APanc	500	440	11	41	75	60
	11KPanc	140	120	4	30	60	40

H.Herman. Działania pościgowe Radzieckich Armii Pancernych w latach 1942-1945. Warszawa 1979. s.276.

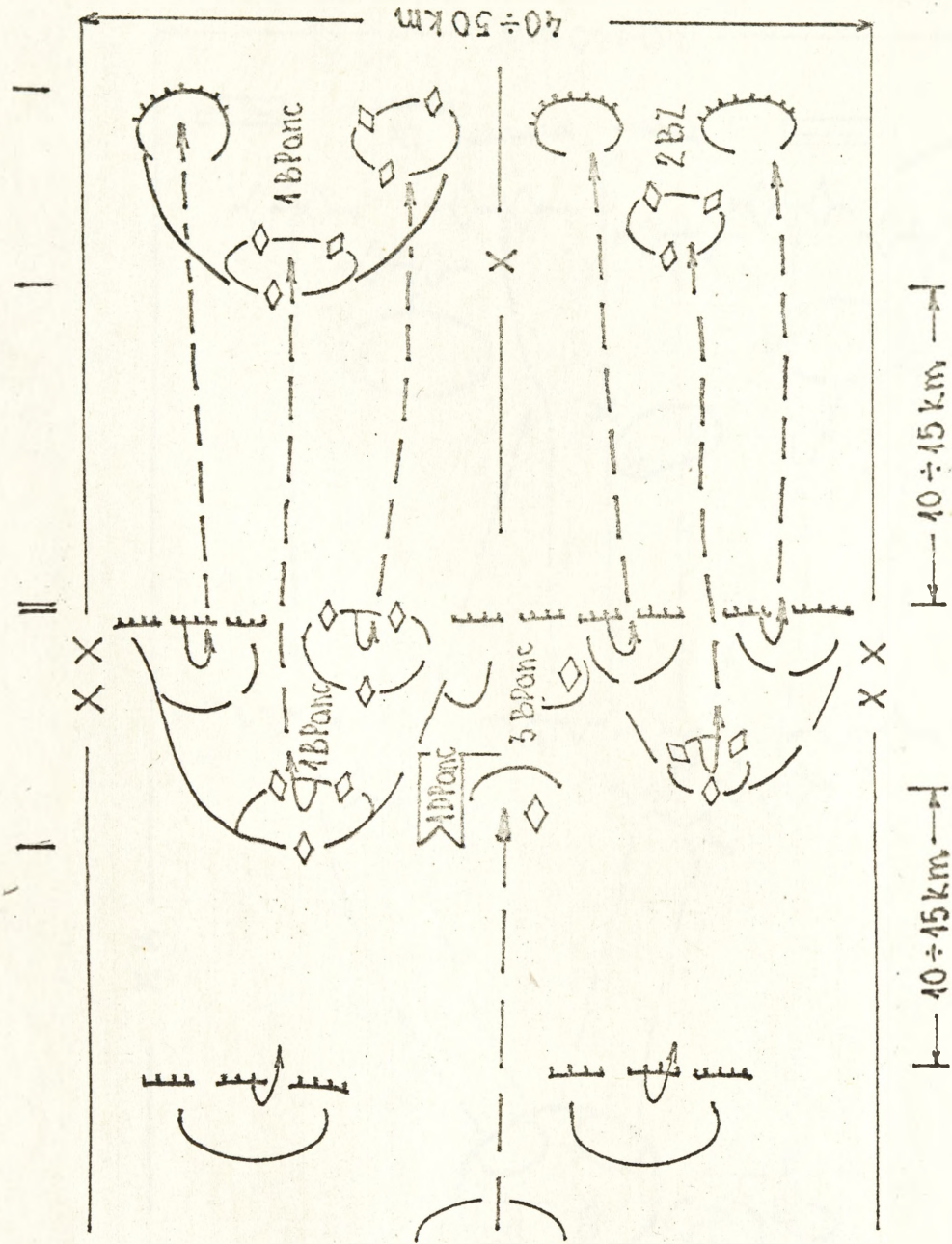
ŚREDNIE TEMPO POŚCIGU W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

Lp.	Rejon działań i rodzaj wojsk	Czas trwania pościgu	Przebyta przestrzeń w km	Tempo pościgu w km/dobę
1.	Front zachodni, pościg 39KPanc /niemieckiego/ za wojskami francuskimi	11.6-17.6.1940 r.	400	57
2.	Front wschodni, pościg grupy konno-zmechanizowanej gen. Oślikowa za Niemcami	2.7.1944	75	75
3.	Pościg 3KKaw za Niemcami na Białorusi	25.6-28.6.1944	120	30
4.	Pościg 1APanc Gw. za Niemcami na Białorusi	21.7-23.7.1944	1200	40
5.	Front zachodni, pościg 2 armii brytyjskiej za Niemcami	2.8-2.9.1944	420	70
6.	Pościg 1DPanc /polskiej/ za Niemcami	30.8-7.9.1944	400	40
7.	Pościg 4 i 7DPanc /USA/ za Niemcami	2.8-6.8.1944	220	45

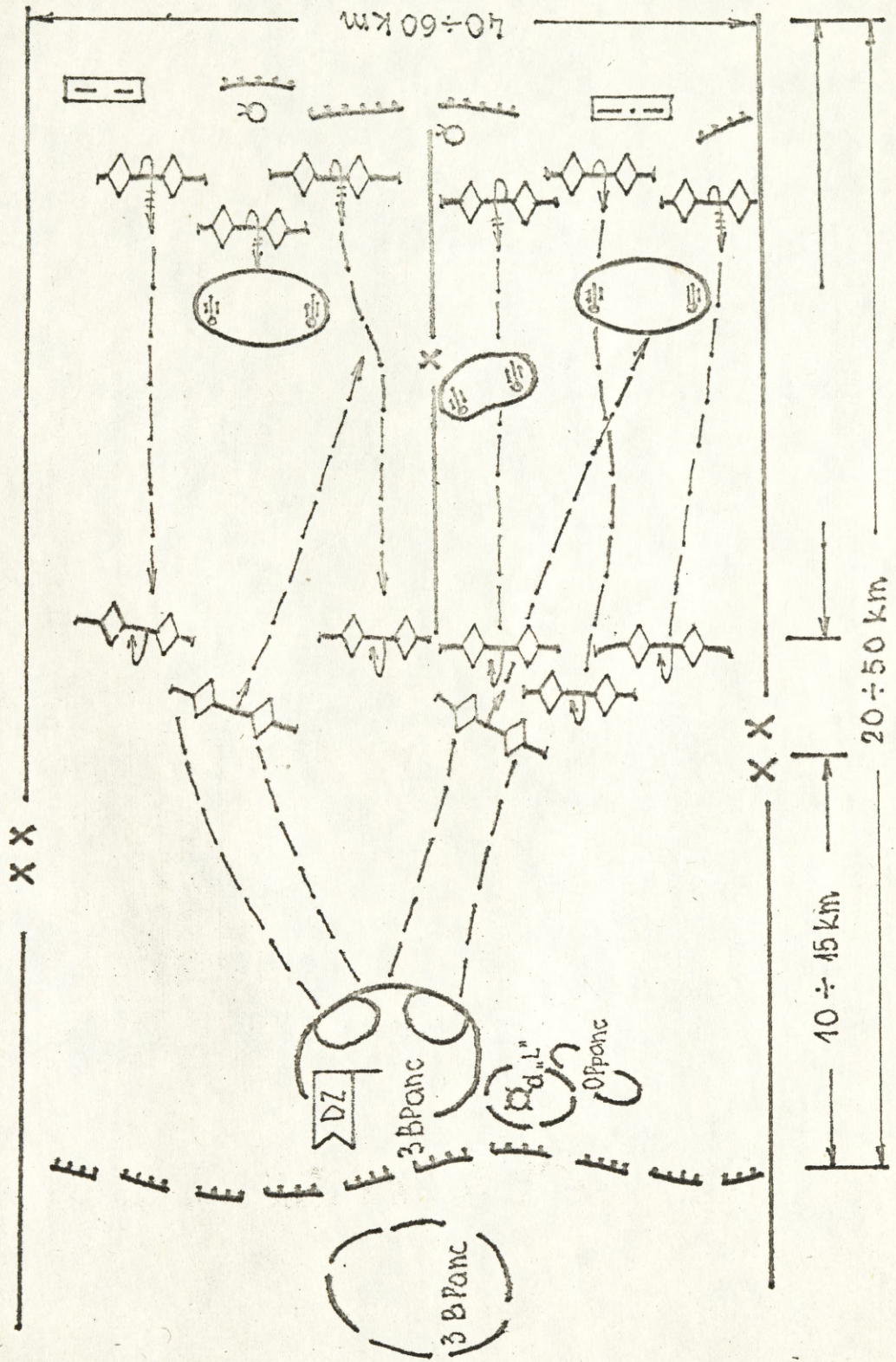

Wyjście z walki KA i przejście do działań opóźniających

Załącznik nr 7.

Działania opóźniające DPanc /USA/

Działania opóźniające DZ / RFN/

ZESTAWIENIE

danych taktyczno-technicznych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych państw NATO

Nazwa systemu	Przeznaczenie	Skład systemu	Charakterystyka działań
PLSS-Precision Location Strine System	<p>2</p> <p>Ciągłe rozpoznanie i zwalczanie obiektów wyposażonych w stacje radiolokacyjne i śr. łączności radiowej i radiolinowej.</p>	<p>3</p> <p>-10 samolotów rozpoznania typ TR-1 wyposażonych w aparaturę retranslacji</p> <p>-12 stacjonarnych posterunków radionawigacyjnych</p> <p>-10-12 samolotów naprowadzania wyposażonych w pokładowe stacje radiolokacyjne i śr. retranslacji do naprowadzania samolotów uderzeniowych na cele.</p>	<p>4</p> <p>- strefa rozpoznania systemu 300 000 km</p> <p>- wzdłuż frontu 500 km</p> <p>- głębokość 600 km</p> <p>- dokładność określenia położenia celu - 15 m</p> <p>- dokładność naprowadzenia celu na odl. 200-300 km-10m</p> <p>Zakres częstotliwości rozpoznania - 20 MHz-18GHz.</p> <p>Zakres rozpoznania źródła promieniowania impulsowego 700 MHz-18GHz.</p> <p>Strefa dyżuruwania samolotów TR-1:</p> <p>-wysokość 24km</p> <p>-odl. 100-150 km od linii styczności.</p>
ARGUS /KIBITZ/	<p>Wykrywanie ruchomych środków promieniowania elektromagnetycznego i określenie współrzędnych tych środków.</p>	<p>-2 samochody ciężarowe. Na jednym tzw. podstawowym zamontowana jest aparatura wirnikowa "KIBITZ" za stacją radiolokacyjną typ "CRPHEUS".</p> <p>Na drugim aparatura odbioru</p>	<p>Zasięg wykrywania 60 km.</p> <p>Rozmieszczenie od linii styczności - 10 km.</p>

1	2	3	4
SOTAS	<p>Jest przewidziany do dywizjonu artylerii dywizji RFN.</p> <p>Wykrywanie różnych obiektów w pasie działania dywizji i automatyczne przekazywanie. Zobrazowania radiolokacyjnego obiektów i terytorium na SD dywizji.</p>	<p>przetwarzania i przekazywania dany na SD.</p> <p>Podstawowe środki. Stacje radiolokacyjne obserwacji bocznej zamontowane na śmigłowcach typ UH-60 SIKORSY oznaczone symbolem JEH-60B.</p>	<p>System umożliwia w czasie rzeczywistym niszczenie wykrytych i rozpoznanych celów.</p>
ASSAULT-BREAKER	<p>Rozpoznanie i wykonanie uderzeń na pododdziały czołgów</p>	<p>-samolot wczesnego wykrywania i naprowadzania w stację radiolokacyjną typu "FAVE MOVER", -naziemne centrum kierowania -kierowane rakiety balistyczne tym "ziemia-ziemia" wyposażone w głowice z 20 pociskami ppanc samonaprowadzającymi się na cel. Przewiduje się także odpalenie rakiet z samolotów.</p>	<p>-Głębokość rozpoznania-200km -sektor obserwacji - 120' -minimalna prędkość ruchu wykrywanych obiektów - 9km/godz -zasięg rakiet - 100-200km -ilość jednocześnie naprowadzanych rakiet - 2 -dokładność naprowadzania rakiet - 50m -ilość jednocześnie rażonych czołgów - 10 Typ rakiet: T-16 PATMOT T22- LANCE Szybkostrzelność zestawu zapewnia: obciążenie 700 czołgów na godzinę. Strefa rozpoznania wysokości 10-12 tys.km -odległość od linii styczności 20-50km.</p>

<p>1 AWACS</p>	<p>2 W czasie ostrzegania systemu OPL "WAGIE" o zbliżających się celach powietrznych i ich identyfikacja. Lokalizacja celów powietrznych na dużych wysokościach. Naprowadzenie samolotów przechwytyjących na dużych i małych wysokościach.</p>	<p>3 Samolot AWACS - BOEING-707 w każdym znajduje się: -stacja r/104 typ AM/APY-1 -16 rdst UKF -1 rdst KF -aparatura nadawcza "LINK-II" -aparatura identyfikacji samolotów, -aparatura radionawigacyjna w RFN bazuje 12 samolotów E-3A. Ogółem w państwach NATO jest 18 samolotów E-3A.</p>	<p>4 Strefa działań: zasięg - 9 km wysokość - 9-10 km prędkość - 1010 km/godz. Czas działania w powietrzu. 11,5 godz. Odległość od linii styczności 150-200 km. Zasięg wykrywania 250-650km. ilość jednocześnie śledzonych celów - 100, ilość jednocześnie naprowadzanych samolotów - 30. Samolot ma możliwość pracy z satelitarnym systemem łączności typ SATCOM.</p>
--------------------	--	---	--

MOŻLIWOŚCI TECHNICZNE SPRZĘTU BOJOWEGO DPanc

Wyszczególnienie	J.M.	Czołg T-72	BWP	122mm hb "Goździk"	Działo ZSU-23-4	Wyrzut nie raket plot KUB
Ciężar bojowy	T	41	13	15,2	19	21,5
Moc silnika	KM	780	300	580	230	500
Zasięg	Km	650	600	500	450	450
prędkość po drogach	km/godz	45	45	27	50	50
" po bezdrożach	"	32		20	20	25
" pływania	"	-	8			
Szerokość pokonywania rowu	m.	2,8	2,5	2,7	2,0	2,0
Głębokość pokonywania brodu	m.	1,8	-	1,4	1,4	1
Wysokość pokonywanej ściany pionowej	m.	0,85	0,7	0,7	0,6	0,7

a/ porównanie niektórych parametrów zasadniczego sprzętu bojowego DPanc typu "85" i DPanc typu "76"
/procent wzrostu/

Parametry	Czołg T-55 %	Czołg T-72 %	SKOT %	BWP %
Wysokość /czołgu, BWP/	100	- 0,85	100	- 0,70
Moc jednostkowa silnika	100	125	-	-
Prędkość w terenie	100	180	100	180
Zasięg jazdy	100	130	100	120
Kaliber armaty	100	125	0	100
Wyposażenie w PPK	-	-	0	100

MODEL PRZEBIEGU POŚCIGU

/protokoły z badań naukowych/

Protokół badań 11.1

Zestawienie ćwiczeń prowadzonych w 11DPanc z uwzględnieniem problematyki pościgu w 1982 r.

Rodzaj ćwiczenia	Ilość	Problematyka ćwiczenia				
		Natarcie	Porosowanie przesz-kód wodnych	Bój spotkaniowy	Pościg	Obro-na
Cwiczenie grupowe	2	1	1	-	-	1
Cwiczenie dowódczo-sztabowe	2	1	1		1	1
Cwiczenie szkieletowe	1	1	1	1	-	
Cwiczenie z wojskami /pułkowe/	2	2	1	-	1	1

Protokół badań 11.2

Warunki badań:

1. Badano możliwości marszowe kompanii czołgów wzmocnionej plutonem piechoty /BWP/ na odległość 270 km.
2. Droga marszu kompanii czołgów: DRAWSKO POM.-ŻAGAN - 270km; z tego 135 km drogi polne; 115 drogi czołowe; 20 km drogi asfaltowe.
3. W czasie marszu kompania pokonywała dwie przeszkody wodne; rz.WARTA - po moście pontonowym; rz.ODRA - przeprawy promowe i pod wodą.
4. Wnioski:
 - kompania czołgów T-72 uzyskała średnie tempo marszu 15,6 km/godz., pokonując odległość 270 km w czasie 17 godz. i 16 min /efektywnego marszu/.

- średnie tempo natarcia w warunkach poligonu DRAWSKO uzyskano 8-9 km/godz.

Protokół badań 11.3

/Założenie do badań na EMC/

I. Założenie:

DPanc z pz /bez da/, KPFS, KGSP, wchodzi do walki jako drugi rzut armii. Przełamuje obronę części sił BPanc /NZ/ z drugiego rzutu KA /NZ/. Natarcie dywizji wspiera lotnictwo wysiłkiem 1 e/1 i śmigłowce bojowe wysiłkiem 1 e/1 /śmigłowce Mi-24D/.

II. Warunki prowadzenia działań:

- działania bojowe prowadzone są przy użyciu konwencjonalnych środków rażenia w średnich warunkach terenowych;
- ukompletowanie DPanc - 95%; nieprzyjaciela - BPanc w styczności 80%; BPanc wykonującej kontratak - 70%;
- DPanc przechodzi do natarcia dwoma pułkami czołgów w pierwszym rzucie.

Zadanie:

Jakie będzie tempo natarcia DPanc w czasie pokonania obrony nieprzyjaciela, oraz między kolejnymi pozycjami opóźniania i w głębi jego obrony, a także jakie straty poniosą obie strony.

III. Przebieg działań bojowych.

1. Pierwszorzutowe pułki siłami dwóch batalionów czołgów pokonują w szyku bojowym obronę batalionu czołgów nieprzyjaciela.

Kontratak BPanc odpiera jeden pułk czołgów z miejsca oraz część sił pułku czołgów drugiego rzutu DPanc z marszu

Pużk czołgów po odparciu kontrataku z marszu przechodzi do drugiego rzutu.

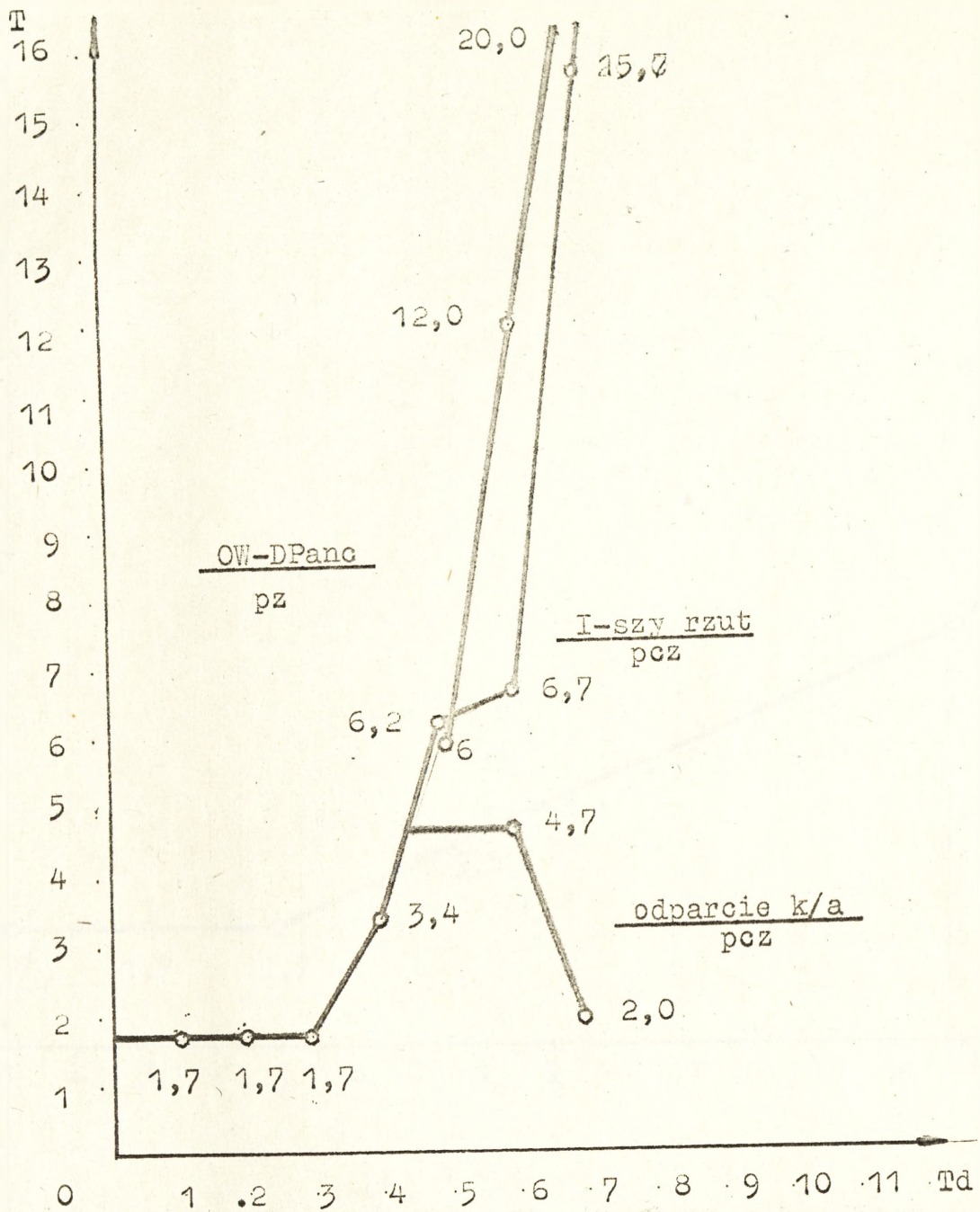
Po odparciu kontrataku pużk zmechanizowany wchodzi do działania jako OW, a jeden jego bzmot wysadzony zostaje jako desant taktyczny. Pużki pierwszego rzutu po odparciu kontrataku i pokonaniu rubieży opóźniania przechodzą do pójcigu równoległego.

IV. Wyniki badań:

Element ugrupowania	Czas sprawnienia	Osiągnięta		Poniesione straty				
		głębokość "km"	tempo km/h	ludzie	czołgi	artyleria	środki ppanc	Trop.
I-szy rzut	po 1 godz	1,7	1,7	54	7	2	2	0
" "	po 2 "	3	1,7	113	15	4	2	0
" "	po 3 "	4,7	1,7	140	20	6	6	0
OW-pz	"	0	0	0	0	0	0	0
I-szy rzut	po 4 "	7,8	3,1	166	25	8	7	0
OW-pz	"	0	0	0	0	0	0	0
I-szy rzut	po 5 "	15,3	6,0	187	29	12	9	0
OW-pz	"	6	6	10	0	0	2	1
I-szy rzut	po 6 "	20	6,4	227	39	18	11	0
OW-pz	"	12	12	23	0	0	4	2

Protokół 11.4

Zależność tempa pościgu od czasu działania:

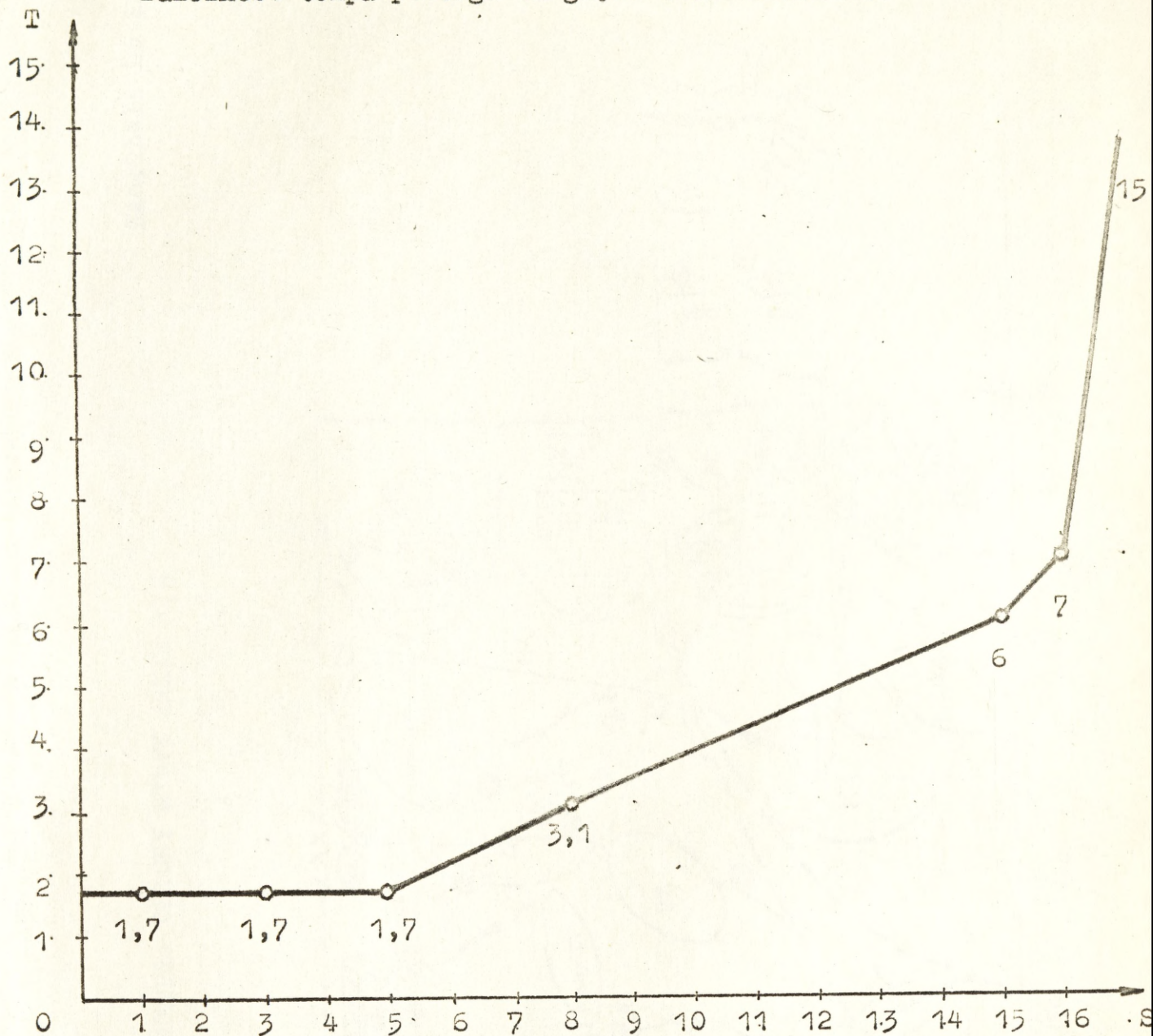

T - tempo pościgu w km/godz.

Td- czas działania w godzinach.

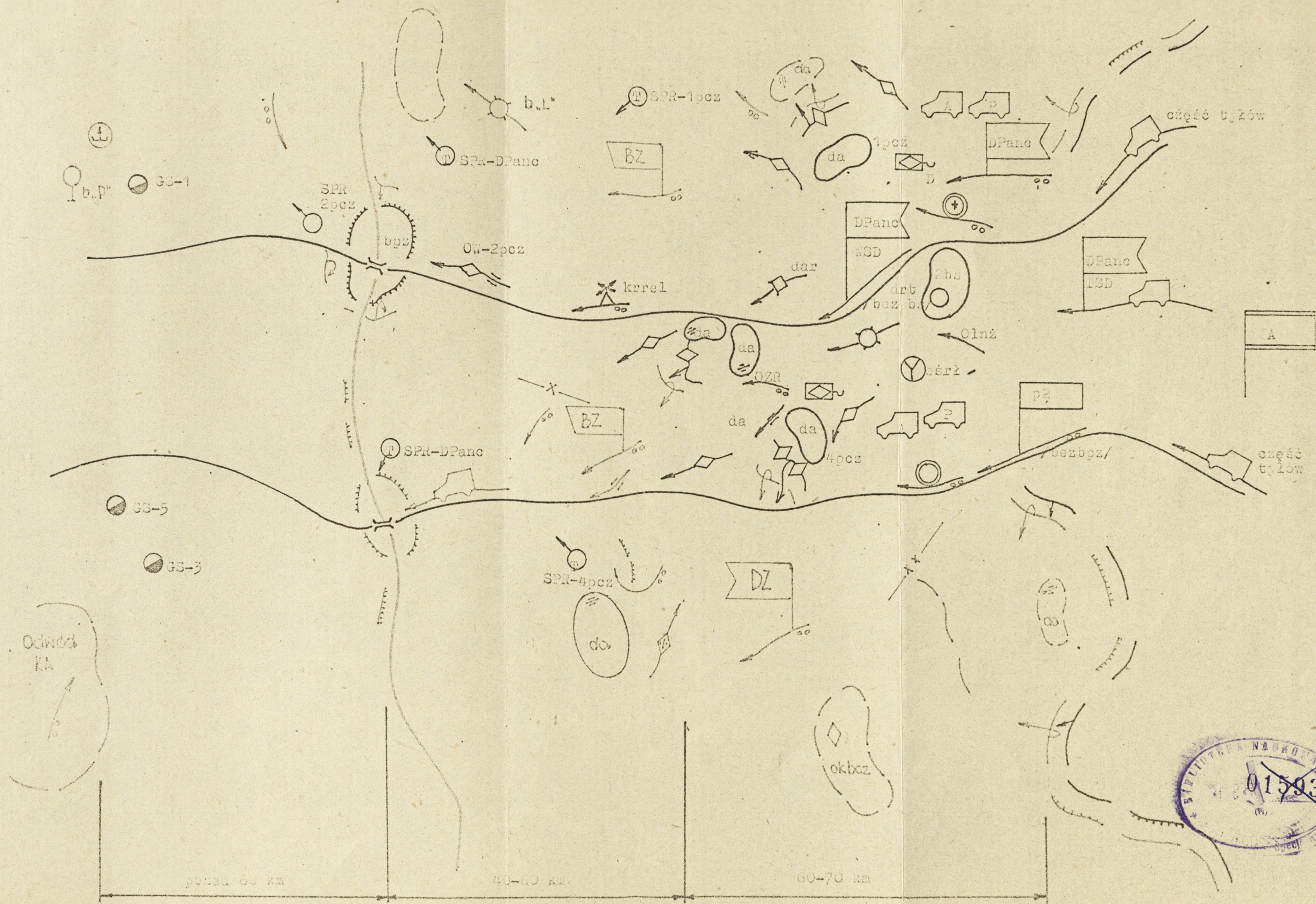
Protokół 11.5

Zależność tempa pościgu od głębokości działania.

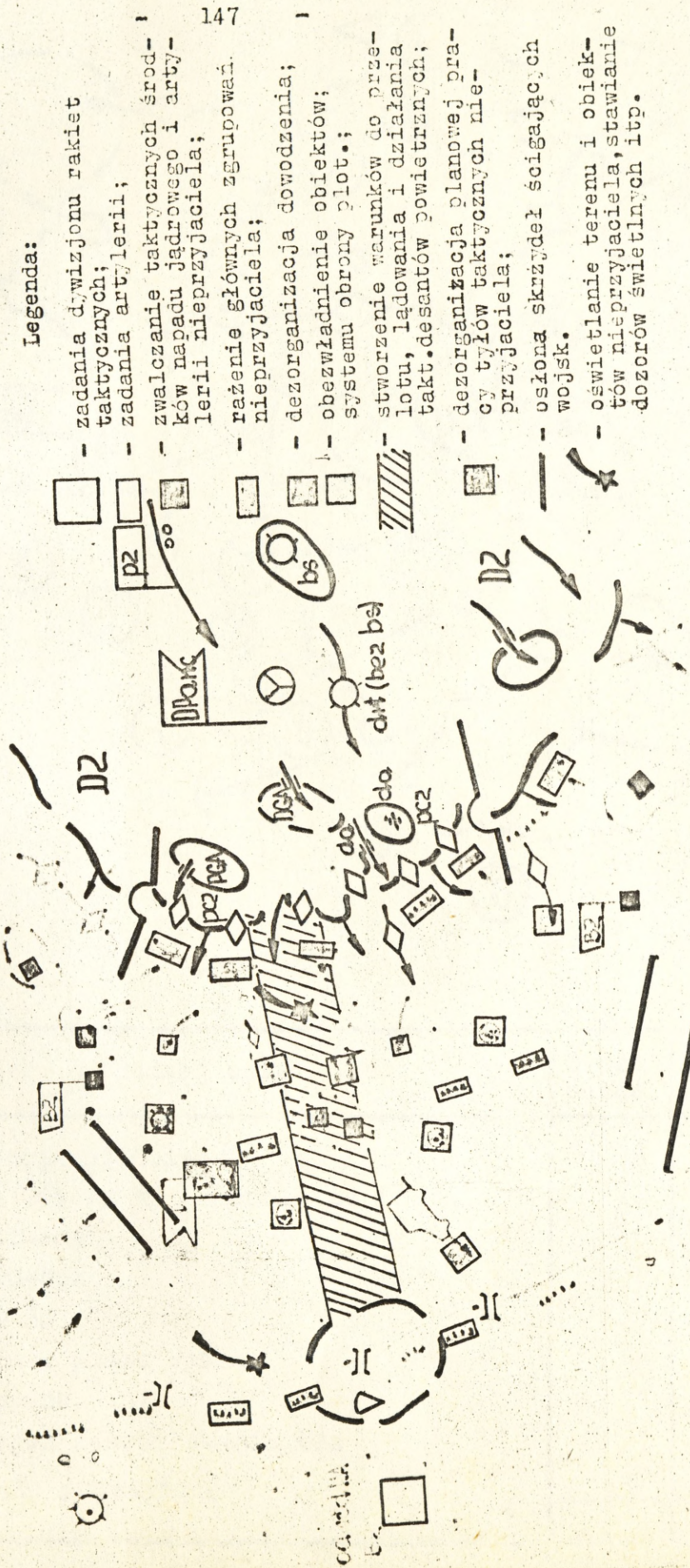
\underline{T} - tempo pościgu w km/godz.

\underline{S} - odległość działania w km.

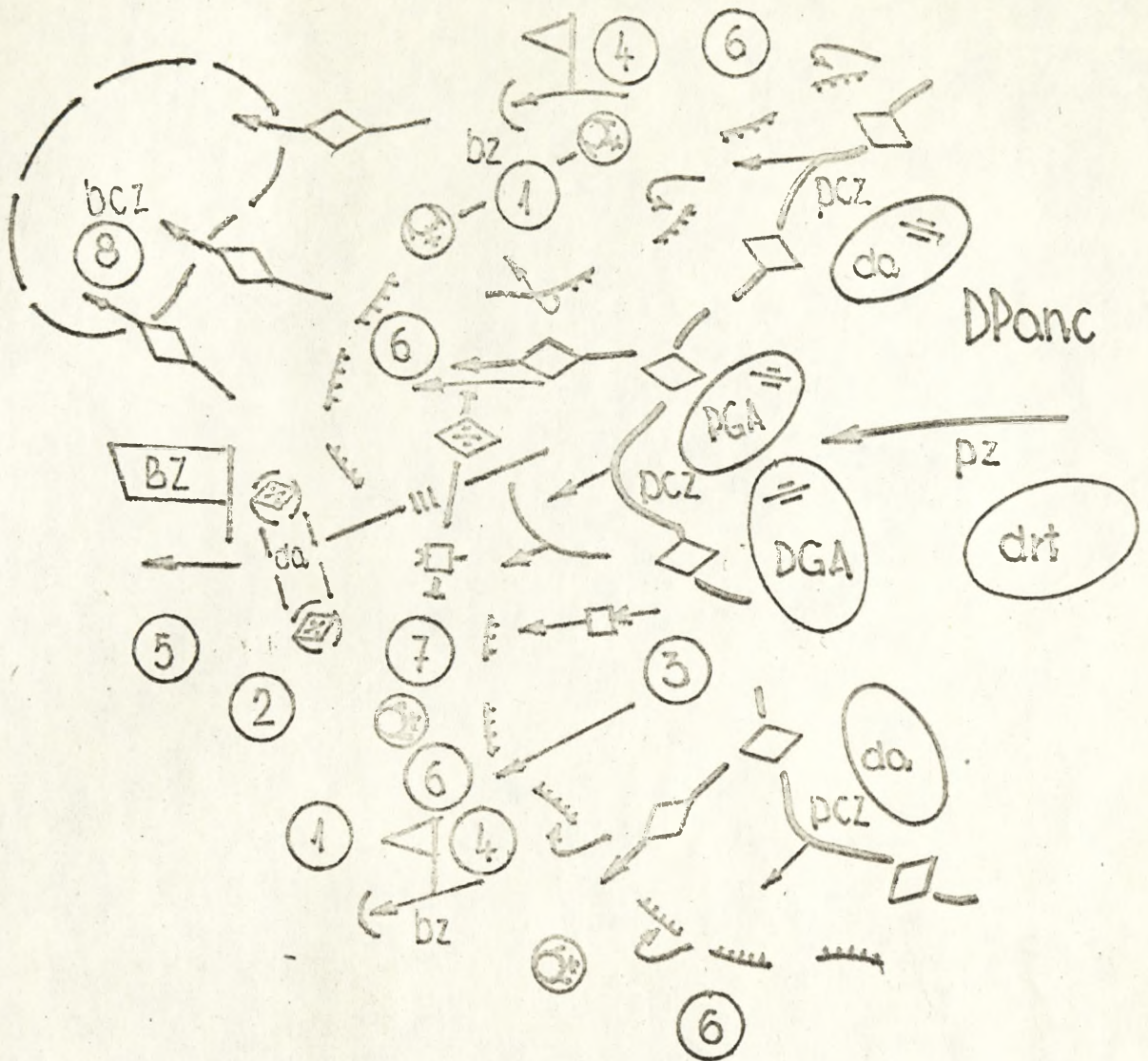
ZADANIA DYWIZJONU RAKIET TAKTYCZNYCH I ARTYLERII W POŚCIGU

Legenda:

- zadania dywizjonu rakiet taktycznych;
- zadania artylerii;
- zwalczanie taktycznych środków napaści jądrowego i artylerii nieprzyjaciela;
- rażenie głównych zgrupowań nieprzyjaciela;
- dezorganizacja dowodzenia;
- obezwładnienie obiektów; systemu obrony plot.;
- stworzenie warunków do przelotu, lądowania i działania takt. desantów powietrznych;
- dezorganizacja planowej pracy tyłów taktycznych nieprzyjaciela;
- osłona skrzydeł ścigających wojsk.
- oświetlenie terenu i obiektów nieprzyjaciela, stawianie pozorów świetlnych itp.

Zakres zadań art i artylerii w pościgu DPanc
/wariant/

Lp.	Rodzaj celu	Ilość celów	Norma na cel	Inne poc.
1.	Sekcja moździerzy	4	270	1080
2.	ba 155 mm hb /samobieżne /	2	480	960
3.	Kolumny	6	150	900
4.	SDO-bpz	2	200	400
5.	SD BZ	1	350	350
6.	plut. punkt oporu	12	900	10800
7.	kppanc.	1	1600	1600
8.	Rejon ześrodkowania bcz	1	8500	8500
9.	Cele pojedyncze	15	150	2250
				26840

MOŻLIWOŚCI OGNIOWE ARTYLERII DPANC

Lp.	Rodzaj celu	Skład artylerii /w dz/	70	160
		Skład amunicji /w jo/	0,3	0,3
		Sumaryczna ilość pocisków	1680	3840
1.	Zniszczenie wyrzutni "L"		1	1
2.	Obezwładnienie: -- sekcji 203,2 mm hb -- ba samobieżnych 155 mm hb -- pl samobieżnych możdzierzy -- ba plot pocisków kierowanych -- pl punkt oporu -- cel pojedynczy		2	2
3.	Nawała ogniowa do kolumn		2	2
4.	Nawała ognia do siły żywej odkrytej ^x		3	2
			2	2
			4	6
			5/84	11/192
			15/280	36/640

x w liczniku -- w kompaniach
w mianowniku -- w hektarach

URZUTOWANIE ZAPASÓW I ZUŻYCIE ŚRODKÓW MATERIAŁOWYCH W POŚCIGU

Wyszczególnienie	Stan zapasów na początek natarcia		Zużycie do momentu przejścia do pościgu		Stan w chwili przejścia do pościgu		Uwagi
	jn	%	jn	%	jn	%	
Amunicja strzelecka	1,0	100	0,4	40	0,6	60	
moździerzowa	1,0+1,0	200	1,2	120	0,8	80	
artyleryjska	1,0+1,0	200	1,2	120	0,9	90	
czołgowa	1,35+0,5	130	1,0	70	0,95	60	
BM-21	1,0+0,15	175	1,0	100	0,75	75	
plot	2,0	100	1,0	50	1,0	50	
PPK	2,0	100	1,0	50	1,0	50	
MPG:							
benzyna	1,5	100	0,30	20	1,2	80	
olej napędowy	2,0	100	0,5	25	1,5	75	

ZESTAWIENIE SIŁ I ŚRODKÓW ROZPOZNANIA DPanc

a/ siły rozpoznania:

- batalion rozpoznawczy;
- eskadra śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych;
- dwa plutony rozpoznania artyleryjskiego i pluton rozpoznania dźwiękowego;
- bateria dowodzenia i rozpoznania /szefa OPL/;
- trzy drużyny rozpoznania inżynierskiego;
- dwa plutony rozpoznania skażeń;
- drużyna rozpoznania artyleryjskiego /dar/;

b/ środki rozpoznania:

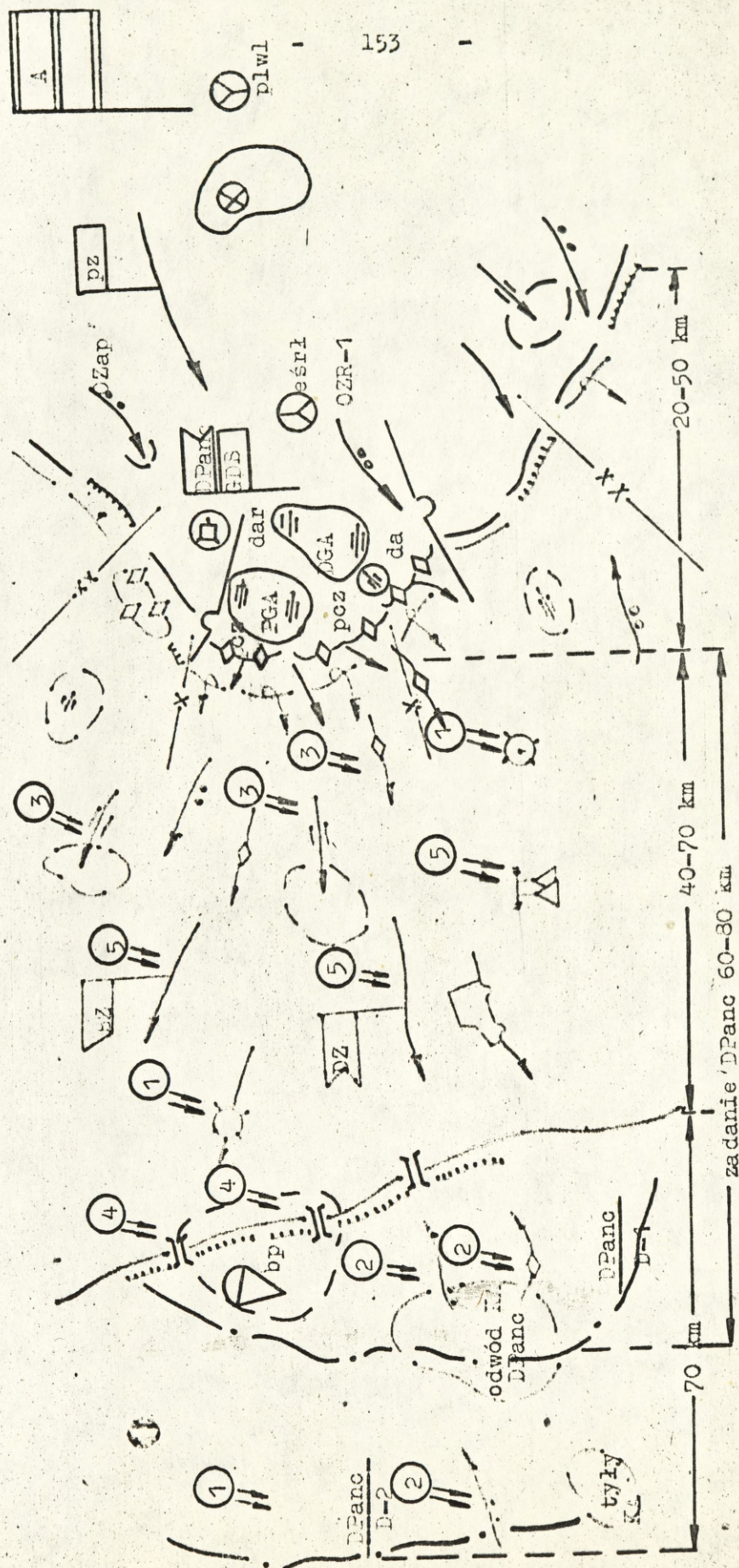
- BRDM - 7
- BWP - 10
- samochody osobowo-terenowe - 5
- Namierniki R-368-3
- ARD i KU-7 - 3
- NRS - 1 komplet
- Stacje PSNR - 3 BRDM
- Stacja dźwiękowa - pomiarowa - 1 /na 9 samochodach/
- Zespoły urządzeń do rozpoznania skażeń - 7 /na BRDM/
- śmigłowce - 4.

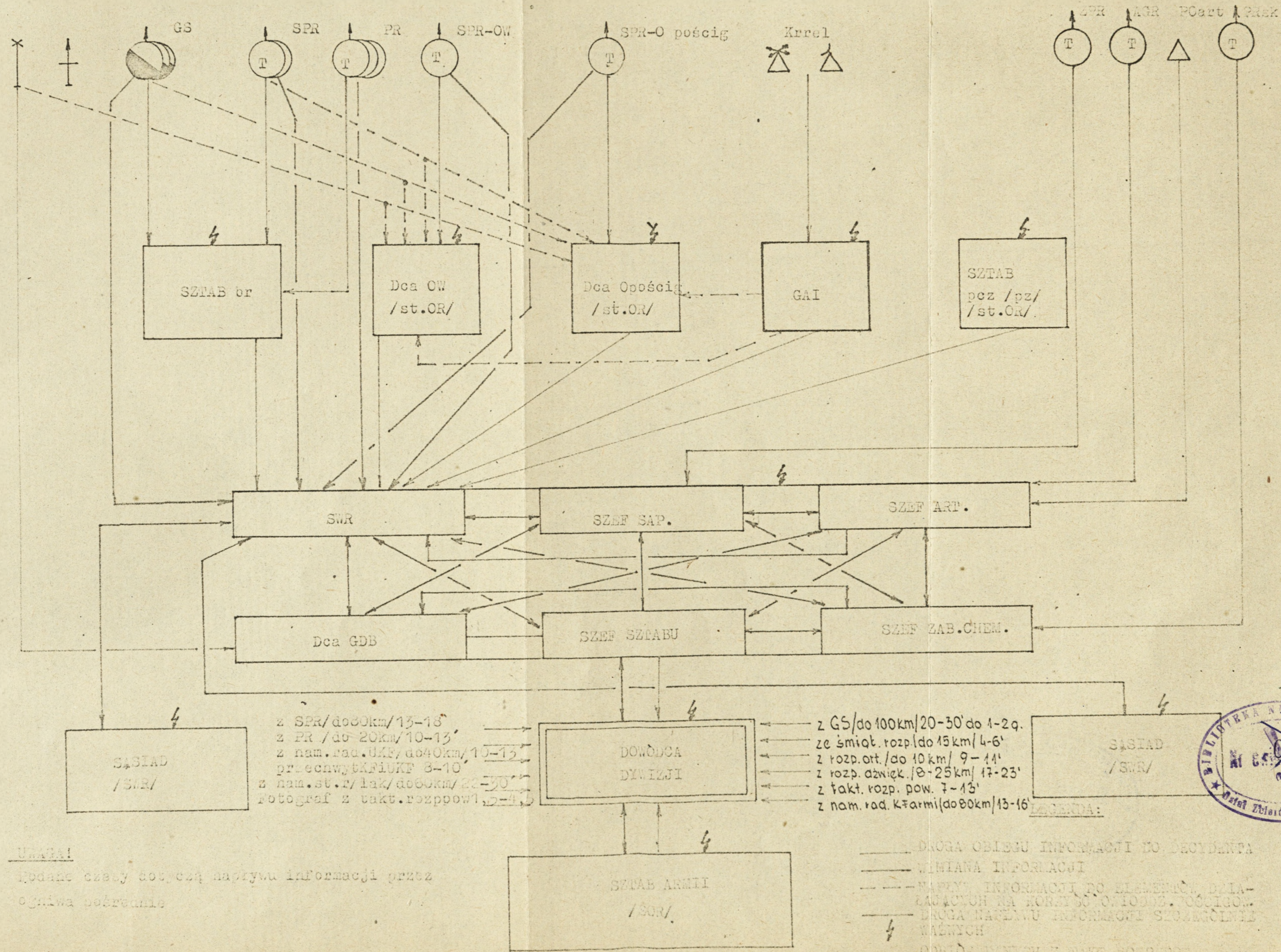
DANE TAKTYCZNO-TECHNICZNE WDR-3M

Typ rdst.	Rodzaje anten		Zasięg w km		
	własne	konenspendenta w ruchu	postój ruch	na postoju	
R-123z	AP-39L	AP-39L	20	20	20
	AMD-111	AMD-111	-	-	40
R-405PT-1NS	kątowna	kątowna	-	-	30
	taśmowa	cyldryczna	2	-	3
R-111	AP-32L	AP-32L	25	25	25
	AMD-111	AP-32L	-	40	-
	AMD-111	AMD-111	-	-	60
K - 1	AD-1	AD-1	-	-	40
	ADS	ADS	12	12	12
R - 130	ramowa dipol symetryczny	ramowa	w dzień	w dzień	w dzień
			35	35	35
			w nocy	w nocy	w nocy
			15	15	15
			100	100	100
			-	-	350

ZADANIA LOTNICTWA REALIZOWANE NA KORZYSC DPanc W POSCIGU

1. Wykrywanie i zwalczanie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela/LRT, LMB, LMSz/.
2. Rozpoznanie i zwalczanie odwodów nieprzyjaciela./LMB, LRT, LMSz, LŚ/
3. Zwalczanie wycofujących się wojsk nieprzyjaciela./LMSz, LŚ/
4. Zabezpieczenie wysadzenia i wsparcia działań taktycznego desantu powietrznego /LMSz, LŚ/
5. Zwalczanie radioelektronicznych środków dowodzenia i łączności /LMSz/.

UWAGA!

Podane czasy dotyczą napływu informacji przez ogniwa pośrednie

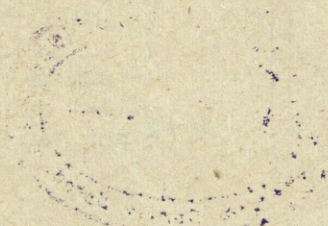
z SPR/do 80km/13-18'
 z PR /do 20km/10-13'
 z nam. rad. UKF/ do 40km/ 10-13'
 przechwyty KFIUKF 8-10'
 z nam. st. r/ lak/ do 80km/ 22-30'
 Fotograf z takt. rozppow/ 2-4, 5'

z GS/ do 100km/ 20-30' do 1-2g.
 ze śmigł. rozp/ do 15km/ 4-6'
 z rozp. art./ do 10km/ 9-11'
 z rozp. dzwięk./ 8-25km/ 17-23'
 z takt. rozp. pow. 7-13'
 z nam. rad. Kfarmi/ do 80km/ 13-16'

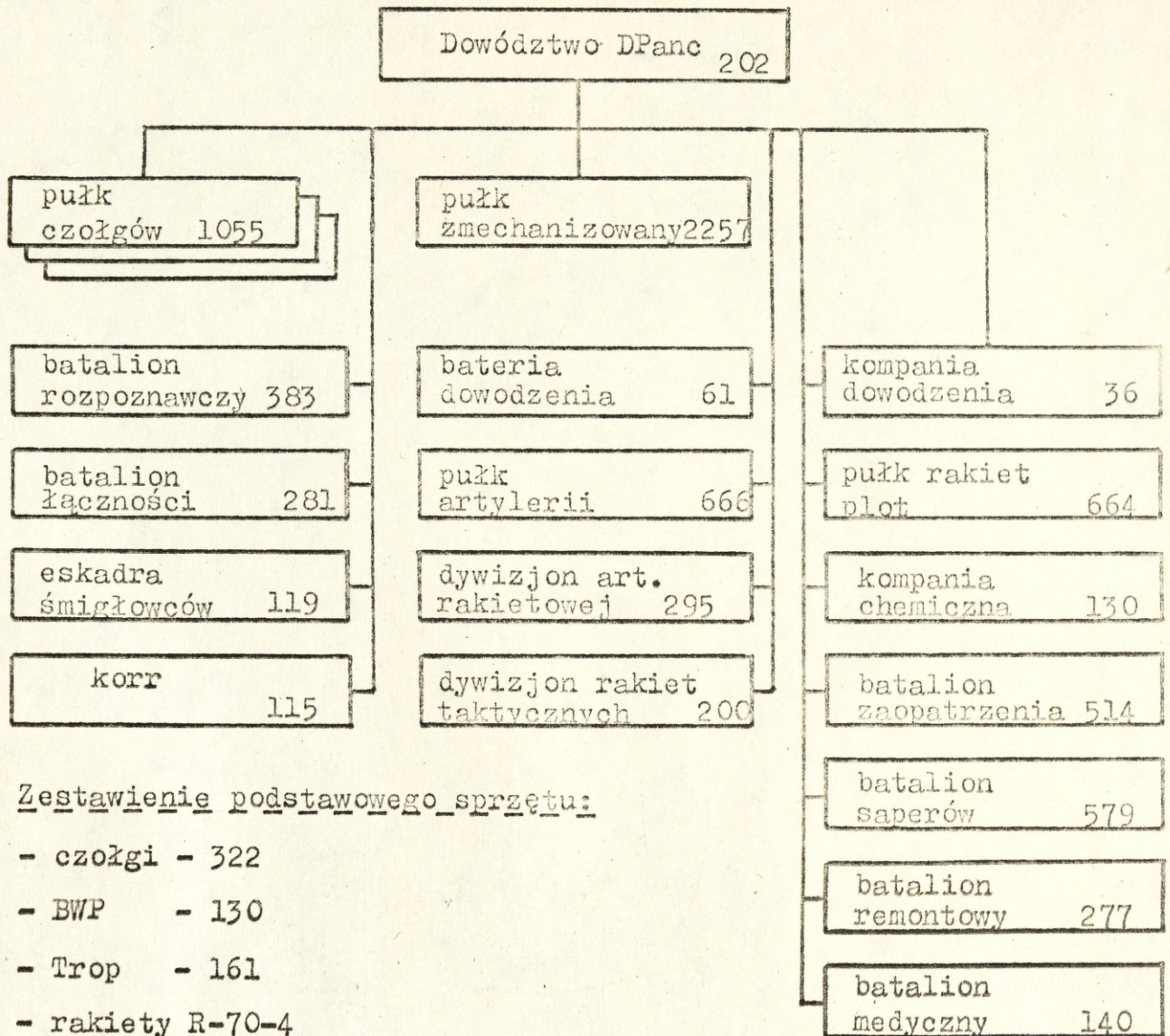

LEGENDA:

— DROGA OBIEGU INFORMACJI DO DECYDENTA
 — WNIOSKI INFORMACJI
 - - - NADANE INFORMACJI DO ELEMENTÓW DZIAŁAJĄCYCH NA KORSI 50% O. IODNE. POŚCIGOM.
 ⚡ DROGA NARAZU INFORMACJI SZCZEGÓLNE WĄŻNYCH
 ○ ODBIÓR DANYCH Z FAKT. ROZP. POW.

ORGANIZACJA DPanc TYPU "85"

Zestawienie podstawowego sprzętu:

- czołgi - 322
- BWP - 130
- Trop - 161
- rakiety R-70-4
- BM-21 - 18
- 122 mm H - 48 /samobieżna/
- 120 mm moździerz - 18
- PPK - 6
- ZSU-23-4 - 16
- ZU-23-2 - 22
- wyrzutnie plot "KUB" - 20
- S-1/S-2 - 16/16

Wydrukowano w 5 egz.
Egz.nr 1-5 Bibl.Nauk OZS
Wyk.ppłk Skrzypczak
Druk E.K.dn.13.12.83 r.
Druk ASG WP nr 018/WW

